

**T.C.  
MARMARA ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
HUKUK ANA BİLİM DALI  
KAMU HUKUKU BİLİM DALI**

**YETKİLİ KAMU GÖREVLİSİNİN RESMİ EVRAKTA  
SAHTEKARLIK SUÇU**

**Yüksek Lisans Tezi**

**Ertan AYDİL**

**İstanbul, 2006**

**T.C.  
MARMARA ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
HUKUK ANA BİLİM DALI  
KAMU HUKUKU BİLİM DALI**

**YETKİLİ KAMU GÖREVLİSİNİN RESMİ EVRAKTA  
SAHTEKARLIK SUÇU**

**Yüksek Lisans Tezi**

**Ertan AYDİL**

**Danışman : Doç Dr. Ahmet GÖKCEN**

**İstanbul, 2006**

## İÇİNDEKİLER

|                  |   |
|------------------|---|
| KISALTMALAR..... | x |
| GİRİŞ.....       | 1 |

### BİRİNCİ BÖLÜM RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARI GENEL BİLGİLER

|                                                     |    |
|-----------------------------------------------------|----|
| I. GENEL KAVRAMLAR.....                             | 6  |
| A. SAHTECİLİK KAVRAMI.....                          | 6  |
| B. MADDİ - FİKRİ SAHTECİLİK KAVRAMLARI.....         | 8  |
| II. TARİHSEL GELİŞİM.....                           | 10 |
| A. ROMA HUKUKU.....                                 | 10 |
| B. KİLİSE HUKUKU.....                               | 12 |
| C. GERMAN HUKUKU .....                              | 12 |
| D. ORTA ÇAĞ HUKUKU.....                             | 13 |
| E. YAKINÇAĞ HUKUKU.....                             | 13 |
| F. İSLAM VE OSMANLI HUKUKU.....                     | 13 |
| G. CUMHURİYET DÖNEMİ.....                           | 14 |
| III. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA SAHTECİLİK .....       | 15 |
| IV. DİĞER BENZER SUÇLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI ..... | 15 |
| A. GÖREVİ KÖTÜYE KULLANMAK.....                     | 15 |
| B. DOLANDIRICILIK.....                              | 17 |
| C. NİTELİKLİ ZİMMET.....                            | 18 |
| D. ASKERİ CEZA KANUNUN 134 NCÜ MADDESİ.....         | 19 |
| E. ASKERLİKTEN KURTULMAK İÇİN HİLE YAPMAK .....     | 22 |
| V. KORUNAN HUKUKİ MENFAAT .....                     | 23 |
| VI. MADDİ KONU.....                                 | 28 |
| A. BELGE KAVRAMI .....                              | 28 |
| 1. Yazılı Olması.....                               | 30 |
| 2. Anlaşılabilir Bir İçeriğe Sahip Olması.....      | 33 |
| 3. İrade Beyanı İçermesi.....                       | 35 |
| 4. Belirli Kişilere İzafe Edilmesi .....            | 35 |
| 5. Hukuki Hüküm ifade Etmesi.....                   | 38 |
| B. BELGE TÜRLERİ.....                               | 42 |
| 1. RESMİ BELGE.....                                 | 42 |
| a. Genel olarak.....                                | 42 |

|                                                                    |    |
|--------------------------------------------------------------------|----|
| b. Resmi belgenin özellikleri .....                                | 44 |
| (1) Kamu Görevlisi Tarafından Düzenlenme.....                      | 44 |
| (2) Belge İle Kamu Görevlisi Arasında İliyet Bağı Olması .....     | 46 |
| c. Resmi Belgelerin Tasnifi.....                                   | 48 |
| (1) Şekil ve İçerik Yönünden Resmi Belgeler.....                   | 48 |
| (2) Yalnız Şekil Bakımından Resmi Belge.....                       | 49 |
| (3) İspat Kureti Bakımından Resmi Belge.....                       | 49 |
| d. Yabancı Memlekette Düzenlenen Resmi Belgenin Hukuki Durumu..... | 50 |
| 2. ÖZEL BELGE.....                                                 | 52 |
| 3. RESMÎ BELGE HÜKMÜNDEKİ BELGELER.....                            | 53 |
| VII. ALDATMA KABİLİYETİ.....                                       | 57 |

## İKİNCİ BÖLÜM

|                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------|-----|
| I. SUÇUN FAİLİ.....                                              | 65  |
| II. SUÇUN MAĞDURU.....                                           | 72  |
| III. SUÇUN UNSURLARI.....                                        | 73  |
| A. GENEL OLARAK.....                                             | 73  |
| B. KANUNİLİK.....                                                | 73  |
| C. MADDİ UNSUR.....                                              | 74  |
| 1. Bir Belgeyi Sahte Olarak Düzenlemek.....                      | 80  |
| 2. Gerçek Bir Belgeyi Başkasını Aldatacak Şekilde Düzenleme..... | 82  |
| 3. Resmi Belgeyi Kullanmak.....                                  | 84  |
| 4. Gerçeğe aykırı olarak Belge Düzenlemek.....                   | 86  |
| D. HUKUKA AYKIRILIK.....                                         | 87  |
| E. MANEVİ UNSUR.....                                             | 89  |
| IV. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ VE SUÇU ETKİLEYEN HALLER.....   | 93  |
| A. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ.....                             | 93  |
| 1. Teşebbüs.....                                                 | 93  |
| 2. İştirak .....                                                 | 95  |
| 3. İctima ve Zincirleme Suç.....                                 | 97  |
| B. SUÇU ETKİLEYEN HALLER.....                                    | 103 |
| 1. Ağırlaştırıcı Sebepler.....                                   | 103 |
| a. Sahteliği kanıtlanıncaya kadar resmi belgeler.....            | 103 |
| b. Aksi Kanıtlanıncaya kadar resmi belgeler.....                 | 106 |
| 2. Hafifletici Sebep.....                                        | 108 |
| V. YAPTIRIM VE KOVUŞTURMA.....                                   | 111 |
| A. YAPTIRIM.....                                                 | 111 |

|                                       |     |
|---------------------------------------|-----|
| B. KOVUŞTURMA VE YETKİLİ MAHKEME..... | 112 |
| SONUÇ.....                            | 114 |
| KAYNAKÇA.....                         | 119 |

## KISALTMALAR

|                   |                                                  |
|-------------------|--------------------------------------------------|
| As.C.K.           | : Askeri Ceza Kanunu                             |
| A.Ü.H.F. Dergisi  | : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi    |
| As.Yrg.           | : Askeri Yargıtay                                |
| As.Yrg. Drl. Krl. | : Askeri Yargıtay Daireler Kurulu                |
| Bkz.              | : Bakınız                                        |
| Bsk.              | : Baskı                                          |
| C.                | : Cilt                                           |
| C.D               | : Ceza Dairesi                                   |
| Edi.              | : Editör                                         |
| HUMK              | : Hukuk Usulleri Muhakeme Kanunu                 |
| İ.Ü.H.F. Mecmuası | : İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası |
| Y.                | : Yargıtay                                       |
| s.                | : Sayfa                                          |
| vd.               | : Ve devamı                                      |
| Yrg. C.G.K        | : Yargıtay Ceza Genel Kurulu                     |

## GİRİŞ

Hayatın genel akışı içerisinde belgeler insanların devamlı karşılaştıkları ve bunları gerek ticari gerekse hukuki alanda sıkça kullandıkları yazılardır. Bunların gelişen hukuki ve ticari ilişkilerin doğal sonucu olarak bu gelişmelere paralel toplumsal rolü artmaktadır. Bu nedenle belgelerin gerçekliğine ve güvenilirliğine ilişkin toplumda genel bir kanaat oluşmaktadır. Belgede sahtecilik yapılmak suretiyle bu kanaat ihlal edilmektedir. Bu da bazen devletin veya bireylerin mağduriyetlerine sebebiyet vermektedir. Bu kanaat, resmi belgeler açısından daha güçlüdür. Bu nedenle, bu belgelerde yapılan sahteciliğin bu kanaati daha ağır bir şekilde ihlal edeceği aşîkardır. Bu itibarla resmi belgede sahtecilik özel belgede sahteciliğe nazaran daha ağır bir şekilde cezalandırılmıştır.

Kamu görevlisi, kamu faaliyetlerine katılmakla , bir kamu yükümlülüğü altına girmekte, dolayısıyla bu görevi icra ederken söz konusu yükümlülüğe uygun hareket etmek zorunluluğu doğmaktadır. Bu yükümlülük, Ceza Hukuku normlarına takaddüm eden ve diğer hukuk alanlarından kaynaklanan bir yükümlülüktür.<sup>1</sup> Bu yükümlülüğün ihlali Ceza Kanunlarında kamu sıfatından dolayı diğer kişilere nazaran daha ağır bir şekilde cezalandırılmaktadır.

Resmi Belgede sahtecilik suçları, 2003 tarihli Türk Ceza Kanunun Hükümet Tasarısında 279 – 290 maddeleri arasında düzenlenmekle birlikte; 279 ncu maddesinde memurun resmi belgenin aslında sahteciliği, 280 nci maddesinde de resmi belgenin özet ve suretlerinde sahteciliği düzenlemekte idi. Kanunlaşma çalışmaları esnasında bu ayırım ortadan kaldırılarak Yeni Türk Ceza Kanunun 204 cü maddesinde resmi belgelerde sahtecilik suçu olarak yasalaştı.

---

<sup>1</sup> İzzet ÖZGENÇ, “Kamu Görevi, yükümlülük suçları,yükümlülük suçlarına iştirak”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 4, Sayı 1-2, 1994, s.344

Bazı sahtecilik halleri sadece bir kişiyi veya az sayıda kişiyi aldatabilir. Tıpkı dolandırıcılık suçunda olduğu gibi, buna karşın pek çok sahtecilik halleri kamuyu yani belli olmayan sayıda kişileri aldatma yeteneğine sahiptir. Kamu güvenine karşı suçların merkezini işte bu tür sahtecilikler oluşturur. Gerçekten kamuyu aldatma imkanına sahip olmasından ötürü bu tür sahtecilikler kamu güvenine karşı suçlar başlığı altında toplanmaktadır.<sup>2</sup>

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun **“Kamu Güvenine Karşı Suçlar”** başlıklı dördüncü bölümde yer alan resmi belgede sahtecilik suçu 204 ncü maddesinin 1 nci fıkrası bireyin resmi belgede sahteciliğini, 2 nci fıkrası kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliğini, 3 ncü fıkrasında sahteliği kanıtlanıncaya kadar geçerli resmi belgede yapılacak sahteciliğin ceza artırımını düzenlemektedir. Bu çalışmanın konusunu oluşturan 204 nci maddenin 2’nci fıkrası **“Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. ”** şeklinde düzenlenmiştir. Maddenin 2 nci fıkrasında yazılı suçlar, 765 Sayılı Türk Ceza Kanunun 339/1, 340’nci maddelerinin<sup>3</sup> sadeleştirilip bir araya gelmesinden oluştuğu görülmektedir.

Yeni kanun ile yapılan sadeleştirme neticesinde 765 Sayılı Türk Ceza Kanunun düzenlenmesinde özünde resmi belge olmasına rağmen sosyal ve hukuki olarak daha az kıymet atfedilen ve bu sebeple cezaların daha az olarak belirlendiği ilmühaber, hüviyet cüzdanı, tescil belgesi, şahadetname, pasaport vb. bir kolaylıktan

<sup>2</sup> Kubilay TAŞDEMİR- Ramazan ÖZKEPİR, **Belgelerde Sahtecilik, Mala Karşı Suçlar ve Bilişim Alanındaki Suçlar**, Ankara: Adil Yayıncılık, 1999, s.99

<sup>3</sup> **“Madde 339/1** - Bir memur memuriyetini icrada tamamen veya kısmen sahte bir varaka tanzim eder veya hakiki bir varakayı tağyir ve tahrif eyler ve bundan dolayı umumi ve hususi bir mazarrat tevellüt edebilirse üç seneden on seneye kadar ağır hapis cezasına mahkum olur. Eğer işbu varaka sahteliği ispat edilmedikçe muteber olan evrak kabilinden ise ağır hapis cezası beş seneden on iki seneye kadar verilir.

**Madde 340** - Bir memur memuriyetini icra halinde bir varaka tanzim veya tahrir ederken hakikate muvafık olmayan keyfiyet ve ifadeleri sahih ve huzurunda cereyan etmiş gibi gösterir, yahut zaptına memur olduğu ifadeleri zaptetmez, yahut bu ifadeleri değiştirir ise bundan dolayı umumi veya hususi bir zarar tevellüt edebildiği takdirde baladaki maddede yazılı olan cezalar ile cezalandırılır.”



istifadeyi amaçlayan belgelerin müeyyideye bağlandığı 350, 351, 352, 353, 355, 356 ve 357 nci maddelerdeki suç tiplerinin yeni kanunda bağımsız suç tipi olarak öngörülmediği, bunların 204 ve 205 nci maddeleri kapsamında resmi belge mahiyetinde değerlendirildiği ve cezalandırılacağı anlamı çıkmaktadır.<sup>4</sup> Şöyle ki; 765 sayılı Türk Ceza Kanunun mehzaz kanunu olan İtalyan Ceza Kanununda mezkur sahtecilik suçlarının daha hafif cezalandırılmasının sebebi daha hafif bir zararı meydana getirmeleri, failin ahlaki kötülüğünün fazla olmaması, saikin ağırlığı bakımından esaslı resmi belgelerdeki sahteciliğe göre büyük bir farkın olması, bunların tanzim ve kullanımından doğan zararın sadece resmi mercilerin kontrolünü etkisiz kılabilmelerinden ibaret olmasıydı. Lakin sahte tıp diploması tanzim edilerek ameliyata girip insanların hayatını tehlikeye sokan faille, şehre göç eden eski komşunun yardım alabilmesi için köyde oturduğuna dair ilmühaberi tanzim eden köy muhtarının eyleminin aynı kefeye konulması ceza adaleti açısından vicdanı sızlatacaktır.<sup>5</sup>

Ancak öğretilde sözü geçen belgelerde yapılan sahteciliğin daha az tehlikeli görülmesinin ve ayrı bir düzenleme ile cezalandırılmasının isabetsiz olduğu, bu nitelikteki belgelerde yapılan sahteciliğin bazı durumlarda nitelikli belgelerde yapılan sahtecilikten daha fazla tehlikeli ve zararlı olacağı, bunun yanında bu gibi belgelerin bir hak doğurmaya veya ortadan kaldırmaya elverişli olduğunu ileri sürmüşler, gerçekten uygulamada sahte kimlik belgesi ile 765 sayılı Türk Ceza Kanunun 339 ncu maddesinde değerlendirilen bazı resmi belgelerden daha çok hak ve çıkarlara zarar verdiği görülmüştür. Bununla birlikte Yargıtay uygulamalarında aynı nitelikteki belgenin zaman zaman Türk Ceza Kanunun 339,350 veya 355 nci maddeleri çerçevesinde değerlendirmeye soktuğu, bunun da çeşitli haksızlıklara yol açtığından adalet duygusunun zedelenmesini önlemek amacıyla 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda resmi belgelerde “kamu görevlisi” ve “kişiler tarafından işlenen” ayrımı ile “aksi sabit

<sup>4</sup> N. GÜNEY- K. ÖZDEMİR – Y. BALO, **Yeni Türk Ceza Kanunu**, Ankara: Adil Yayınevi, 2004,s.562

<sup>5</sup> Ç. ARSLAN- B. AZİZAĞAOĞLU, **Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi**, Ankara:Asil Yayıncılık, 2004,s.848 ; “ Resmi belgede sahtecilik suçuyla bağlantılı olarak belgenin ası, özet ve ya suret olması bakımından ve ya bu belgeler arasında , “ kimlik belgesi”, “ şahadetname”, “beyanname”, “zabitanın teftiş ve kontrolüne tabi defter”, “iyi hal veya yoksulluk belgesi ” ya da sağlık raporu olmasına göre ayırım yapılması,toplumda hukuk düzenini sarsan keyfi uygulamalara imkan sağlayan bir durum olarak görüldüğü için, bütün bu ayrımlar komisyon çalışmaları sonucunda oluşan metinde terk edilmiştir.” İzzet ÖZGENÇ, “Ana Hatlarıyla TCK Tasarısı ”, **Hukuki Perspektifler Dergisi**, Sayı 2, Sonbahar 2004 ,s.111

oluncaya kadar geçerli resmi belge” veya “sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli resmi belge” ayrımı dışında 765 sayılı Türk Ceza Kanunun 341 nci maddesinde resmi belgenin onaylı özet ve suretinde sahtecilik ve “hüviyet cüzdanı, nüfus tezkeresi, pasaport ve ruhsatnamelerde yapılan sahtecilik vb. ayrıma yer verilmemiştir.<sup>6</sup> Bu itibar ile ifade edilen belgeler resmi belge niteliğinde olduğundan bunları da aynı madde kapsamına dahil etmek gerekmektedir.<sup>7</sup>

Bu bağlamda, 765 Sayılı Türk Ceza Kanunun 339, 340, 350, 352, 355 ve 356 ncı maddelerinde yazılı tüm suçların faili yetkili kamu görevlisi ise 204/2 nci, yetkili kamu görevlisi olmayan tarafından gerçekleştirilmişse 204/1 nci madde uygulanacaktır.<sup>8</sup>

765 Sayılı Türk Ceza Kanunun 346 ncı maddesinde ayrıca düzenlenmiş bulunan sahte resmi belgeyi kullanma fiili 204 ncü madde içerisinde seçimlik eylem hareketi olarak düzenlenmiştir.<sup>9</sup>

765 sayılı Türk Ceza Kanunun yer alan resmi belgelerde sahtecilik hükümleri ile yeni 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda düzenlenen hükümlerin karşılaştırılması neticesinde yukarıda belirtilen hususların dışında Türk Hukukunda içtihatla yaratılan bir sonuç olan sahte belgenin iffal kabiliyeti yani aldatma yeteneği, yeni yasada metine sokulması haricinde önceki yasanın bakış açısı ve temeli korunduğu söylenebilir.<sup>10</sup>

Bu açıklamalar ardından, tezimizin konusunu teşkil eden 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 204 ncü maddesinin 2 nci fıkrası yetkili kamu görevlisinin resmi evrakta sahtecilik suçu birinci bölümde resmi belgede sahtecilik suçları ile ilgili genel bilgi verilmeye çalışılacaktır. Bu genel bilgiler içerisinde genel kavramlara, sahtecilik suçunun tarihi gelişimine, karşılaştırmalı hukuktaki yeri, resmi belge kavramına yer

<sup>6</sup> M. EKİNCİ- S. ESEN, **Anlatımlı ve Gerekçeli Yeni Türk Ceza Kanununda Yer Alan Hırsızlık, Yağma, Güveni Kötüye Kullanma, Dolandırıcılık, Hileli Ve Taksirli İflas, Karşılıksız Faydalanma, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar**, Ankara : Adalet yayınevi, 2005, s.263

<sup>7</sup> S. DONAY- M.KAŞIKÇI, **5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve Yürürlük Kanunu**, İstanbul: Vedat yayıncılık, 2004, s.270

<sup>8</sup> Keskin KAYLAN, “Kamu Güvenliğine Karşı Suçlar”, <http://www.adalet.gov.tr>. (15.10.2005)

<sup>9</sup> M. EKİNCİ- S. ESEN, a.g.e. , s. 266

<sup>10</sup> Ender YURTCAN, **Yeni Türk Ceza Kanunu ve Yorumu**, İstanbul: Kazancı yayıncılık, 2004, s.347

verilecek ve benzer suçlarla karşılaştırılması yapılacak, ayrıca bu hususlar açıklanmaya çalışılacaktır.

İkinci bölümde ise, suçun faili, suçun unsurları ,suçun görünüş şekilleri ve suçu etkileyen haller üzerinde durulacak ve sonuç kısmında tezin konusunu oluşturan suç ile ilgili bulgular ortaya konulacaktır.

**BİRİNCİ BÖLÜM**  
**( GENEL KAVRAMLAR ; TARİHİ GELİŞİM ;**  
**KARŞILAŞTIRILMALI HUKUKTA SAHTECİLİK SUÇU; DİĞER**  
**SUÇLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI ; KORUNAN HUKUKİ**  
**MENFAAT; MADDİ KONU )**

**I. GENEL KAVRAMLAR**

**A. SAHTECİLİK KAVRAMI <sup>11</sup>**

Sahte kavramının anlaşılmasında en büyük zorluk “sahte” deyimine somut bir anlam verilememesidir. Sahtecilik sahtekar olma haline yada sahtekarca davranışı ifade etmektedir. Bu anlatımı ile sahte aldatandır.<sup>12</sup>

Gerçeğin herhangi bir biçimde değiştirilmesi, gerçeğe aykırı söz, yazı veya eylemin doğru diye ileri sürülmesi sahteciliktir.<sup>13</sup>

Yani, genel olarak sahtecilik, bir kimse tarafından bir başkasını aldatmak için kullanılan her türlü hile ve usullerdir.<sup>14</sup> Bu itibarla, hile sahteciliğin ayrılmaz parçasıdır.<sup>15</sup>

<sup>11</sup> Sözcük anlamı ile sahte işler yapma , düzmeçiliktir. **Türk Dil Kurumu Sözlüğü II**, 8 nci bsk, Ankara:Türk Dil Kurumu, 1988, s.1888

<sup>12</sup> Mevci ERGÜN, “ Sahtekarlık ”, **Yargıtay Dergisi**, C. 9, 1983, s.260

<sup>13</sup> Keskin KAYLAN , “Belgelerde Sahtecilik Suçları”, s.164

<sup>14</sup> Seyithan DELİDUMAN, “Noter İşlemlerinde Sahtelik”, **Türkiye Noterler Birliği Dergisi**, Sayı.110, Mayıs 2001, s. 40

<sup>15</sup> Selami AKDAĞ, **Türk Ceza Kanunu Şerhi Emsal İçtihatlar ve İlgili Kanunlar**, Ankara: Olgaç Matbaası,1976,s.499 ; Keskin KAYLAN , “Belgelerde Sahtecilik Suçları,s.163 ; Keskin KAYLAN,Kamu Güvenliğine Karşı Suçlar, <http://www.adalet.gov.tr>.

Roma' lı hukukçu Paulus bile “*Falsum est quid in veritate non est, sed pro vero adseveratur*” (*Gerçekte olmayıpta gerçek olduğu iddia edilen her şey sahtedir.*) der.<sup>16</sup>

Bununla birlikte; ülkemizin de iştirak etmiş olduğu 1947 tarihli Brüksel konferansında alınan karar metninin 1 nci maddesinde “ Belgelerde sahtecilik, bir hakkın veya hukuki netice tevhit eden bir fiilin ispatına muhassas veya bir yazıda , zarar vermek şuurı ile hakikatin tahrif edilmesidir.” şeklinde ifade edilmiştir.<sup>17</sup>

Manzini' ye göre sahte teriminin iki anlamı vardır. Sahih ve doğru olmayan şey sahtedir. Belge sahih olmadığı zaman maddi sahtecilik, belge sahih fakat doğru olmadığı zaman fikri sahtecilik söz konusudur. Fikri sahtecilikte belgeyi düzenleyen belgede gerçeğe aykırı şeyler düzenlemektedir.<sup>18</sup> Yani, sahih olma yazılar ve damgalar gibi şeylere ilişkin olup, gerçek ve doğru olma ise yazıya geçirilmiş olsun veya olmasın daima ve sadece beyanları ilgilendirir.<sup>19</sup>

Sahtecilik kavramının doktrinde geniş ve dar olmak üzere iki anlamı olduğu ifade edilmektedir.

Sahtecilik geniş anlamıyla ceza kanunu tarafından cezalandırılan bütün yalan şekillerini ifade eder. Bu sebeple eski yazarlar sahteciliği sözde, yazıda ve fiilde olmak üzere üçe ayırmışlardır.<sup>20</sup>

Sahtecilik başlı başına bir amaç değildir. Sadece amaca gitmek için kullanılan hile vasıtasıdır.<sup>21</sup> Başka bir ifadeyle haksız bir çıkar elde etmenin amaçlandığı, başka bir suça ulaşmak için kullanılan araçtır.<sup>22</sup>

<sup>16</sup> ERMAN –ÖZEK ,*Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamu Güvenliğine Karşı İşlenen Suçlar ( TCK 316-368)* , İstanbul: Dünya Basınevi, 1996, s. 247

<sup>17</sup> Muhtar ÇAĞLAYAN, *Türk Ceza Kanunu Açıklamalı İçtihatlı Gerekçeli*, 3ncü Bsk, Yayınevi, Ankara: Yetkin, s.40

<sup>18</sup> Doğan SOYASLAN , *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 4 ncü bsk, Ankara:Yetkin yayınları, 2002, s.483

<sup>19</sup> EREM – TOROSLU, s.244

<sup>20</sup> ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 5 nci bsk., Ankara: Turhan Kitabevi, 2004,s.735 ; ERMAN –ÖZEK,s. 3 ; Ahmet GÖKCEN, “Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları”, *Hukuk ve Adalet Dergisi*, Yıl.2 Sayı.6-7,Ekim 2005,s.182

Bazı şekil ve alametler üzerine yapılan hileler bunları olduklarından farklı göstermeye yönelmiş hareketler dar ve cezai anlamda sahteciliği oluştururlar.<sup>23</sup>

Geniş anlamda sahtecilik ve dar anlamda sahteciliği ayırt eden en önemli husus geniş anlamda sahtecilikle hile başlı başına bir gaye olmayıp başkaca suçları işlemek için yapılan bir vasıttan ibaret olmasına rağmen; dar anlamda sahtecilikte aynı zamanda gayedir. Yani dış alemde husule gelen netice ile kullanılan vasıta aynı sahtecilik kavramında birleşmiştir.<sup>24</sup> Başka bir anlatımla, dar anlamıyla sahtecilikte failin gerçeği değiştirmesi, suçun teşekkülü için yeterli olurken, geniş anlamıyla sahtecilikte suçun teşekkülü için sadece gerçeğin değiştirilmesi aranmaz. Aynı zamanda diğer bazı şartlar aranır.<sup>25</sup>

Sonuç olarak sahtecilik, kamunun güven duyduğu bir belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi ya da gerçek bir belgeye ekleme yapılması veyahut tümünün veya bir kısmının değiştirilmesidir diyebiliriz.<sup>26</sup>

## B. MADDİ - FİKRİ SAHTECİLİK KAVRAMLARI

765 Sayılı Türk Ceza Kanunumuz kamu görevlilerinin maddi sahteciliği 339 ncu, fikri sahteciliği 340 ncı maddelerinde düzenlenmiş iken ; 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun 204/2 nci fıkrasında bu iki kavram birlikte ifade edilmiştir. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunda fikri sahtecilik kanunun “gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen” tabirinden anlaşılmaktayken; maddi sahtecilik resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkasını aldatacak şekilde değiştiren tabirlerinden anlamaktayız.

Sahtecilik fiilleri doktrinde maddi ve fikri sahtecilik olarak ikiye ayrılmaktadır. Fikri sahteciliğe entelektüel sahtecilik te denmektedir.<sup>27</sup>

<sup>21</sup> ERMAN –ÖZEK, s.1

<sup>22</sup> Keskin KAYLAN , “Belgelerde Sahtecilik Suçları”, s.164

<sup>23</sup> ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s.735 ; ERMAN –ÖZEK, s. 5 ; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.182

<sup>24</sup> ERMAN –ÖZEK, s.6

<sup>25</sup> Mevci ERGÜN, s.261

<sup>26</sup> Seyithan DELİDUMAN, s.40

Yazıda fiziksel değişiklik ve maddi izler bırakılması maddi sahteciliği oluştururken, öze içeriğe ilişkin olanlar ise fikri sahteciliği oluşturur. Fikri sahtecilikler biçimlere ve merasime uyarak, görünüşte gerçek bir belge düzenlemekte olmakla birlikte içeriği ve özü gerçek ve doğru değildir.<sup>28</sup> Bu nedenle maddi iz bırakmazlar.<sup>29</sup>

Bu açıklamalar ışığı altında maddi sahtecilik herkes tarafından işlenebileceği yani sıfatı ne olursa olsun herhangi bir kimse eline geçirdiği gerçek bir belgeyi taklit, tahrif veya yok edebilecektir. Fikri sahtecilik ise; sadece bir kamu görevlisi tarafından kamu görevini yerine getirirken ve bu görev gereği resmi belgeyi düzenlerken gerçekleşebilir.<sup>30</sup> Bu şartlar bulunmaksızın herhangi bir yazının içerik ve metin itibarıyla gerçeğe uymaması belgede sahtecilik olarak cezalandırılmaz. Başka bir deyişle, maddi sahtecilik gerek resmi gerekse özel belgelerde yapılabileceği halde fikri sahtecilik ancak resmi belgede mümkündür.<sup>31</sup> Maddi sahteciliğin gözle tespiti mümkündür. Bu mümkün değilse bilirkişi vasıtasıyla bu husus anlaşılabılır.<sup>32</sup>

Şöyle ki; en belirgin ayırım maddi sahtecilikte ortada bir belge olması ve bu belgenin değiştirilmesi gerekirken; fikri sahtecilikte ortada bir belge yok iken o belgenin içeriğinin gerçeğe uygun olmayarak sahte düzenlenmesi şeklinde izah edilebilir.<sup>33</sup> Bu itibarla bir kimsenin eline geçen unsurlarıyla tamam bir belgenin üzerinde değişiklik yapması maddi sahtecilik, bir kamu görevlisinin gerçekte olmayan bir vakayı varmış gibi göstererek bir belge düzenlemesi ise fikri sahteciliği oluşturur. Somut olarak görevli kamu görevlisinin kaza raporuna kazaya yol açan sürücü yerine başka birine ait kimlik bilgilerini yazması fikri sahteciliktir.

Bazı yazarlar bu ayırımın yapılmasını gereksiz görürler. Onlara göre; bu iki kavram arasında herhangi bir fark yoktur. Çünkü gerek maddi sahtecilikte gerekse fikri

<sup>27</sup> Doğan SOYASLAN , **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara 2002, s.482

<sup>28</sup> Haydar EROL, **En Son değişiklikleri ile Madde Açıklamalı En Yeni İtihatlı Türk Ceza Kanunu**, Ankara: PYS Matbaacılık, 2003,s.815

<sup>29</sup> Keskin KAYLAN , “Belgelerde Sahtecilik Suçları”, s.165

<sup>30</sup>“Garround’a göre; Fikri sahteciliği bir özel kişi tarafından işlenebileceği kabul edilir.” GARRAUND,No. 1371, (ERMAN-ÖZEK,s.295’ten naklen )

<sup>31</sup> Kayıhan İÇEL, **Sahir Erman’a Armağan**, , İstanbul: Alfa Yayıncılık, 1999, s.459-460 ;

<sup>32</sup> Hakkı EGESELLİ-Hakkı ALTAY, **Evrakta Sahtecilik Suçları**, Ankara: Yeni Matbaa, 1961,s.74

<sup>33</sup> Mehlika AYTAÇ ,“Resmi Evrakta Sahtecilik Üzerine Bir İnceleme”,**Adalet Dergisi**, Sayı.6,1987, s.107

sahtecilikte belge sahte konuma daha düzenleme aşamasında düşmektedir.Yani başlangıçtan itibaren sahtedir.<sup>34</sup>

Gerçekten kanunun maddi ve fikri sahtecilik ayrımı gereksizdir. Fikri sahtecilik, maddi sahtecilik hükümleri çerçevesinde yaptırıma bağlanmıştır.<sup>35</sup> Yani 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda bu ayrım kalktığından suçun oluşumu için sahtecilik yapılması yeterli olacak ve somut olayda fikri sahtecilik mi yoksa maddi sahtecilik mi olduğunun araştırmasına gerek duyulmayacaktır. Nitekim sadece Yeni kanunda 204/2 maddesinin bir maddi unsurunun seçimlik hareketi olarak öngörülmüştür.<sup>36</sup>

## II.TARİHİ GELİŞİM

### A. ROMA HUKUKUNDA

Roma hukuk sistemi, bireye bir zarar verilmeksizin bu suçları cezalandırmayı düşünmemiştir. Bu nedenle de Roma hukuk sisteminde sahtecilik suçlarının cezalandırılması bireyin zarar görmesine bağlıdır.<sup>37</sup>

Roma Hukukunda sahtecilik suçları yalan tanıklık ve vasiyetnamelerde sahtekarlık fiilleri ile aynı başlık altında “ falsum “ kavramı ile ifade edilmiştir.<sup>38</sup>

---

<sup>34</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümler,6 ncı bsk, Ankara: Turhan Kitabevi,2005,s.361 ; Sahir ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, 3 ncü bsk. ,İstanbul: Sulhi Garan Matbaası Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları,1970, s.301; Hakkı EGESELLİ-Hakkı ALTAY, ,s.74

<sup>35</sup> “ Esasen cezalandırılabilen tüm sahtecilik halleri daima maddidir.Dış aleme yansımayan sırf fikri sahtecilik ceza hukukunun alanı dışında kalır. Bu itibarla 340 ncı maddedeki suç ta esasen maddi bir sahtecilik halidir.” As.Yrg. 21.05.2003 gün ve 2003/488-494 karar için Bkz. Askeri Yargıtay Dergisi,Sayı 16,2004, s.606

<sup>36</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümler,s.363

<sup>37</sup> Mehmet BAHADIR, Paralarda Sahtecilik Suçları, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003, s.11

<sup>38</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümler,s.323



Roma hukukunda yayınlanan paralar ve vasiyetnamelerde sahtecilik konularında ele alınan Lex Cornelia testamentaria yada Lex Cornelia de falsis evrakta sahtecilik suçlarının cezalandırılmasının ilk örneğidir.<sup>39</sup> Bunun ilk örneğinin vasiyetnamelerde sahtecilik suçlarının olmasının nedeni Erman'a göre *"Roma'nın toplum ve hukuki hayatında vasiyetnamelerin oynadıkları büyük rolde aramak gerekir."*<sup>40</sup>

Lex Cornelia de falsis önceleri sadece vasiyetnamelerde yapılan sahtekarlık fiillerini ön görmekte iken<sup>41</sup> yeni ihtiyaçlar karşısında diğer bir takım sahtekarlık fiillerini de suç saymak gereksinimi ortaya çıkınca Lex Cornelia de falsis uygulama alanı genişletilmiş ve kanundaki cezalar sözü geçen fiillerin faillerine de uygulanmıştır.<sup>42</sup>

Sahte vasiyetname tanzim eylemek ve sahte olduğu bilinen böyle bir vesikayı ibraz etmek, sahte olarak tanzim edilen vasiyetnameye mühür koymak veya gerçek olarak tanzim kılınan bir vasiyetnamenin mührünü değiştirmek gerçek olarak tanzim edilen senet ve vasiyetnamelerde tahrifat yapmak sahte senet düzenlemek, sahte bir senedin şahitlerle doğruluğunu ispata çalışmak gibi muhalif fiillerde suç teşkil etmekte ve bunlardan özellikle vasiyetnameye ilişkin olan sahtecilikler diğerlerine nazaran daha ağır cezalandırılmaktaydı. Bunun yanında sahih olmayan ölçü ve tartılar vücuda getirmek, resmi ölçü ve tartıların taklit ve tağyir etmek gibi fiiller de suç olarak kabul ediliyordu. Bu tür sahtecilikler müeyyide altına alınmıştı. Sahte parayı bilerek istimal keyfiyeti de suç sayılmış bu fiiller için hürriyetine sahip suçlar hakkında İtalya dışına sürülmek cezası hüküm olunuyordu. Daha sonraları suçluların yüksek tabakaya mensup ise sürgün ve malların müsaadesi, suçlu aşağı tabakaya ait ise mecburi çalıştırma, suçlu esir durumda ise ölüm cezası uygulanmıştır. Constantinus zamanında kalpazanlık ise

<sup>39</sup> Sami SELÇUK, **Dolandırıcılık**, Ankara: Yasa Yayınları, 1982, s. 37 ; ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.210 ; ERMAN , "Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müsterek Unsurları", s. 160

<sup>40</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s. 210 ; ERMAN , Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müsterek Unsurları, s. 160

<sup>41</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s. 211

<sup>42</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s. 212

doğrudan doğruya ölüm cezasıyla sosyal durumun göz önüne alınmaksızın uygulanmaya başlanmıştır.<sup>43</sup>

## B. KİLİSE HUKUKU

Özellikle papalığa ait mektup ve vesikalarda yapılan sahteciliklerde belgenin sahteliğinin farkına varıldığı andan itibaren yirmi gün içinde bunu yok etmezse papa tarafından aforoz edilir. Yani sahte papa mektupları kullanan sivil ise aforoz edilir, aynı fiil ruhani görevlerini yapmaktan ve ruhban sınıfına mahsus imtiyaz ve dokunulmazlıklardan faydalanmaktan yasaklanırdı. Bu belgelerin sahteliğine iştirak eden rahiplerin rütbeleri indirilir ve manastıra kapatılırdı. Bundan başka, krallık belgelerinde sahtecilik ancak bir rahip tarafından işlendiği takdirde suç sayılır, fail rütbe indirilmesi, şerefsizlik damgası vurulması ve sürgün cezalarıyla cezalandırılırdı. Bunlar dışındaki belgelerde yapılan sahtecilikler kapsam dışında kalmaktaydı.<sup>44</sup>

## C. GERMEN HUKUKUNDA

Luitprando ve Gulathing yasalarında sahtecilik eylemlerinin çok ağır bir şekilde cezalandırıldığı görülmektedir. Bununla birlikte paralarda, belgelerde, ölçü ve tartılarda satılan nesnelerde sahteciliği Kalarina yasalarında cezalandırılmıştır.<sup>45</sup> Theodoricus'un emirnamesinde ölüm cezasının tertip olunacağı, Ripuarie Kanununda ya baş parmağın kesilmesi ya da para cezasına hükmediliyordu. Vizigotların Kanununda ise kral emirlerini taklit veya değiştirilmesi halinde ya malların yarısının müsaderesi veya elinin kesilmesi şeklinde cezalandırılıyordu. Bununla birlikte Vizigotların Kanununda diğer belgede sahteciliklerde mallarının dörtte birinin müsaderesi öngörülüyordu.<sup>46</sup>

<sup>43</sup> Recai OKADAN, "Romalıların Suç Telakki Ettikleri Fiiller", **Ordinaryus Profesör Dr. Tahir TANER'e Armağan**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul: İsmail AKGÜN Matbaası, 1956, s.334,335)

<sup>44</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s. 214

<sup>45</sup> Sami SELÇUK, Dolandırıcılık, s.40 ; Ahmet GÖKCEN, "Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları", s.184

<sup>46</sup> ERMAN, Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları, s. 163

## D. ORTA ÇAĞDA

Orta çağ hukukunda sahtecilikler gayet şiddetli bir şekilde cezalandırılmaktaydı. Kral Roteri emirnamesi, Karolejen ve kanunların mevzuatlarında elin kesilmesi cezası ile cezalandırılmakta idi. Bunun yanında küçük düşürme gayesine sahip oldukları görülür. Bu dönem kaynaklarından sahteciliğin resmi veya özel, milli veya yabancı evrak ayırımına gidildiği, resmi ve milli evrakta yapılan sahteciliği, diğerlerine göre daha ağır cezalandırıldığı görülmektedir. Bunun yanında bazı mevzuatların suç failini göz önüne alarak cezalandırdığı ve resmi sıfatı bulunan fail daha ağır cezaya çarptırılmakta idi.<sup>47</sup>

## E. YAKIN ÇAĞDA

Fransa da çeşitli tarihlerde çıkartılan Kral Emirnameleri sahtecilik konusunda önemli hükümler içermekte idi. Özellikle 1680 tarihli **“Sahtekarlık Fermanı”** bu hususta çıkartılan en önemlilerindendir. Buna göre özel kişiler ve görevleri dışında memurlar tarafından işlenen sahtecilik fiilleri, hakim taktirine göre cezalandırılmaları, hatta bu fiilleri işleyenler hakkında ölüm cezası bile verilebileceği, memurların görevleri sırasında işlenen sahteciliklerin cezasının daha hafif olduğu, bununla birlikte fiilden dolayı hazine zararı oluşmaz ise fail ölüm cezasına çarptırıldığı yazılıydı.<sup>48</sup>

## F. İSLAM VE OSMANLI HUKUKUNDA

İslam hukukunda önceden cezası belirlenmemiş veya belirlenmiş olup ta cezası belirtilmemiş hakim tarafından cezasının tayin edildiği yani takdir hakkının hakime bırakıldığı ta'zir<sup>49</sup> cezası ile cezalandırılan<sup>50</sup> belgelerde sahtecilik suçları kanunnamelerle ortaya çıkmaktadır.<sup>51</sup>

<sup>47</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s. 214

<sup>48</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s. 216

<sup>49</sup> “ Bir İslam Ceza Hukuku terimi olarak Taz'ir, hakkında hadd ve kefarete çeşidinden cezalar bulunmayan suç ve günahlarla, Allah ve kul hakkı olarak yerine getirilen ,tayini ve miktarı devlet otoritesine bırakılmış cezadır.” Bkz. Yılmaz YURTSEVEN, “Klasik Dönem Osmanlı Ceza Hukukunda Taz'ir Suç ve Cezaları”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.9, Sayı 3-4, 2001,s.278

Yavuz Sultan Selim Kanunnamesinin 38 nci maddesinde yalan yere tanıklık edene ve sahte belge düzenleyen kişilere sopa cezası öngörülmekte idi.<sup>52</sup>

1256 Tarihli Kanunnamei Hümayun'un Zeyli Ondördüncü Faslının 2 nci ve 3 ncü maddelerinde resmi belge ve özel belgede sahtecilik suçlarından bahsedilmekte ve bu fiillerin derecesine göre beş yıldan on yıla kadar kürek cezası ile cezalandırılacağı belirtilmekteydi.<sup>53</sup>

1267 Tarihli Kanunun Fasl-ı Salıs'ın 12 nci maddesinde resmi belge ve senet ve sair belgelerde sahtecilik suçu düzenlenmiş iken;<sup>54</sup> 1274 Tarihli Kanunun 1 nci Babının Onbeşinci faslında<sup>55</sup> 148-159 maddelerinde<sup>56</sup> sahtecilik suçları düzenlenmiştir.

Osmanlının Tanzimat dönemi kanunlarından 1858 tarihi Ceza Kanununda yer alan 148 nci maddesinde resmi belgede sahtecilik suçunun hapis cezasına karşılık gelen kalebentlik cezası ile cezalandırılacağından bahsedilmektedir.<sup>57</sup>

## G. CUMHURİYET DÖNEMİ

Evrakta sahtecilik cürümleri 1926 tarihinde kabul edilen İtalyan Ceza Kanununun iktibas edilmesi suretiyle kabul edilen 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 339,349,341.... vd. maddelerinde yer almış 10.10.2004 tarihinde kabul edilen 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 204,205 ncü ve vd. maddeleri ile yeni düzenlemeye tabi tutulmuştur.

---

<sup>50</sup> Ç.ÜÇÖK-A.MUMCU—G.BOZKURT, **Türk Hukuk Tarihi**, 9 ncu bsk., Ankara: Savaş Yayınevi, 1999, s.83

<sup>51</sup> Yılmaz YURTSEVEN, s.283

<sup>52</sup> Yılmaz YURTSEVEN, s.290

<sup>53</sup> ERMAN, **Sahtekarlık Suçları**, 5 nci bsk., İstanbul: İ.Ü.Fen Fak. Basım Atölyesi, 1987, s.244

<sup>54</sup> Ahmet GÖKCEN, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri**, İstanbul 1989, s.24

<sup>55</sup> Ahmet GÖKCEN, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri**, s.28-29-30

<sup>56</sup> Ahmet GÖKCEN, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri**, s.144-145

<sup>57</sup> Mustafa Avcı, "Osmanlı Uygulamasında infazı Özellik Gösteren Hapis Türleri : Kalebentlik, Kürek ve Prangabentlik", [www.esoydan.org.tr](http://www.esoydan.org.tr) ; Ahmet GÖKCEN, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri**, s.144-145

### III. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA SAHTECİLİK SUÇU

Hemen hemen bütün kanunlar, belgede sahteciliği kamunun güveni aleyhine işlenmiş bir suç olarak kanunlarında yer vermişlerdir. Her ne kadar Fransız Ceza Kanunu'nda belgede sahtecilik, kamunun huzuru aleyhine işlenen suçları babında yer almakta ise de sahteciliğin kamunun huzurunu özellikle bozacağı ve bu başlığı daha çok kanunun aynı babında yer alan diğer suçlara ilişkin olacağı ortadadır. İsviçre Ceza Kanunu'nda ise, belgede sahtecilik bu başlığı taşıyan 14. babda yer almasına rağmen İsviçreli hukukçular bu suçu kamunun güveni aleyhine tecavüzler genel başlığı altında incelemektedirler. Yalnız İngiliz hukuku belgede sahtecilik suçunu mala karşı işlenmiş bir suç olarak saymıştır. Bütün kanunlar milli belge ile yabancı belge arasında fark gözetmemişler, resmi belgede yapılan sahteciliği özel belgede yapılan sahtecilikten daha ağır cezalandırmışlardır.<sup>58</sup>

### IV. DİĞER BENZER SUÇLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI

#### A. GÖREVİ KÖTÜYE KULLANMAK SUÇU İLE

Kamu görevlilerinin işledikleri sahtecilik suçları görevi kötüye kullanmak suçunun özel bir düzenlemesidir.<sup>59</sup> Bu sebeple öncelikle özel suç tipi olan belgede sahtecilik suçunun oluşup oluşmadığı araştırılmalıdır. Akabinde bu özel suç oluşmadığı takdirde görevi kötüye kullanmak suçunun oluşup oluşmayacağı değerlendirilecektir.<sup>60</sup>

<sup>58</sup> ERMAN-ÖZEK,s.225-226

<sup>59</sup> M.Nadir ARICA, “Evrakta Sahtekarlık Suçları”,**Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**,Yıl.2002,s.114

<sup>60</sup> “ Türk Ceza Kanunun 240 ncı maddesinde yazılı sair haller memuriyet görevini kötüye kullanmak suçunda olduğu gibi; resmi evrakta sahtecilik suçunu düzenleyen Türk Ceza Kanunun 339 ve 340 ncı maddelerinde yazılı suçların işlenmesi sırasında da, bu suçun faili olan memurun görevini kötüye kullanması söz konusu olmakla beraber;

Yargıtay Ceza Kurulu'nun 14.02.1983 gün ve 6-471/46 sayılı içtihatında belirttiği gibi; kanunun iki hükmü arasında genellik-özellik ilişkisinin ve ilkesinin bulunması için, aynı hukuksal varlık yada yararı veyahut değeri korumaları, bir başka deyişle hukuksal konularında özdeşlik ve birlik bulunması zorunludur. Sahtecilik suçlarının hukuksal konusu “kamu güvenini”; buna karşılık görevi kötüye kullanma suçlarının hukuksal konusu “devlet yönetimi” olup, özdeş değillerdir. Bu nedenledir ki, Türk Ceza Kanunun 339 ve bunu izleyen maddeleriyle 240 ncı maddesi arasında genel-özel norm ilişkisi bulunmamaktadır. Bu hükümler arasında ancak, temel hüküm,ikincil hüküm (yardımcı) ilişkisi ve ilkesi

Ancak görevin kötüye kullanılması neticesinde sahte olarak düzenlenen resmi belgenin aldatma gücü olmadığından kamu güvenini zedelemeyeceği ve bunun sonucu olarak da hukuki sonuç doğurmayacağından belgede sahtecilik suçu oluşmayacaktır. Bunun yanında kamu görevlisi düzenlediği belgeyle kastını ve eylemini ortaya koyduğundan görevi kötüye kullanma suçundan cezalandırılabilecektir.<sup>61-62</sup>

765 sayılı Türk Ceza Kanunu 230 ncu maddesinde düzenlenen görevi ihmal suçları ile 240 ncı maddesinde yer alan görevi kötüye kullanmak suçlarının 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda bir potada değerlendirilerek 257 nci maddesinde görevi kötüye kullanmak başlığı altında yer alarak bu suçun oluşumu için ön şart kabul edilen kişilerin mağduriyeti, kamunun zararı ve kişilere haksız kazanç sağlanması aranmaktadır

Bu itibarla bu suçun oluşumunda 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 257. maddesinin 1 ve 2. fıkralarında yazılı 765 Sayılı Kanunun 230 ve 240 ncu maddelerine karşılık gelen hükmü gereğince eski kanuni düzenlemeden farklı olarak kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı olarak kişilerin mağduriyetlerine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlamış olması aranacaktır. Bu hususlar, failin yapmış olduğu aldatma yeteneği olmayan sahte belgenin sonuçlarında yok ise görevi kötüye kullanmak suçu da oluşmayacaktır.

---

bulunabilir. Kaldı ki her iki ilişkinin varlığı ileri sürülse bile, tipik eyleme uygun özel yada temel hüküm (mad.340 ) bulunduğu göre, özel hüküm genel hükümden (md.240 ) önce geleceğinden yada temel hüküm bulunduğu, yardımcı (ikincil ) hüküm (mad.240) geri çekileceğinden, yine eylem sahtecilik (340) olarak kalacaktır. As. Yrg. 1 nci Daire 21.05.2003 gün ve 2003/488-494 sayılı kararı için bkz. Askeri Yargıtay Dergisi, Sayı 16, s.607

<sup>61</sup> İsmail MALKOÇ, Sahtecilik Suçları ve mala karşı suçlar, Seçkin Yayınevi, Ankara, s.56 ; ÇETİN – MALKOÇ,s.206 ; “Zimmetine para geçiren sanık N.K.’yi denetleme sorumluluğu olmayan sanıkların,ona güvenerek banka iç kasasını saymadan saymışçasına mutabakat zaptını imzaladıkları anlaşılmasına ve kabul de bu yönde olmasına göre eylemlerini müteselsil görevi savsama suçunu oluşturacağını düşünülmeden yazılı şekilde hüküm kurulması,yasaya aykırıdır.”Y.5.CD11.02.1993-E.4311-K.570 karar için bkz. GÜNDEL, s.234

<sup>62</sup> “Maznun köy baş öğretmeninin köy mektebinin dördüncü sınıfından ayrılan Hakkı YILMAZ’ın mektebi bitirdiğine dair verdiği tasdikname usulü ve kanuni şartlara uygun olmadığı cihetle işgal kabiliyeti olmayacağından bahisle beraatına karar verilmiş ise de; hadisenin oluşuna göre fiilin görevi kötüye kullanmak suçunu teşkil edip etmediğinin münakaşa ve tahlil olunmaması yolsuzdur.” Y.1.C.D. 7.12.1949 gün ve 2948-2764 sayılı kararı bkz. BAYTOK N.-ERGİL R.-SANAL A.-AYAN Ş.-ÜLGENERK Z.,DOĞRUER T., **Türk Ceza Kanunu**, Ankara: Işık Matbaacılık, 1958,s.287

Bunun yanında aldatma yeteneği olmayan sahte belgelerin önüne gelen kamu görevlisinin biraz dikkatle belgeyi incelemesi halinde pek çok açıdan şüpheleneceği belgede gerekli inceleme görevini savsaklayıp belgeye gelişigüzel baktıktan sonra talebi karşılaması 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 257 nci maddenin 2 nci fıkrasında düzenlenen 765 Sayılı Kanunun 230 ncu maddesine karşılık gelen görevi ihmal suçunun kişilerin mağduriyeti, kamunun zararı ve kişilere haksız kazanç sağlanması halinde oluşacağı kabul edilmelidir. Şayet görevi kullanmak suçunda aranan bu şartların oluşmaması halinde ise kamu görevlisi idari anlamda memur ise disiplin cezası ile cezalandırılabilir.

Bunun yanında kamu görevlisinin yapmakta olduğu işlem için yasal olarak şart olmayan bir belgeyi o işlemle ilgili diğer belgelerde dayanak alır veya işlemlerle sonucu bakımından gerekmeyen belgeyi sahte düzenlerse resmi belgede sahtecilik suçu oluşmaz.<sup>63</sup>

## B. DOLANDIRICILIK SUÇU İLE

Dolandırıcılık suçu mal varlığına karşı işlenen suçlardan olmasına karşın sahtecilik suçları kamu güvenini ihlal eden suçlardandır.<sup>64</sup> Bunun yanında dolandırıcılık suçunda haksız çıkarın sağlanması ve zararın doğması suçun oluşması için zorunlu olduğu halde sahtecilik suçlarında buna gerek yoktur.<sup>65</sup>

Çoğu kez belgede sahtecilik suçları bir menfaat sağlamak için yapılır. Aslında resmi belgenin düzenlenmesi ile sahtecilik suçu oluşup tamamlanır. Bundan sonra resmi belgenin kullanılması ile dolandırıcılık suçu oluşabilir.<sup>66</sup> Resmi belgede sahtecilik suçu oluşmasından sonraki eylemler bu suça bağlı işlenmiş olsalar da onun özüne ve objektivitesine yabancı olacaklarından bu nedenle yeni ve bağımsız bir suça vücut

<sup>63</sup>Süleyman Ruhi AYDEMİR, Görev ve Yetkinin Kötüye Kullanılması, <http://www.sonbaski.com/subat2005suleyman.htm> (25.10.2005 )

<sup>64</sup> Sami SELÇUK, Dolandırıcılık Cürümünün Kimi Suçlardan Ayrımı ve Çekle İlgili Suçlar,s.72

<sup>65</sup> Sami SELÇUK, Dolandırıcılık Cürümünün Kimi Suçlardan Ayrımı ve Çekle İlgili Suçları, s.75

<sup>66</sup> İsmail MALKOÇ, Sahtecilik suçları ve mala karşı suçlar,57 ; ÇETİN-MALKOÇ,s.207

verirler. Resmi belgeyi dolandırıcılık suçu için bir hile olarak kullanmak sahtecilik suçunun ayrıca ögesi olmadığından dolandırıcılık suçunun ayrıca oluştuğunun kabulü gerekecektir.<sup>67</sup> Başka bir ifadeyle, dolandırıcılık suçunun, belgede sahtecilik suçunun unsur veya ağırlaştırıcı nedeni olarak kanunda gösterilmediği gibi, belgede sahtecilik de dolandırıcılık suçunun unsur ve ağırlaştırıcı nedeni değildir. Bu nedenle bileşik suç söz konusu olmadığından ayrı ayrı cezalandırılmaları gerekir.<sup>68</sup>

Yargıtay'ın 765 Sayılı Kanun döneminde uygulanmalarında bazen sahtecilikten ve dolandırıcılıktan dava açılmasına karşın sadece sahtecilikten karar verilmekte, sanki dolandırıcılık suçunun sahtecilik suçunun unsuru sayılmakta ve dolandırıcılığın oluşmadığı gibi gerekçeler ile dolandırıcılık suçundan cezasız bırakılmaktaydı. Zaten 5237 Sayılı Kanunun 212 nci maddesinde yazılı özel içtima hükmü gereğince ayrı ayrı suç oluştuğundan bu husustaki tereddütler giderilmiştir.

### C. NİTELİKLİ ZİMMET SUÇU İLE<sup>69</sup>

5237 Sayılı Kanunun 247 nci maddesinde düzenlenen zimmet suçu kamu görevlisinin hukuka aykırı bir şekilde görevi dolayısıyla sahip olduğu malı kendisinin veya başkasının istifadesine sunması veya zilliyetine geçirmesi eylemidir ve bu suçun koruduğu hukuki menfaat kamu idaresinin güvenilirliğidir. Belgede sahtecilik

<sup>67</sup> Sami SELÇUK, Dolandırıcılık Cürümünün Kimi Suçlardan Ayrımı ve Çekle İlgili Suçları, s.76

<sup>68</sup> Somay TÜMERKAN, Dolandırıcılık Suçu (Karşılıksız Çek Keşidesi Fiilleri), Kazancı Yayınları, İstanbul 1987, s.111

<sup>69</sup> “Görevi gereği kendisine tevdi edilen paraları muhafaza ile yükümlü olan bir daire mutemedinin zimmete para geçirmesi suçunun oluşması için, bu paraların görevinin normal fonksiyonu gereği olarak hakiki belgelerle kendisine ödenmiş olması zorunludur. Dava konusu olayda ise; sanığın mağdurun sahte imzası ile, tanzim ettiği gerçek dışı bordro dışında aldığı paraları muhafaza etmesi gibi bir sorumluluğu söz konusu olamaz. bu durumda zimmet değil, sahtecik söz konusudur.” Y.5. CD. 7.7.1982 gün ve 2400-2733 sayılı kararı için bkz. Orhan YENER, s.102,103

“Sanığın görevi gereği kendisine verilmemiş, üzerinde koruma denetim ve sorumluluğu bulunmayan parayı kandırıcılık yeteneği olan sahte belgeler düzenleyerek mal edilmesine zimmet değil, sahtecilik suçu niteliğindedir. Düzenlenen evrakın aldatıcılık yeteneğinin bulunmaması halinde ise eylem genel anlamda görevi kötüye kullanma suçunu oluşturur .

Memurun topladığı para görevi gereği kendisine verilmemiş, üzerinde koruma, denetim ve sorumluluğu bulunmayan parayı kandırıcılık yeteneği olan sahte belgeler düzenleyerek mal edinmesi zimmet değil, sahtecilik suçu niteliğindedir. Düzenlenen evrakın aldatıcılık yeteneğinin bulunmaması halinde ise, eylem genel anlamda görevi kötüye kullanma suçunu oluşturur.” 5.C.D.-2.5.1984 gün ve 973/1879 sayılı karar için bkz. <http://tkb.meb.gov.tr/yayinlar/inceleme%20-%20sorusturma%20rehberi.htm> (19.12.2005)



suçlarında ise korunan hukuki menfaat hemen sonraki bölümde ayrıntılı olarak açıklamaya çalışacağımız kamu güvenidir.

Bir suçun genel hükümlere göre bileşik suç sayılabilmesi için 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 78 nci maddesi olarak düzenlenen ve aynı paralellikte olan 5237 Sayılı Kanunun 42 nci maddesine göre; suçlardan birinin diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması gerekmektedir. Aksi takdirde bileşik suçtan bahsedilemez. İleride içtima bölümünde de üzerinde durulacağı üzere 765 Sayılı Kanun döneminde 202/2 nci maddesinde düzenlenen nitelikli zimmet suçunun Yargıtay tarafından ısrarla yanlış uygulama yoluna giderek belgede sahtecilik suçunun nitelikli zimmetin açığa çıkmamasını sağlayacak her türlü hile kapsamında görülerek sadece nitelikli zimmetten cezalandırma yoluna gitmesi,<sup>70</sup> 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 212 nci maddesinin belgede sahtecilik suçlarında içtimai düzenleyen metninde yazılı sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezalandırılacağı hükmü karşısında iki suçun kabulüne karar verileceği aşikardır.<sup>71</sup>

#### **D. ASKERİ CEZA KANUNU 134 MADDESİNDEKİ HAKİKATE MUHALİF RAPOR, LAHİYA, SAİR, EVRAK TANZİM VE İTA ETME SUÇU İLE**

Askeri Ceza Kanunun 134 ncü maddesi “ *Hizmete veya tevdi edilen bir vazifeye mütaallik olarak kasten hakikata muhalif rapor veya takrir veya layiha ve sair resmi evrak tanzim eden ve veren veyahut bunların hakikata muhalif olduğunu bilerek mafevklere takdime delalet eden altı aydan üç seneye kadar hapis ile cezalandırılır.*”

<sup>70</sup> “Tahsil ettiği posta çek havalesi bedellerinin bir kısmını kayıt harici bırakmak suretiyle zimmetine geçiren sanığın eylemi, daire dış gönderilen havale alıcılarının müracaatı üzerine ortaya çıkmış olması karşısında; nitelikli zimmet suçunu oluşturur” Y.5.C.D.28/11/2002 gün ve 1364/8111 sayılı kararı.

<sup>71</sup> Karşı görüş için bkz. SOYASLAN,s.502 “Zimmetin açığa çıkmaması için yapılan belgede sahtecilik suçu suçun unsuru olan hileli davranışlardan olduğundan bahisle burada hem sahtecilik hem de zimmet suçu yoktur. Burada sadece nitelikli zimmet suçu vardır.”

hükmüne amirdir. Bu suçun oluşabilmesi için öncelikle bu suçun failine kendisine tevdi edilen bir vazifeye veya hizmete müteallik olarak maddede yazılı eylemleri gerçekleştirmesi gerekir. Kısaca, bir askeri şahsın görevlendirildiği bir konuda veya hizmet icabı olarak düzenlenmesi gereken bir rapor, lahiya, vs. yi kasten hakikate muhalif olarak düzenlendiğini bildiği belgeleri üstlerine takdimine delalet etmesi gerekir.

Bu maddede yazılı suçun tanzim edilen belge içeriğinin, gerçeğe aykırı olmasının yanı sıra belgenin gerçeğe aykırı olduğunu bilinerek düzenlenmesi ve belge muhtevasının gerçeğe uygun olmasının yorum veya başka bir belgenin içeriğindeki yazılmaya dayalı olması gerekir.

Bu itibarla, hizmet ve tevdi edilen vazife ile ilgili bulunmadığı veya bunların üstlerine takdim söz konusu olmadığı eylemlerin As.C.K.nun 134 ncü maddesinde yazılı suçu oluşturmayacağı görülmektedir.<sup>72</sup>

Bu suçun faili askeri bir suç olması nedeniyle asker kişilerdir.

Suçun maddi unsurunu, hizmete veya verilen bir vazifeye ilişkin olarak gerçeğe aykırı rapor veya lahiya ve sair resmi belge tanzim etmesi ve vermesi ile gerçeğe aykırı olarak tanzim edilmiş rapor veya takrir veya lahiya ve sair resmi belgeyi, failin onların gerçeğe aykırı olarak düzenlediklerini bilerek üstlere sunması eylemleri oluşturmaktadır.

---

<sup>72</sup> “Yerleşik yargısal uygulamaya göre; As.CK’nun 134 üncü maddesinde yer alan sonuç oluşabilmesi için; askeri hizmete ilişkin bir konuda üst ve amirleri kandırma şuur ve iradesiyle hareket ederek, bu kişilere hakikate aykırı bilgiler içeren rapor, belge, takrir ve layiha sunulması yada gerçeğe aykırı olduğu binmesine karşın bu nitelikte ki evrakın üst ve amirine takdimine neden olunması gerekmektedir.

Somut olayda üst makamca verilen emirlerde ki kanunlar hakkında gerekli girişim ve faaliyetlerde bulunmayan sanık, tamamıyla üst ve amirlerini yanıltmaya yönelik iradeyle hareket ederek, görevine giren ve doğru olmadığı gerçeğe aykırı evrak gönderdiğinden, sanığın eylemi As.CK’nun 134 üncü maddede ki suçu oluşturur. Eylemin emre itaatsizlikte ısrar suçu olarak nitelendirilmesinde isabet bulunmamaktadır.” Askeri Yargıtay Dergisi

Bu madde ile hizmete veya verilen bir vazifeye ilişkin hususlarda yapılan sahtecilik suçları cezalandırılmakta, bu hususun yokluğunda ise Türk Ceza Kanunun ilgili hükümlerine gidilmektedir.<sup>73</sup>

Söz konusu belgelerin tanziminde ve üste verilmesinde üstü aldatmak kastı ile hareket etmek gerekmektedir.<sup>74</sup> Bilfiil aldatılmış olması aranmaz.

As.C.K'nun 134 üncü maddesi "hizmete veya tevdi edilen bir vazifeye müteallik olarak kasten hakikate muhalif olduğunu bilerek mafevklere takdimine delalet edenlerin 6 ay ile 3 sene arasında değişen hapis cezalarıyla cezalandırılmalarını" öngörmüştür.

Yerleşik yargısal uygulamaya göre; As.C.K'nun 134 üncü maddesinde yer alan suçun oluşabilmesi için, askeri hizmete ilişkin bir konuda **üst ve amirlerini kandırma şuur ve iradesiyle** hareket ederek, bu kişilere **hakikate aykırı bilgiler içeren** rapor, belge, takrir veya layiha sunulması yada gerçeğe aykırı olduğu binmesine karşın bu nitelikteki evrakın üst ve amirlere takdimine neden olması gerekmektedir.

<sup>73</sup> "Yazıcı er olan sanığın, başka erlere izin vermesi bir vazife olarak kendisine tanınmadığından, adı geçen sanığın başka erlere hilafı hakikat izin kağıdı tanzim etmesi, hizmet ve vazifenin ihlali ile ilgili As.C.K. nun 134 ncü maddesinde yazılı suçu teşkil etmez. Sanığın hareketinin T.C.K. ndaki sahtecilikle ilgili hükümlere göre tavsif ve değerlendirilmesi gerekir." (As.Yrg.1.D., 15.04.1987, E.222,K.210) bkz. Orhan ÇELEN,**Askeri Ceza Kanunu**, Cantekin Matbaacılık,3 bsk.,Ankara 2001, 584

<sup>74</sup>"İlçe J.Bl.K.lığı deposundan bir er tarafından çalınan tabancanın olayın üzerinden uzunca bir zaman geçtikten sonra farkına varıldığı, Bl.K.J.Yzb. ..'in durumu belirleyince postası Er C.A. ile anlaştığı ve tabancanın Er C.A. tarafından kaybedildiği şeklinde bir suç dosyası düzenlenerek o'nu mahkemeye verdiği, ancak tabancayı çalan Er S.A. nın yakalanmasıyla olayın gerçek yüzünün ortaya çıktığı, dava dosyasının hazırlanması zamanında bu tabancanın gece eğitimi sırasında Er C.A. tarafından kaybedildiği şeklinde hakikate muhalif tutanaklar düzenlenip, diğer erlere de imzalatıldığı ve bunun gerçekmiş gibi İl.J. Alay Komutanlığına bildirildiği şeklinde gerçekleşen olayda; sanığın, böyle bir hizmete gerçeğe aykırı olarak tutanak (resmi evrak) tanzim edip, bunun doğru olmadığını bile amirine takdim etmiş olması As.C.K.nun 134 üncü maddesinde yazılı suça vücut verir. Evrakta sahtekarlık cürümleri genel olarak T.C.K.nun 339-349 ncü maddelerinde düzenlenmiş ise de ,bu sahtekarlık askeri bir hizmete veya tevdi edilen askeri bir vazifeye müteallik olarak ika edildiği takdirde ,öncelikle daha özel bir kanun olan As.C.K.na (md.134'e)göre uygulama yapılması gerekir." (As.Yrg.Drl.Krl.,22.02.1990,E.23,K.29) Orhan ÇELEN,s.585

## E.ASKERLİKTE KURTULMAK İÇİN HİLE YAPMAK SUÇU İLE

Askeri Ceza Kanunun 81 nci maddesi “1. Askerlik çağına girenlerden askerlikten büsbütün veya kısmen kurtulmak kasdile ismini değiştirenler, başkasını kendi yerine tabib muayenesine veya askere gönderenler, başkasının hüviyet cüzdanını veya askeri vesikasını kullananlar, askerlik işlerinde sahte şahadetname veya evrak kullanan yahut her ne suretle olursa olsun hile ve desise yapanlarla kıt’aya veya bir müesseseye intisab ettikten sonra kendisinin yapmağa mecbur olduğu hizmetten büsbütün veya kısmen kurtulmak kasdile hile yapanlar on seneye kadar ağır hapis cezasile cezalandırılırlar.

2 - (Değişik:22/3/2000-4551/19 md.) Yukarıdaki fıkarda yazılı cezalar suç ortaklarına da uygulanır. Az vahim hallerde altı aydan beş seneye kadar hapis cezası verilir.” hükmüne amir olup; bu suç, askerlik çağına girenlerin veya asker edilenlerin askerlikten tamamen veya kısmen kurtulmak özel kastıyla askerlik yapmadığı halde yapmış gibi göstermek için gerçekleştirdiği fiiller sonucu oluşan bir suçtur. Maddenin ikinci fıkrası ile maddede yazılı bu hileli davranışları sonucu askerlikten kısmen veya tamamen kurtulan kişiye bu eyleminde yardımda bulunan kimsede suça iştirak etmiş sayılarak bu kişiye verilen ceza ile cezalandırılmıştır. Şöyle ki; kamu görevlisinin görevi gereği düzenlediği belgede sahtecilik yaparak kısmen veya tamamen askerlik çağına giren veya asker edilenlerin askerlikten kurtulmaları sağlanıyorsa, kamu görevlisi hem As.C.K.nun 81/2 nci maddesi , hem de 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun 204/2 nci maddesi uyarınca cezalandırılacaktır.

Hileli hareketler , birinci fıkarda yazılı olanlardan ibaret olmayıp aldatmaya uygun her türlü hile bu kapsama girer.<sup>75</sup>

<sup>75</sup> “Askerlikten kurtulmak için hile yapmak suçundaki kavramlar sahtecilikten daha geniş kapsamlı olup, iğfal kabiliyeti aranan evrakta sahtekarlıkla işlenebileceği gibi sahtecilik haricinde her türlü hile ile de işlenebilir.” As.Yrg.Dr. Krl. 08.01.1998 E.2998 /10 K:1998/4 karar için bkz. Orhan ÇELEN,s.313

## V. KORUNAN HUKUKİ MENFAAT

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun “*Topluma Karşı Suçlar*” başlıklı üçüncü kısmının “*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*” başlıklı dördüncü bölümde yer alan resmi belgelerde sahtecilik suçunun bölüm başlığından da anlaşılacağı üzere **kamu güveni kavramı** suçun yöneldiği odak noktayı oluşturmaktadır.

Ceza Kanunlarında yer alan her suç tanımında korunmak istenen bir hukuki yarar vardır. Yasa koyucu bunun ihlalinin önlemek ister.<sup>76</sup>

Yazı, insanın hayatında en çok kullandığı aracı bir işarettir. İnsan her türlü düşüncelerini, isteklerini, planlarını yazı ile ifade eder.<sup>77</sup> Tüm hukuk düzenlerinde, hukuksal ilişkiler kurma, eylem ve işlemler oluşturup bunları kanıtlama, açıklama ve yorumlama açısından belgelerin önemi anımsanamaz. Uygar toplum düzenleri geliştikçe hukuksal ilişkilerde artmakta, kompleks hale gelmektedir. Bunun da doğal sonucu olarak belgelerin rolü, payı ve yerleri giderek artmaktadır.<sup>78</sup> Toplumsal, ticari ve ekonomik ilişkilerle resmi işlemler belgeler üzerinden yürütülmektedir. Bu bakımdan belgelere inanılması ve güvenilmesi gereği ortaya çıkmakta, belgeler üzerinde yapılacak sahteciliklerin toplum düzenini bozucu etkileri nedeniyle ceza kanunlarınca ağır cezalarla cezalandırılmaktadır.<sup>79</sup>

Devletin toplumu doğruluğuna inandığı belgelerde somutlaşan haksız menfaate yönelik sahtecilik toplumun önceden benimsediği doğruluk kanısını boşa çıkartarak var olan kamu güvenini zedelemektedir.<sup>80</sup>

<sup>76</sup> Nur CENTEL, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, İstanbul:Beta Yayınları,Kasım 2001, s.396

<sup>77</sup> Hasan KÖROĞLU, **Uygulamada ve İçtihatlarında Bilirkişilik**, Ankara: Adil Yayınevi, 1995 ,s. 100

<sup>78</sup> İ. MALKOÇ – M. GÜLER , **Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-3** , Ankara: Adil Yayınevi,s.2491 ; ÇETİN – MALKOÇ, **Uygulamada Sahtekarlık Suçları, Bilgisayar Suçları, Tebligat suçları ve İlgili Mevzuat**, Ankara: Adalet Yayınevi, 1995, s.127

<sup>79</sup> Ahmet GÜNDEL , **Açıklamalı- İctihatlı Zimmet,Sahtecilik, Hırsızlık, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal Suçları**, 2 ci bsk., Ankara: Seçkin kitabevi, 2002, s.195 ; ERMAN , Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müsterek Unsurları, s. 159

<sup>80</sup> Cavit KOÇ , “ Açığa imzanın kötüye kullanılması suçu ” , **Yeni Adalet Dergisi** ,Yıl 5, Sayı 34, Ekim-Kasım-Aralık 1994, s.10

Resmi belgede sahtecilik suçu ile korunmak istenen hukuki menfaat hususunda yazarlar arasında görüş birliği bulunmamaktadır.<sup>81</sup>

Suçun hukuki konusu gerek yargı kararlarında gerekse doktrinde tanımlanmaya çalışmıştır.

Yargıtay’a göre ; “*Sahtecilik suçlarının hukuki konusu yasal sistematığe göre kişilere ait değil, topluma ait bir varlık ya da menfaat olan kamu güvenidir. Yasa koyucu bu suçlarla belgelerin gerçekliklerine olan güvenirliliği korumak ve sağlamak istemiştir.*”<sup>82</sup> (Y.6.CD 13.3.1986 E.914, K.2645 ) Sahir ERMAN da bu görüşü benimsemektedir.<sup>83</sup>

Askeri Yargıtay ise bir kararında “ bu suçlar neticesi hareketle bitişik suçlardan olduğu gibi, bu fiilin suç sayılmasıyla korunan hukuki menfaatin kamu güveni olduğundan, eylemin gerçekleşmesiyle birlikte kamu güveni sarsılmış olacağı cihetle, zararında o anda doğduğu kabul edilmektedir.” şeklinde ifadesi ile bu suçlar açısından korunan hukuki menfaatin kamu güveni olduğu vurgulamaktadır.<sup>84</sup>

Genel anlayışa göre; kamunun güveni tam anlamıyla bir hukuki varlığı veya menfaati oluşturur ve bu menfaat topluma aittir. Kişilerin maddi ve manevi gereksinmelerini karşılayan her hukuksal varlık ya da yarar, suçun hukuksal konusu olunca topluma ilişkin hukuksal varlık ya da yararlardan biri de kamu güvenidir ve hukuk düzeni bir olguyu kanıtlama yeteneğini tanıdığı belgelerin öz ve biçimleriyle gerçekliklerine veya doğruluklarına beslenen ortak toplum inancını kamu güveni

<sup>81</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümler,s.343

<sup>82</sup> Karar için bkz. Kemal ESİN, **Yargıtay Altıncı,Sekizinci ve Dokuzuncu Ceza Dairelerinin Görev Kapsamına Giren Devlet ve Şahıs Mallarına Karşı İşlenen Suçlar**, , Ankara: Yetkin Yayınları, 1987, s. 9-10

<sup>83</sup> ERMAN , Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları, s. 159

<sup>84</sup> As.Yarg. Daireler Kurulu 23.05.2002 gün ve 2002/43-43 sayılı kararı için bkz. **Askeri Yargıtay Dergisi**, Sayı 15,s.491

kavramı içinde korumak ve o yüzden de bu soyut varlık ya da yararın somutlaştığı belgeleri erişilmez ve dokunulmaz kılmak istemiştir.<sup>85</sup>

Kamu güveni Erman' a göre; *“hukuk düzeninin kendisine herhangi bir hukuki olayı ispat etme kabiliyeti tanıdığı şeylerde, doğruluğuna ve gerçekliğine toplum kamu tarafından güvenilmesinin istendiği şekil ve alametlerin sahteciliğinden korunmasını görmek ve bilmekten ibaret olan genel ve toplumsal bir hak ve menfaat ”* olarak tanımlanırken;<sup>86</sup> başka bir ifade ile; bu tanımda kamu güveni, özel ve kamu hukukunun kanıtlama gücü tanıdığı şey, şekil ve işaretlere karşı olan genel güven olduğu ifade edilmektedir.<sup>87</sup> Görülüyor ki, bu anlayışa göre kamu güveni münhasıran kanuni dayanaktan değil hukuk düzeninden gelmektedir.<sup>88</sup> EREM ve TOROSLU' ya göre; *“ hukuk düzeninin büyük bir değer olarak tanıdığı şeylere herkesin güvenilmesini istediği şekil ve alametlerle toplumun beslediği genel güven ”* olarak tanımlanmaktadır.<sup>89</sup> Sami SELÇUK ise; *“hukuk düzeninin delil değerini tanıdığı şeylere doğruluk ve gerçeklikleri konusunda duyulan ortak ve sürekli bir duygu ve inançtır.”*<sup>90</sup> şeklinde tarif etmiştir.

Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere kısacası toplumun inanma ve bireyin aldatılmama hakkı kamu güvenini oluşturur. Bu kavrama kısaca bireyin aldatılmama hakkıdır diyebiliriz.<sup>91</sup>

<sup>85</sup> Kubilay TAŞDEMİR- Ramazan ÖZKEPİR, s.98

<sup>86</sup> Köksal BAYRAKTAR, “ Kamu Düzeni Aleyhine İşlenen Suçlar ” ,**Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında Türk Ceza Kanununun 50 nci Yılı ve Geleceği Sempozyumu ( 22-26 Mart 1976)**,İstanbul Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Enstitüsü, , İstanbul: Sermet Arkadaş matbaası, 1977, s. 601; Faruk EREM, Ammenin İtimadı Aleyhine Cürümler, **A.Ü.H.F. Dergisi**, Y: 1961, C.XXVIII, S.1-4,s.105

<sup>87</sup> Necati MERAN , **Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik – Malvarlığı Bilişim Suçları ile Ekonomi ve Ticaret Alanında Suçlar**, , Ankara: Seçkin Yayınevi 2005, s. 223

<sup>88</sup> Faruk EREM, **Türk Ceza Kanunu Şerhi II**, ,Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1993, s.1637

<sup>89</sup> EREM – TOROSLU , **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler** , , 6 ncı bsk. ,Ankara: Savaş Yayınevi, 1994 ,s. 240-241 ; Nevzat TOROSLU **Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu**, Ankara: Sevinç Matbaası 1970, s. 350-351

<sup>90</sup> Sami SELÇUK, **Dolandırıcılık Cürümünün Kimi Suçlardan Ayrımı ve Çekle İlgili Suçlar**,Ankara: 1986,s.72

<sup>91</sup> Keskin KAYLAN , “Belgelerde Sahtecilik Suçları ”, **Türk Ceza Kanunu Reformu II, Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, s.162 ; Ahmet ÖZTEL, “Adli Belge İncelenmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri ”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı 50, Ocak- Şubat 2004,s. 156

Kamu güveni, hukuk düzeninin hukuki bir olayın ispatını tanıdığı şeyler üzerinde söz konusu olabilir. Kanun koyucu kamu ve özel hukuk kanunlarıyla belirli bir yazıya hukuki bir kıymet bir delil olabilme kuvveti tanımamış ise; böyle bir belgede yapılan sahtecilik bir veya birden fazla kişiye zarar verse de, kamu güvenini ihlal etmez. Çünkü ortada kamu güveninin doğruluğuna güvenmesi gereken bir belge yoktur. Ancak kanun himaye ettiği veya ispat kabiliyetini tanıdığı belgelerin doğruluğuna kamu tarafından güvenilmesini ister ve bunlarda yapılan sahteciliği kamu güvenini ihlal kabul eder.<sup>92</sup>

Doktrinde önemli bir fikir akımına göre; kamu güveninin toplumda gerçek ve tam bir hukuki değeri teşkil ederken, başka bir akıma göre; kamu güveni kaynağını onu dayatan resmi makamların emirlerinden kaynaklanmaktadır.<sup>93</sup> Delil olan şey resmi makamlardan kaynaklandığı için herkesin güveni söz konusudur. Pessina' ya göre; kamu güveni devlet tarafından yaptırımlandırılan güven iken, Manzini' ye göre; kamu güveni dayatılmış bir güven olmayıp hayatın gelenekleri ve zarureten ortaya çıkmıştır.<sup>94</sup>

Kanun koyucu belgelerde sahtecilik suçunda korunan hukuki menfaat ile bir belge arasında bağılılık gördüğü hallerde belge sayarak ya da ona ispat etme kabiliyeti tanımak suretiyle kamunun ona karşı iyi niyet göstereceği güvenini cezai müeyyide ile korumak istemiştir.<sup>95</sup>

Alman Ceza Kanununda da resmi belgelerde sahtecilik ile ilgili suçlarda korunan hukuki menfaat, özellikle maddi deliller olmak üzere, hukuki ilişkilerin emniyet ve güvenidir.<sup>96</sup>

<sup>92</sup> Sahir ERMAN , “Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müsterek Unsurları” , **İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası**, İsmail Akgün Matbaası, C.XVI, Sayı.1-2 , 1950, s. 159-160

<sup>93</sup> Faruk EREM, **Türk Ceza Kanunu Şerhi II**, s.1633

<sup>94</sup> Doğan SOYASLAN , **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 5 nci bsk, Ankara: Yetkin yayınları, 2005, s.403

<sup>95</sup> Nejat ÖZÜTÜRK, **Türk Ceza Kanunu Şerhi ve Tatbikatı II**, 2 nci bsk., İstanbul: Filiz Kitabevi, 1970, s.293

<sup>96</sup> K. İÇEL-K.BAYRAKTAR- F.YENİSEY , **Almanya Federal Cumhuriyeti Ceza Hukukuna Giriş** , , İstanbul: Beta Basımevi, 1989, s.102



Sami SELÇUK; sahtecilik suçlarında korunan hukuki menfaatin, yazı üzerinde kurulan uygarlık dünyasında hukuk düzeninin kanıt değerini tanıdığı belgelerin doğruluk ve gerçekliğine duyulan ortan inancın yani kamu güveni olduğunu belirtmektedir.<sup>97</sup> Ona göre; sahtecilik suçlarının iki konusu vardır. Birincisi kamu güveni, ikincisi ispat araçlarının doğruluk ve gerçekliklerinde saklı güvenceden kaynaklanan özel menfaattir. Birincisi gayri maddi olup, ihlalde bir zarar ve hatta bir tehlike söz konusudur. İkincisinde ise ispat amacıyla güvence altına alınmış özel menfaatin tehlikeye düşürülmesi söz konusudur.<sup>98</sup>

Soyaslan'ın da desteklediği bu görüşe göre; hukuk genel olarak tek başına şey veya eşyaları himaye etmeyeceği, eşyalarla kişi arasındaki suçlarda olduğu gibi belge sahteciliği suçlarının hukuki konusunun iki tane olduğu, bunlardan birincisinin hukuki ilişkilerde güven ve güvensizlik, ikincisinin özel menfaat olabileceği gibi kamu menfaatlerinin olduğudur.<sup>99</sup> Bunun da doğal sonucu olarak, belgede sahtecilik suçlarında iki ihlal söz konusudur. Bir bu kategoriye dâhil bulunan bütün suçlar için ortak olan kamu güvenine ilişkin ihlal ile kanıtlayıcı vasıtaların bütünlüğünün korunduğu özel menfaatle ilişkin ihlaldir.<sup>100</sup>

Kanun bir takım hukuki sonuç doğurabilecek belgeleri her türlü sahteciliğe karşı korumasının nedeni, bu belgeler hakkındaki her türlü sahtecilik eyleminin kamunun güvenini sarsacak olmasıdır. Toplum ilişkilerinin esenliği bakımından gerekli olan ve yazılara karşı kamuda var olan güven duygusuna karşı saldırıyı ifade ettiği içindir ki, belgede sahtecilik suçları kamu güvenini korumak için cezalandırılmaktadır.<sup>101</sup>

Korunan hukuki menfaati ister yalnız kamu güveni olarak benimseyelim, isterse korunan hukuki menfaati özel menfaati de ilave etmek suretiyle iki olarak kabul

<sup>97</sup> Sami SELÇUK , “Özel Belgede Sahtecilik /Dolandırıcılık/İnancı Kötüye Kullanma Suçlarıyla İlgili Ceza Genel Kurulunun Bir Kararı Üzerine” , Türkiye Noterler Birliği Dergisi, Sayı.101,Şubat 1999, s. 13

<sup>98</sup> Sami SELÇUK, Dolandırıcılık Cürümünün Kimi Suçlardan Ayrımı ve Çekle İlgili Suçlar, s.73

<sup>99</sup> Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2002, s.475 ; Faruk EREM, **Türk Ceza Hukuku II**, Ankara: Ajans-Türk Matbaası 1962, s.555

<sup>100</sup> EREM – TOROSLU, s. 242

<sup>101</sup> Necati MERAN, s. 258

edelim, yine de sahtecilik suçlarını değerlendirirken toplumsal yaşamın barış içinde ve olağan akışı izleyerek sürmesi için korunması zorunlu bulunan<sup>102</sup> kamu güveni kavramı başlıca esas ve hareket noktası olarak alınacaktır.<sup>103</sup> Zira yukarıda da belirtildiği üzere Yargıtay’ımız hukuki menfaati ağırlıkla kamu güveni olarak kabul etmektedir. Özellikle kişisel çıkarları konu alan ihlalleri resmi belgeler açısından gözetmektedir. Resmi belgelerle özel çıkar ihlalleri ayrı suç oluşturmaktadır. EREM ve TOROSLU’nun ileri sürdüğü iki hukuki menfaatin varlığı özel belgeler için söz konusu olabilir. Çünkü mevcut Yargıtay uygulamalarında özel belge kullanılarak menfaat temini tek suç kabul edilmektedir. Böylece hem belgelere karşı duyulması gereken kamu güveninin ihlali, hem de özel kişilerin haklarının ihlali tek sonuç gibi kabul edilip bir tek müeyyide ile karşılanmaktadır.<sup>104</sup>

## VI. MADDİ KONU

Suçun konusu resmi belgedir. Belgede sahtecilik suçlarının söz konusu olabilmesi için fiilin kamunun güvenliğini sarsmasının gerekeceği, bir sahtecilik fiilinin kamunun güvenliğini sarsabilmesi için ise belgeden sayılan bir yazıya ilişkin olmasının gerekeceği, sahteciliğin konusunu teşkil eden yazının hukuken belge olarak kabul görmesi gerekecektir.

### A. BELGE KAVRAMI

Belge, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda tanımı yapılmamıştır. Sözlük anlamıyla “ Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film gibi doküman”<sup>105</sup> olarak tanımlanmaktadır.

<sup>102</sup> V.SAVAŞ- S.MOLLAMAHMUTOĞLU, **Türk Ceza Kanunu Yorumu III**, Ankara: Seçkin Yayınları 1995, s.2868

<sup>103</sup> İ. MALKOÇ – M. GÜLER, s. 2493 ; ÇETİN-MALKOÇ,s.129

<sup>104</sup> İ. MALKOÇ – M. GÜLER, s. 2493 ; ÇETİN-MALKOÇ,s.129

<sup>105</sup> **Türkçe Sözlük I**, 9ncu bsk, Ankara: Türk Dil Kurumu,1998,s.260

Yargıtay 6ncı Dairesi belgeyi “hukuki hüküm ifade eden ve bir hakkın doğmasına ve bir vakayı ispata elverişli bir yazı” olarak tanımlamaktadır.<sup>106</sup>

Erem’e göre “Belge; hukuki bir menfaati temsil eden objektif, devamlı, değişmez ve dolayısıyla kamu güvenine haiz bir delildir.”<sup>107</sup>

Ancak bazı ceza kanunlarında belgenin tanımına rastlanmaktadır.” Şöyle ki; Polonya Ceza Kanununa göre “*bir hakkın, bir hukuki ilişkinin veya hukuki hükme haiz olabilecek bir hal ve durumun varlığını ispata yarayacak her şey belgedir.*”

1930 tarihli Danimarka Ceza Kanuna göre “*belgeden, yazı sahibinin ismini taşıyan ve bir hakkın, bir borcun ve ya bir borçtan ibranın delili olmak üzere kullanılan veya bu suretle kullanılmaya tahsis edildiği kanaatini veren her yazı anlaşılır.*”

1902 tarihli Norveç Ceza Kanununa göre; “*belge deyiminden el yazısı olsun veya olmasın, bir hak, bir borç, bir olayı tespiti elverişli bir beyanı ihtiva eden veya bir hususun ispatına tahsis edildiği kanısını uyandıran her belge anlaşılması gerekir*”<sup>108</sup>

Bununla birlikte; 1930 İtalyan Kanununda belge tanımlanmış değildir. 1930 tarihli Kanunun gerekçesinde taşınabilen bir vasıta üzerine tespit edilen, belirli bir kesimin eseri olan, usulü bir ilişki veya diğer hukuki bir münasebet içinde hukuki bir iddiaya dayanak olmaya ve ya iddiayı çürütmeye ya da hukuken bir olayı ispat etmeye elverişli irade açıklaması veya beyanlarını yahut hakikat iddialarını ihtiva eden her türlü yazı şeklinde tarifi aynen benimsenmiştir.<sup>109</sup>

Bu itibarla, herkes veya özel olarak kendisine açıklama yapılan kişi tarafından anlaşılabilir nitelikte olan, kimden kaynaklandığı tespit edilen ve hukuki sonuçlar doğuran bir olayın ispat edilmesi için hazırlanmış olup, ispata elverişli olan ve somut

<sup>106</sup> Y.6 CD.4.7.83, 2707/3848 sayılı kararı bkz. Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Türk Ceza Kanunu Şerhli, Cilt.3, 5 nci bsk., Kazancı Yayınları, s.279 ; M. Aykut KELECİOĞLU, “Sahte Faturanın tanımı ve Faturanın Sahteliğinin İspatı”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı.94, Ekim 2000, s.158

<sup>107</sup> Faruk EREM, Türk Ceza Hukuku, Ankara 1962, s.555

<sup>108</sup> Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Türk Ceza Kanunu Şerhli, s. 278 ; ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s. 285 ; Ahmet GÜNDEL, s.198

<sup>109</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s. 286 ; V.SAVAŞ- S.MOLLAMAHMUTOĞLU, s. 2870

bir şekilde ortaya çıkmış bulunan irade beyanını ihtiva ettiği yazılara belge diyebiliriz.<sup>110</sup>

Yukarıda belirtilen tanımlardan da anlaşılacağı üzere; belge kavramı ile delil teşkil etme (ispat vasıtası) kavramı arasında çok sıkı bir bağlantı vardır. Bu bağ çok kez “ *hukuki hüküm* ” ifadesiyle belirtilmektedir.<sup>111</sup>

Bu itibarla, bir yazının belge niteliğinde olabilmesi için hukuki bir anlam ( hükümlük ) taşımasının yanında bazı özelliklere sahip olması da gerekmektedir. Bunlar; yazınlık, anlaşılır bir içeriğe sahip olması, irade beyanı ihtiva etmesi, belli bir kişilere izafe edilmesi ve hukuki bir hüküm ifade etmesidir.

## 1. YAZILI OLMASI

Madde gerekçesinde de belirtildiği üzere belge, eski dilimizde “*evrak*” kelimesi karşılığında kullanılmakta olup yazılı kağıt anlamına gelmektedir. Bu bakımdan, yazılı kağıt niteliğinde olmayan şey, ispat kuvveti ne olursa olsun, belge niteliği taşımamaktadır.<sup>112</sup> Yani belge kapsamına ancak yazılar dahildir.<sup>113</sup>

Yazıdan maksat bir keyfiyetin harfler vasıtası ile tespit edilmiş olmasıdır.<sup>114</sup> Yazı Türkçe veya yabancı bir dilde olabilir. Eski ya da yeni dil ile yazılmasının önemi yoktur. Yazının şifreli oluşu veya muayyen kişiler tarafından uydurulmuş olmasının da önemi yoktur.<sup>115</sup> El ile veya daktilo, bilgisayar ile yazı yazılmış olabilir. Lakin bu

<sup>110</sup> K. İÇEL-K.BAYRAKTAR- F.YENİSEY, s. 102

<sup>111</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.286

<sup>112</sup> N. GÜNEY- K. ÖZDEMİR – Y. BALO,s.560 ; Mustafa ARTUÇ, **5237 Sayılı Gerekçeli Karşılaştırmalı, tablolu Türk Ceza Kanunu** , Ankara: Kartal Yayınevi, 2004 ,s.443 ; Erdal NOYAN,**Yeni Türk Ceza Kanunu**, , Ankara:Adil Yayınevi, 2004,s.388 ;Remzi ÖZMEN , **Notlu-Gerekçeli- Karşılaştırmalı 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu** , ,Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2004,s.525 ; Erdener YURTCAN, s.348

<sup>113</sup> Hakkı DEMİREL, “Türk Ceza Kanunun Evrakta Sahtekarlık Cürmü Hakkındaki Hükümlerin Sistematik İzahı Üzerine Bir Deneme”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.8, Sayı 1-2 , 1956, s.31

<sup>114</sup> Hakkı DEMİREL, s.32

<sup>115</sup> Faruk EREM,Türk Ceza Hukuku, Ankara 1962, s.556

hususun aksi kanunun açık hükmü ile reddedilmiş olmamalıdır. Örneğin Medeni Kanunumuza göre; el yazısı ile vasiyetname, baştan aşağı ölenin el yazısı ile yazılmadıkça geçerli değildir. Bu hükmün hilafına davranarak böyle bir vasiyetnamenin yazılışında kısmen de olsa mekanik vasıtalardan faydalanıldığı takdirde esasta ortaya bir yazı çıkmakla birlikte, bu yazı istenilen hukuki neticeyi meydana getiremeyecek, dolayısıyla belgeden sayılmayacaktır.<sup>116</sup> Kriptograflar da yazılı şeyi oluştururlar. Yazılı belge herkes veya bir grup tarafından anlaşılabilmesi ve bir işlemi ifade etmelidir.<sup>117</sup> Bu itibarla sadece yazan tarafından anlaşılan yazı belge değildir. Bunun yanında yazının okunma şeklinin önemi yoktur. Örneğin görme engellilerin kullandığı kabartma harflerle dokunularak okunan yazılar da belge kapsamındadır.<sup>118</sup> Yazılar dışında eşya ve işaretlerde ispat kabiliyetine sahip olmakla birlikte bunların belge olarak kabul edilmesi imkânsızdır. Bu nedenle insanları tanıtmayı sağlayan madalyon, ağaca vurulan damgalar belge olamazlar.<sup>119</sup> Bunun yanında fotoğraf ve film gibi vasıtalar insan düşüncesini ifade edebilirler ve yazıdan daha ikna edici olmalarına rağmen ceza muhakemesine göre belge olmalarına rağmen, ceza hukukuna göre değildirler.<sup>120</sup>

Yazının düzenleme işlemiyle aynı anda yazılması mümkün olduğu gibi sözlü beyanların daha sonra tutanağa geçirilmesi suretiyle düzenlenebilir.<sup>121</sup>

Eğer belgede imza varsa bunun elle yazılması şarttır.<sup>122</sup> İmzalar bir el yazısı formudur, fakat ayırıcı olma amacı taşır.<sup>123</sup> Ayrıca yazının bir imzayla kimliğe

<sup>116</sup> Sahir ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.289

<sup>117</sup> Doğan SOYASLAN, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2002, s.476

<sup>118</sup> M. EKİNCİ- S. ESEN, s.247-248 ; ERMAN, “Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Resmi evrak Tabiri”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.4, Sayı 1-4, 1949, s.173 ; ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.309

<sup>119</sup> Ercüment AKIŞ, “Resmi Evrak ve Sahtecilik”, **Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi**, 1997, s. 4 ; ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.286-287

<sup>120</sup> EREM -TOROSLU, s.252

<sup>121</sup> ÇETİN – MALKOÇ, s.131

<sup>122</sup> Ercüment AKIŞ, s. 5

<sup>123</sup> JALE BAFRA, “İmza incelemeleri ve bilirkişilik”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 75, Sayı1.4-5-6,2001,s.356

kavuşturulması gerekmektedir. Bununla birlikte imza atılmadan hukuki sonuç doğurabilecek belgelerde bulunabilir.<sup>124</sup>

Yazının üzerinde yazıldığı nesnenin kağıt, bez vb. şeyden olması gerekmekte ise de; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 204 nci madde gerekçesinde yazının sadece kağıt üzerinde bulunmasının zorunlu olmadığı vurgulanmıştır. Bununla birlikte gerekçenin devam eden bölümünde levha niteliğinde ki araç plakasının belge niteliğinde olduğu ifade edilmiştir. Bu gerekçe yalnız resmi belge açısından değil, tüm belge çeşitleri bakımından kabul edilmelidir.<sup>125</sup>

Yazının vücuda getirildiği vasıtanın devamlılığı ve silinmez oluşu belgenin değerini etkilemez. Kurşun kalemle yazılan yazıda bir belgeye vucud verebilir.<sup>126</sup>

Yazının üzerine yazıldığı şeyin taşınabilen şey olması gerektiği konusunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bazı hukukçular taşınabilen şeyler üzerinde bulunan yazıların belge niteliğinde olabileceğini savunurken, diğer guruplar belgenin tüm diğer şartlarını içeren şeylerin bir taşınmaz üzerine yazılması halinde onu belge saymamak için bir neden olmadığı kanaatindedirler.<sup>127</sup> Lakin baskın görüşe göre; belge aynı zamanda bir haberleşme vasıtası olduğundan gerektiğinden kişi veya makamlara sunulması ve hatta devri söz konusu olabilir. Bu hususu mümkün kılabilecek durumun, belgenin taşınabilir şeyler üzerinde tespit edilmiş yazılar olması gerektiği düşünülür.<sup>128</sup>

Bununla birlikte; üzerinde yazı bulunan taşınabilir şey, sonradan bir taşınmaza bağlanmış ise, bu bağ devamlı olmamak ve dilendiğinde sona erdirilebilmek kaydıyla yazı niteliğini kaybetmez.<sup>129</sup> “Nitekim İtalya’da 1930 yılının haziranında şöyle bir olay olmuştur: Bir odada tek başına yatmakta olan bir hasta, öleceğini anlayınca ve başka çare bulamayınca, tebeşir ile odanın kapısına vasiyetnamesini yazmıştır. Bunun üzerine

<sup>124</sup> MALKOÇ – GÜLER, s. 2494

<sup>125</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümler,s.325

<sup>126</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.289

<sup>127</sup> Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005, s.410

<sup>128</sup> Ercüment AKIŞ, s.5

<sup>129</sup> ERMAN-ÖZEK,s.315

kapı yerinden sökülüp, notere götürülmüş ve fotoğrafı alındıktan sonra noter dairesinde saklanmıştır. Taşınmazın mütemmim cüzü olan kapı, tekrar taşınabilir hale getirilebileceğinden, üzerindeki yazının varaka olacağı şüphesizdir.”<sup>130</sup>

Yargıtay’a göre; otobüs mavi kart kuponu özel belge sayılırken (6CD. 27.11.1984, 6707/8507) Konser ve sinema biletleri ve maç biletleri belge olarak kabul edilmemiştirler. (6CD,28.4.1987,2977/4398;6CD 8.10.1987,6144/8379)<sup>131</sup> Milli Piyango biletleri özel yasası gereği itibari amme kağıtlarındandır. Özel piyango ve çekiliş biletleri ise genel hükümlere göre değerlendirilmesi gerekmektedir.<sup>132</sup>

## 2. ANLAŞILIR İÇERİĞE SAHİP OLMASI

Belgenin anlaşılır bir içeriğe sahip olması belgenin unsurlarındandır. Bu itibarla bu unsurun belgede aranması gerekir. Nitekim bu husus 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun 204 ncü maddesinin gerekçesinde “ *Kağıt üzerindeki yazının anlaşılabilir bir içeriğe sahip olması ve ayrıca bir irade beyanını, ihtiva etmesi gerekir.*” diyerek ifade edilmiştir.

Bir olayın veya hakkın kanıtını oluşturan yazılar belge sayılabilecektir.<sup>133</sup> Bu itibarla yazının kanıt oluşturabilmesi için bir içeriğinin bulunması gerekir. Bu nedenle açığa atılan imzanın üstünün doldurularak içeriğinin meydana getirilmesi eylemi sahtecilik suçu değil, güveni kötüye kullanma suçuna vucud vermektedir.<sup>134</sup>

Bu içerik bir olayın nakli veya bir irade beyanı şeklinde olabilir.<sup>135</sup> Buna bağlı olarak belgeler nakledici ve beyan edici belge olmak üzere ikiye ayrılır.<sup>136</sup> Mahkeme zabıtlarında hakim tarafından anlatılan olguların yazılması gibi bir fiilin anlatılması

<sup>130</sup> MANZİİNİ,s.688,not.22 (ERMAN-ÖZEK,s.315 dipnot 79’dan alıntı )

<sup>131</sup> Kararlar için bkz. ÇETİN – MALKOÇ, s.129

<sup>132</sup> ÇETİN – MALKOÇ, s.131

<sup>133</sup> İsmail MALKOÇ, **2004 Değişiklikleri ve İçtihatlarıyla Türk Ceza Kanunu**, Ankara: Malkoç Kitabevi, 2004,s. 846

<sup>134</sup> MALKOÇ -GÜLER, s.2495

<sup>135</sup> Ahmet GÖKCEN, “Memur Tarafından İşlenen Resmi Evrakın Aslında Sahtekarlık Suçu”,**Kamu Hukuku Arşivi**,Eylül 2004,hptt://[www.akader.org/khuka/ index.asp](http://www.akader.org/khuka/index.asp) (11.10.2005);EREM – TOROSLU, s. 253

<sup>136</sup> EREM – TOROSLU,s. 253

nakledici belgeye; bir şahıstan başka bir şahısa “borcu yoktur” şeklinde içeriğe sahip bir ihbarname bir iradenin açıklanması şeklinde beyan edici belgeye örnek verilebilir.<sup>137</sup> İrade beyanının yazının içeriğinden anlaşılması gerekmektedir. Hiçbir suretle okunamayan, anlamı anlaşılmayan harfle, bir irade beyanı ifade edemeyeceklerinden bir belgeye vücut veremezler.<sup>138</sup> Bu itibarla ölü ve yaşayan bir dilin, hatta gizli bir dile ait harfler ve stenografi kullanılmış olması önemli olmayıp, o dile ait kurallarla, gizli şifre yada stenografi kurallarının tatbiki ile anlamı ortaya konabiliyorsa bu belge yazı olarak kabul edilir.<sup>139</sup> Sahteciliğin cezalandırılabilmesi için belge içeriğinin hukuken önem taşıması gerekmektedir. Bu itibarla belgenin içeriğinin tahrif edilmesi halinde cezalandırılabilen bir sahteliğin esasını oluşturan zararın ortaya çıkmasına neden olmayacak bir içerik ise fiilden cezai sorumluluk doğmayacaktır. Şöyle ki, sadece bir tarih tezini desteklemek amacıyla tarihi bir belgede yapılan tahrifat hukuki sonuçtan yoksun olup, sahtecilik suçundan söz edilemez.<sup>140</sup>

Belge içeriğinin önem taşıyıp taşımadığı genel hukuk kurallarına, kullanıldığı hukuki ilişkinin özelliklerine göre tespit edilir.<sup>141</sup>

“Evrakın şekli dışında kabul edilen muhtevada bir kısım vardır ki; *(evrakın tarihini tanzim mahallini gösteren kayıtlar gibi)* esas muhtevadan ayrıdır. Bu kısmın muhtevayı tamamlayan kısımlardan olmadığı, bu sebeple bunlar üzerinde tahrifatın sahtecilik sayılamayacağı ileri sürülmüştür. Bu her hadisede doğru değildir. Zira evrakın ihdas mahalli veya tarihinin netice doğurduğu çok haller mevcuttur.”<sup>142</sup>

Tarih genellikle belgenin içeriğine dahil olur ve belirli bir anlamı vardır. Tarihin hiçbir tesiri olmayan hallerde sahtecilik suçu oluşmaz.<sup>143</sup>

<sup>137</sup> Süleyman Ruhi AYDEMİR, Evrakta Sahtekarlık Suçları, **Mevzuat Dergisi**, Y.6, S.69,Eylül 2003

<sup>138</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.290

<sup>139</sup> ERMAN-ÖZEK,s.314

<sup>140</sup> EREM – TOROSLU,a.g.e.,s. 253

<sup>141</sup> EKİNCİ-ESEN,s.249 ; ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.740 ; ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümler,s.327 ; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.186

<sup>142</sup> EREM, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler C.IV s.422’den aktaran MALKOÇ -GÜLER, s.2495

<sup>143</sup> Faruk EREM,Türk Ceza Hukuku II, 1962, s.557



### 3. İRADE BEYANI İHTİVA ETMESİ :

Belge bir irade beyanı veya gerçeğin onayı bakımından bir işaret vasıtasıdır.<sup>144</sup> Yani hukuki trafikte kanıt rolü oynar. Bununla birlikte, Garraund’a göre, ancak belirli bir olayın delili olmak üzere vücuda getirilmiş yazılarda ispat yeteneği mevcut olup, sadece bunlar belge olarak nitelendirilebilir.<sup>145</sup> Bir belgenin düzenlendiği zaman itibarıyla düzenleyenin niyetinin bu belgenin ispat vasıtası olması açısından bir tesiri yoktur. Düzenlendiği zaman ispat vasıtası olmayıp daha sonra ispat vasıtası olabilir.<sup>146</sup>

### 4. BELLİ KİŞİLERE İZAFE EDİLMESİ

Belgenin düzenleyicisinin belli olması hususunun belge olarak kabulü için gereken önemli bir unsur olduğu Kanunun 204 ncü maddesinin gerekçesindeki “ Bu yazının belli bir kişiye veya kişilere izafe edilebilir olması gerekir, ancak bu kişilerin gerçekten mevcut kişiler olması gerekmez.” şeklindeki ifadeden anlaşılmaktadır. Bu itibarla yazıyı düzenleyenin yazının metninden anlaşılması gerekir.<sup>147</sup>

İrade beyanında bulunan ve gerçeği onaylayan şahıs belgenin düzenleyicisidir. Belgenin içeriği (*İrade beyanı*) bir şahsa veya belirli bir makama izafe edilmekle belgenin düzenleyicisi ferden tayin edilmiş olur.<sup>148</sup> Eğer bu tayin mümkün olmuyorsa böyle bir yazı belge sayılmaz. Bu tayinin mümkün olması yeterli olup, bir fiil tayin edilmiş olması gerekmez.<sup>149</sup> Kimin yazdığı belli olmayan yazı doküman teşkil etmez.<sup>150</sup>

<sup>144</sup> Faruk EREM,Türk Ceza Hukuku II, , 1962, s.556

<sup>145</sup> ERMAN-ÖZEK,s.322

<sup>146</sup> Hakkı DEMİREL, s.32

<sup>147</sup> ERMAN-ÖZEK,s.323 ; Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Türk Ceza Kanunu Şerhli, s.278 ; Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Belgelerde Sahtecilik Cürümleri, **Adalet Dergisi**, Sayı.2, 1970,s.77 ; ÇETİN-MALKOÇ,s.132 ; EREM-TOROSLU,s.252

<sup>148</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.292 ; ERMAN-ÖZEK, s.315

<sup>149</sup> Faruk EREM,Türk Ceza Hukuku, Cilt.2, 1962, s.557

<sup>150</sup> “ İrade beyanında alacaklı bulunan veya hakikati tasdik eden şahıs (evrakın failidir.)dır. Evrakın muhtevası bu şahsa veya muayyen bir makama izafe edilmekle fail ferden tayin edilmiş olur.Eğer bu tayin mümkün olamıyorsa böyle bir varaka (evrak) sayılmaz. Bu tayinin mümkün olması kafidir. Şeklin ehemmiyeti yoktur.” ÇETİN-MALKOÇ, s.132

Belgeyi düzenleyen her zaman onu maddeten yazan değildir. Maddeten yazan bir sekreter olabilir. Lakin belge, düzenlendiği şahsa aittir. Belgenin altına kim imza atıyor ise belgenin düzenleyicisi odur.<sup>151</sup>

Yazının düzenleyicisi gerçek bir kişi olabileceği gibi tüzel kişilerin usulüne uygun olarak düzenledikleri yazılar da belge sayılacaktır.<sup>152</sup>

Yazının içeriğinden belli bir kişiye veya bir makama ait olduğu anlaşılabiliriyorsa yazının kimliği vardır. Lakin içeriği anlaşılmasından kast edilen yazının okunması vasıtası ile anlaşılmasından bahsedilmektedir. Grofolojik araştırma sonucu yazının düzenleyicisi anlaşılabiliriyorsa yazıda kimlik mevcut değildir.<sup>153</sup> Yazının içeriği yanında taşıdığı imzadan da kimin tarafından düzenlendiği anlaşılabiliriyorsa yazının kimliği vardır.<sup>154</sup>

Bu açıklamalarda da anlaşılacağı üzere; yazının kime ait olduğu belli olmayan ve ya içeriğinden anlaşılmayan durumlarda belgeden söz edilmez.

Yazının belli bir ferde ait olduğunu anlaşılabilmesi halinde, bu şahsın gerçek ya da hayal ürünü olmasının önemi yoktur. Bir kimse sahte bir senedi hayali bir isimle imzalasa bile suç yine teşekkül eder.<sup>155</sup> Diğer bir ifade ile , belge altında yazılan ad ile adına imza konulan kişi gerçek veya hayali bir kişi olabilir. Bunun belgenin varlığına bir etkisi bulunmamaktadır.<sup>156</sup>

Belgeye düzenleyicisinin kimliğini veren imzanın kural olarak el yazısıyla atılması gerekmektedir.<sup>157</sup> İmzaların okunabilir nitelikte olması şart olmayıp, sadece kişiye ait olduklarının anlaşılması yeterlidir. Bu bağlamda rumuzlar, soy isim

<sup>151</sup> Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005, s.410 ; EREM TOROSLU,s. 252

<sup>152</sup> ÇETİN-MALKOÇ,s.132

<sup>153</sup> EKİNCİ-ESEN,s.248

<sup>154</sup> Hakkı DEMİREL, s.32

<sup>155</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.293 ; ERMAN-ÖZEK,s.316

<sup>156</sup> Necati MERAN, s.260 ; “Haksız bir yarar sağlamak maksadıyla var olmayan kişiler adına gerçek olmayan bir adresle bir telgraf çeken telgraf memuru evrakta sahtekarlıktan sorumlu olur.” GARÇON,317,No.144 , (ERMAN-ÖZEK,s.315 dipnot 82’den naklen )

<sup>157</sup> ERMAN,Sahtecilik Cürümleri,s.308

kısaltmaları, bir kişinin vasfını belirten işaretler geçerli imzayı oluşturur.<sup>158</sup> Bunun yanında kanun koyucunu el yazısıyla imzasını aramamış ise bunun yerine mühür imza atılabilir.<sup>159</sup> Şöyle ki; Borçlar Kanununun 14 ncü maddesine göre, imzanın borçlananın el yazısı ile imzalanması gerekmektedir. Mezkur maddenin 2 nci fıkrası uyarınca ancak örf ve adetçe kabul olunan hallerde ve özellikle çok miktarda tedavüle çıkarılan kıymetli evrakın imzasının gerektiği takdirde geçerli olacaktır.<sup>160</sup> İmzanın yanında paraf, parmak izi ve mühür gibi kullanılan işaretler yararlanılarak yazının kimliğini belirtmek için kullanılır.<sup>161</sup>

Resmi belgenin içeriğinden hangi kurum tarafından düzenlendiği anlaşılrsa dahi, yetkili kamu görevlisinin imzasını taşımayan resmi belge kural olarak hiçbir hukuki değer taşımaz. Yani kamu görevlisinin imzası ile resmi belge tamamlanır ve resmi kimlik kazanır.<sup>162</sup>

Bir kısım belgeler vardır ki; imzalanmazlar. örneğin ticaret defteri vb. bu tür belgeler yönünden düzenlenen başka unsurlardan anlaşılır.<sup>163</sup>

Bunun yanında el ile imzanın istisnai durumlarından biri de 5070 Sayılı Elektronik İmza<sup>164</sup> Kanunu oluşturmaktadır. Bu kanun ile imzanın hukuki, teknik ve kullanıma ilişkin esaslar düzenlenmiştir.<sup>165</sup>

<sup>158</sup> Süleyman Ruhi AYDEMİR, Evrakta Sahtekarlık Suçları, s.1

<sup>159</sup> Doğan SOYASLAN, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005, s.411

<sup>160</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.329

<sup>161</sup> İsmail MALKOÇ, 2004 Değişiklikleri ve İçtihatlarıyla Türk Ceza Kanunu, s. 847 ; İsmail MALKOÇ, **Açıklamalı Türk Ceza Kanunu III**, Ankara: Yetkin Yayınları 2002, s. 2602 ; ÇETİN-MALKOÇ, s.132

<sup>162</sup> ERMAN-ÖZEK, s.318

<sup>163</sup> EREM – TOROSLU, a.g.e., s. 253

<sup>164</sup> “Elektronik imza, elektronik ortamda bilginin orijinalliği bozulmadan tarafların kimliğini de belirleyerek karşı tarafa aktarılmasını garanti eden harf ve sembollerden oluşmuş bir settir.” Bkz. Mustafa TOPALOĞLU, **Bilişim Hukuku**, Adana: Karahan Kitabevi, 2005, s.120

<sup>165</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.329

## 5. HUKUKİ BİR HÜKÜM İFADE ETMESİ

Bu husus Kanunun 204 ncü madde gerekçesinde “Bir belgeden söz edebilmek için , kağıt üzerindeki yazının içeriğinin hukuki bir kıymet taşıması, hukuki bir hüküm ifade etmesi, hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir.” şeklinde vurgulanmıştır.

Belgenin esas işlevi, hukuki faaliyetlerde kanıtlamaya hizmet etmektir.<sup>166</sup> Bu itibarla yazının kanıtını oluşturduğu olayın hukuk düzeni ile ilgili olması, hukuksal bir önem ve yetkiye sahip olup hukuki sonuçlara yol açması gerekmektedir.<sup>167</sup> Eğer yazı hukuken hüküm ifade edecek kifayette ise ve yapılan eklemelerle bu hukuki işlemlerin içeriği değiştirilmiş bulunuyorsa fiil belgede sahteciliktir.<sup>168</sup>

“ Sahtecilik suçunun oluşabilmesi için sahte belgenin usulüne uygun bir biçimde düzenlenmesi, hukuki sonuç doğurmaya elverişli olması gerekmektedir. ”<sup>169</sup> ; “ Sahtecilik suçundan yargılanan sanığın mahkumiyetine karar verilmiştir. Suça konu belgenin hukuksal sonuç doğurabilecek nitelikte olup olmadığı belirlendikten sonra sanığın hukuki durumunun taktiri gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir.”<sup>170</sup>

Doktrinde hâkim fikre göre butlan (yokluk) sakat işlemlere ait yazılar belge niteliğinde sayılmaz, nisbi butlanla sakat olan işlemlere ait yazılar belge niteliğinde sayılır. Çünkü mutlak butlanla sakat işlemler hukuki netice doğurmazlar.<sup>171</sup> Yazının belge olarak kabul edilebilmesi için içeriğinin hukuki bir kıymet taşıması, hukuki bir hüküm ifade etmesi, hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerekmektedir.<sup>172</sup>

<sup>166</sup> EREM – TOROSLU,s. 254

<sup>167</sup> MALKOÇ – GÜLER, s.2495 ; ÇETİN- MALKOÇ,s.132

<sup>168</sup> Faruk EREM, “ Açığa İmzanın kötüye Kullanılması”,**Yargıtay Dergisi**, Sayı.4,1983,s.498

<sup>169</sup> Yargıtay 6 C.D. 16.08.1983, 1102/5674 Karar için bkz. Gürsal Öcal DÖRTGÖZ, **Tapu ve Kadastro İşlemlerinde Sahtecilik Suçları ve Alınması Gereken Tedbirler**, Ankara, 1993,s.29

<sup>170</sup> Yargıtay 6 C.D. 13.10.2004 gün ve 2003/686 Esas 2004 /11196 Karar için bkz, <http://www.yargitay.gov.tr>. (21.11.2005)

<sup>171</sup> Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005, s.412 ; Faruk EREM, “Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması”,s.504

<sup>172</sup> N. GÜNEY- K. ÖZDEMİR – Y. BALO, s.560 ; Mustafa ARTUÇ, s.443 ;Erdal NOYAN, s.388 ; Remzi ÖZMEN , s.525 ;Erdener YURTCAN, s.348

Borçlar Kanunu 20 nci maddesinde yazılı sözleşmelerin ahlaka, adaba aykırı olması halinde geçersiz olacağı şeklindeki düzenleme hukuki hüküm taşıyamamasının bir uzantısıdır.<sup>173</sup>

Başka bir anlatımla; belgenin sakatlığı, batıl olma durumu onu yok etme ve tamamen gereksiz sayacak nitelikte ise; o belge üzerinde sahtecilik suçu oluşmayacaktır.<sup>174</sup> Buna karşılık nisbi bir sakatlık söz konusu olup belgenin feshi ile geçersizliği için bir işlem yapılması gerekir ise, bu fesih işlemi yapılmaya kadar yani geçersiz kılınmaya kadar hüküm ihtiva ettiğinden bu belge üzerinde sahtecilik suçu işlenebilecektir.<sup>175</sup>

Bir belge hukuki sonuç doğurucu nitelikte olunca ,delil teşkil etme yönünden de değer kazanır. Öyle belgeler vardır ki ; bazıları düzenlediği zaman ispat vasıtası olma niteliğine sahipken , bazıları ise ispat vasıtası olarak düzenlenmemekle beraber, hukuki sonuç doğuracak nitelikte olmamaları sonuçlar doğurması yanında bir hususun ispatına yarar bakımından da özellik taşıyacağı açıktır.<sup>176</sup>

“ Hukuki sonuç doğurması bakımından bir hakkı tespit etmese bile belirli bir olayı ispata yarayan özel mektuplar ve özellikle aşk mektuplarının özel evrak kavramına dahil bulunduğundan kuşku yoktur. Böyle bir mektup boşanma davasında tazminat veya nafaka davasında yahut babalık davasında iddiaya dayanak teşkil edebilecek nitelikte olabileceği gibi ceza davasında da delil olabilir.”<sup>177</sup> şeklindeki Yargıtay Genel Kurul Kararı bu hususu açıklamaktadır.

<sup>173</sup> Süheyl DONAY, “Hukuken Batıl Olan Senetlerin Varaka Olup Olmayacağı Sorunu”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. XXXV,Sayı 1-4, 1970, s.499

<sup>174</sup> İsmail MALKOÇ, 2004 Değişikliği ve İçtihatlarıyla Türk Ceza Kanunu, s. 847

<sup>175</sup> İsmail MALKOÇ, 2004 Değişikliği ve İçtihatlarıyla Türk Ceza Kanunu, s. 847

<sup>176</sup> Ercüment AKIŞ, s.5

<sup>177</sup> ÇETİN-MALKOÇ,s.130

Belge birden çok hukuki ilişkiye konu olduğunda, konulardan biri hariç diğerleri hükümsüz kaldığı takdirde belgenin hukuki hüküm doğurduğu kabul edilir ve bu belge üzerinde sahtecilik suçu oluşur.<sup>178</sup>

Bir yazının belge niteliğini elde edebilmesi için, herhangi bir olayı değil hukuki neticeler doğuran olayları ispat etmesi gerekmektedir. Bundan dolayıdır ki ; böyle yazı toplumun hukuki hayatını ilgilendirmediklerinden bunların doğruluğuna herkesin güvenmesi de gerekmez, bunun içindir ki; bu gibi yazılarda yapılan sahtecilikler kamunun güvenini sarsmaz.<sup>179</sup>

Devlet hukuk kurallarıyla , belli bir yazıya hukuki bir değer yani bir delil olabilme kuvveti vermemişse, kamunun o yazıya güvenmesini istememiş demektir. Bu da böyle bir belgede yapılan sahteciliği bir veya birden çok kişiye zarar verse bile bu keyfiyet kamunun güvenini zedelemeyiz. Çünkü kamunun sıhhat ve doğruluğuna güvenmesi gereken bir belge yoktur. Ancak kanun belirli bir takım belgeleri koruduğu ve bunlara ispat kuvveti tanıdığı takdirde, bu korumaya karşılık sözü geçen belgelerin doğruluğuna herkes tarafından kanaat getirilmesini ister. Bu belgeler üzerinde yapılan sahtecilik fiilleri de kamunun güvenine karşı bir tecavüzü ifade eder. Bunların dışında kalan yazılara ilişkin sahtecilik fiilleri ise ferdi anlatım dışına çıkamazlar.<sup>180</sup>

Herhangi bir hukuki iddiaya dayanak olmayan , üçüncü kişilere karşı açılacak bir davada delil olarak ileri sürülemeyen yazılar belge sayılmaz. Doğal olarakta bu belgeler üzerinde yapılan tahrifatlar sahtecilik suçunu oluşturmaz.<sup>181</sup>

Bununla birlikte doktrinde hukuki hüküm kavramının çeşitli bakımlardan sınırlandırılması yoluna gidilmiştir. Bunlardan biri belgenin esaslı hükümleri ile ferî ve tali hükümleri arasında bir ayırım yapan ancak esaslı hükümlere ilişkin sahteciliklerin cezalandırılması<sup>182</sup> , diğeri Garraund'un savunduğu hukuki hüküm ifade edebilmesi

<sup>178</sup> İsmail MALKOÇ, 2004 Değişiklikleri ve İçtihatlarıyla Türk Ceza Kanunu, s. 847

<sup>179</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.299

<sup>180</sup> Nevin AKÇAL, **Pasaport Sahteciliği**, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1999, s.8

<sup>181</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.305

<sup>182</sup> ERMAN, Sahtecilik Suçları , s.323-324

için bir hakkın delilini teşkil etmesi gerektiğini savunan görüştür. Birinci görüş taraftarları arasında hangi hususların esaslı veya tali olup olmadıkları konusunda tartışma ve uyuşmazlıklar ortaya çıkmıştır. Özellikle bu tartışmalar belgenin tarih unsurunun asli mi yoksa tali unsur mu olduğundan bahisle ortaya çıkmış, baskın görüşe göre asli unsur olduğu yönünde ağırlık kazanmıştır.<sup>183</sup> Yargıtayımızda “Polis memuru olmak için müracaatta bulunan H. hakkında düzenlenen tahkikat fişindeki oturduğu yer ve açık adresi sütunu karşısındaki yazıları tahrif etmekten ibaret olan eylemin tahkikat fişindeki olumlu kanaata tesir edecek ve sonuç doğuracak nitelikte bulunmadığı ve bu itibarla da resmi evrak üzerinde sahtecilik suçunun unsurlarını oluşmadığı gözetilmeden TCK’ nın 240 ncı maddesi yerine yazılı madde ile hükümlülük kararı verilmesi BOZMAYI gerektirmiştir.”<sup>184</sup> şeklinde karar vermiştir.

İkinci görüşü benimseyenler, herhangi bir hukuki iddiaya dayanak olmayan üçüncü kişilere karşı açılacak bir davada delil olarak ileri sürülemeyen yazılar belge sayılmaz ve bu yazılar üzerinde yapılan sahteciliklerin cezalandırılmayacağını savunurlar.<sup>185</sup>

Hukuki olayın ispatını teşkil eden yazının başkasının fiiline ilişkin olması gerekmektedir. Bir kimse kendi fiili veya kimliği hakkında yalan söylese cezalandırılabilir sahtecilik yoktur.<sup>186</sup>

Belgenin hukuki bir hükme sahip olması, ona delil olma özelliğini kazandırmış olur. Delil olma yeteneğinde olmayan belge kimseyi dolayısıyla kamu güvenliğini ilgilendirmeyeceğinden hukuki hüküm içermeyen yazılar belge sayılmayacaktır.<sup>187</sup>

Yukarıda bir belgenin taşınması gereken özellikleri ifade etmeye çalıştığımız açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, belge kavramının yazı kavramından çok daha dar

<sup>183</sup> ERMAN, Sahtecilik Suçları , s.325

<sup>184</sup> Y.6.C.D. nin 4.7.1983 gün ve 2479/6259 sayılı kararı için bkz. ERMAN, Sahtecilik Suçları , s.323-324

<sup>185</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.327

<sup>186</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.306

<sup>187</sup> Hakkı EGESELLİ-Hakkı ALTAY,s.68

bir anlama sahip olduğunu, her belgenin bir yazı olduğu halde, her yazının bir belge olmadığını görmekteyiz.

Bütün bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere; yazılarda yapılan sahtecilik eyleminin kamunun güvenine karşı işlenen bir suç sayılabilmesi için yazının kanunca korunmasına, yani yukarda belirttiğimiz belgenin tüm unsurlarına sahip olmasına bağlıdır.

## **B. BELGE TÜRLERİ**

Belgelerde sahtecilik suçları yönünden yapılan en önemli ayırım onları düzenleyen kişilerin sıfat ve görevlerine dayanılarak yapılan resmi ve özel belge ayırımıdır. Bununla birlikte resmi evraka benzetilen evraklarda söz konusudur. Ceza Kanunu açısından bir belgenin hangi tür belge kategorisine girdiğinin çizgilerini kesin olarak çizmek suçun vasfını doğru tahlil etmede yardımcı olacaktır. Bu belgeler içerisinde tezimizin konusu suç tipinin maddi konusu olan resmi belge tabiri bizim için önem arzettiğinden resmi belge üzerinde özel belgeden daha detaylı durulacaktır.<sup>188</sup>

### **1. RESMÎ BELGE**

#### **a. Genel olarak**

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 204 ncü madde metni ve gerekçesinde resmi belgenin somut olarak tarifi yapılmamıştır. Sadece madde gerekçesinde resmi belgenin “kamu görevlisi tarafından görev gereği düzenlediği yazı olduğu” işaret edilmiştir. Bu nedenle, resmi belgeyi genel olarak bir kamu görevlisi tarafından görev ve fonksiyonu nedeniyle yasaların ön gördüğü usul ve yetkiler çerçevesinde ve bunlara

---

<sup>188</sup> “ Dokümanlar, niyet dokümanları ve fırsat dokümanları olmak üzere de ikiye ayrılmaktadır. Zabıtlar ve sertifikalar gibi dokümanlar niyet dokümanları olup; delil olarak bir fiili kanıtlamak için düzenlenmişlerdir.

Fırsat dokümanları ise, farklı amaçlar için düzenlenmiş olup doğrudan doğruya delil olmaları için düzenlenmemişlerdir. Bu tip dokümanlarda sonradan meydana gelen nedenler onun delil değerini yükseltmektedir. Mektuplar buna en güzel örneklerdir.” S.Ruhi AYDEMİR, Evrakta Sahtekarlık Suçları, s.2



uygun olarak düzenlediği yazı olarak tanımlayabiliriz.<sup>189</sup> Devlet bu belgeyi düzenleyecek kişiyi ve gereken koşulları belirlemiş, herkesin bu belgelerin geçerliliğine güvenmesi sağlanmıştır. Özel belgelerin ispatı, bu kadar kesin değildir.<sup>190-191</sup>

Zaten 5237 Sayılı Kanunun resmi belge tarifini yapmasına da gerek yoktur. 5237 Sayılı Kanun belgelerde sahtecilik suçlarını düzenleyen hükümlerinin eski 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun sahtecilik hükümleri ile paralellik arz ettiği göz önüne alındığında, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun yürürlükte olduğu süreçte doktrin ve içtihatlar tarafından yapılan resmi belge tanımları ve açıklamaları geçerliliğini koruyacaktır. Yani yukarıda belirtilen somut bir tarif yapılmamış olması bir eksiklik değildir. Resmi belgeyi Yargıtay “ *bir belgenin resmi belge niteliğini elde edebilmesi için yalnızca bir memur tarafından düzenlenmiş olması yeterli değildir. Memurun her düzenlediği belge resmi belge sayılmaz. Bir belgenin resmi belge sayılabilmesi için memurun gördüğü görevle düzenlenen belge arasında nedensellik bağının bulunması gerekir. Ayrıca resmi belgeye vucud veren yasal beyanların uygun olması ve zorunlu biçimsel koşulları taşıması gerekir.*” şeklinde öğelerini de belirterek kararında açıklamaktadır. Bu kararında memur olarak geçen tabirlerin 5237 Sayılı Kanunda kamu görevlisi kavramı getirildiğinden kamu görevlisi şeklinde anlaşılması gerekmektedir.

Erman’a göre; “bir memur tarafından görev ve fonksiyonu sebebiyle düzenlenen yazı”<sup>192</sup>

Soyaslan’a göre ; “memurlar tarafından görevin yapıldığı sıralarda görev dolayısıyla düzenlenen belge”<sup>193</sup>

Erem’e göre “şekil ve içerik bakımından amme vasfında olan belge”<sup>194</sup>

<sup>189</sup> EKİNCİ-EKEN,s.269

<sup>190</sup> Necati MERAN, s. 261

<sup>191</sup> Manzini’ye göre; “Özel belgelerin sadece taraflar arasında geçerli olması, onun resmi belgeye göre daha az ispat kuvveti olduğunu gösterir, fakat bu esasa ilişkin olmayıp bir derece meselesidir.” Manzini, loc.Cit. Aktaran ERMAN, Hususi Evrakı Taklit ve Tağyir etmek, **Adalet Dergisi**, Y.1949,S.XI,s.1541

<sup>192</sup> ERMAN, Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Resmi evrak Tabiri, s.129 ; ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.343 ; ERMAN-ÖZEK, s. 373

<sup>193</sup> Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005, s.413

Ercüment Akışa göre “ özel evrak karşısında hukukun daha fazla önem verdiği, belli şekil ve usullere bağlandığı diğer evrak türü” olarak tanımlanmaktadır.<sup>195</sup>

## **b. Resmi Belgenin Özellikleri**

Yukarıda verilen tanım ve açıklamalardan da görüldüğü üzere; bir belgenin resmi nitelik kazanabilmesi için iki şart aranır.<sup>196</sup> İlk olarak belgenin kamu görevlisi tarafından düzenlenmesi, ikinci olarak ise belgeyi kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemesi yani belge ile onu düzenleyen kamu görevlisi arasında illiyet bağı bulunması gerekmektedir.<sup>197</sup> Bu şartların yanında üçüncü olarak belgenin resmi nitelik kazanabilmesi için belgenin usule uygun yani ön görülen formalitelere göre düzenlenmiş olmasını arayan görüşlerde vardır.<sup>198</sup> İkili şartı kabul eden görüşün kanunda öngörülen usul ve formalitelere uygun olarak düzenlenmiş olmasını , resmi belgenin şartı olarak görmemesinin sebebi ise; kamu görevlisi tarafından düzenlenen belgenin kanunda öngörülen usul ve formalitelere uygun olmaması, sakat belge bağlamında değerlendirilmesi ve bu şekil eksikliğinin her zaman resmi belge niteliğinin kaybına sebebiyet vermeyeceğidir.<sup>199</sup>

### **(1) Kamu Görevlisi Tarafından Düzenleme**

Kanunun madde gerekçesinde de belirtildiği üzere resmi belgenin bir kamu görevlisi tarafından düzenlenmesi şarttır. Nitelikleri itibariyle kısmen kamu görevlisi,

---

<sup>194</sup> Faruk EREM,Türk Ceza Hukuku, Cilt.2, Ajans-Türk Matbaası , 1962, s.558

<sup>195</sup> Ercüment AKIŞ, s.6

<sup>196</sup> “ Resmi belge kavramı; biri şekil diğeri maddi iki unsurdan oluşur. Şekli unsur belgenin resmi bir memur tarafından tanzim edilmiş olmasından; maddi unsorda memurun faaliyetinin bir tezahürünü ifade etmesinden ibarettir.” ERMAN, Mahkeme İçtihatları, Adalet Mahkemesi Kararları, Resmi Evrakta Sahtekarlık, **İ.Ü.H.F. Mecmuası**,Y.1951,C.XVII, S.1-2 s.448

<sup>197</sup> ARTUK- GÖKCEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.740-741 ; Ahmet GÖKCEN, “Memur Tarafından İşlenen Resmi Evrakın Aslında Sahtekarlık Suçu,Kamu Hukuku Arşivi” ;ERMAN, Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Resmi evrak Tabiri,s.130 ;ERMAN-ÖZEK,s.374; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.190 ; Kemal ESİN,s.7

<sup>198</sup> EREM-TOROSLU, s.255 ; İsmail MALKOÇ, 2004 Değişiklikleri ve İçtihatlarıyla Türk Ceza Kanunu, s. 847-848 ; ÇETİN-MALKOÇ,s.137-138 ; Keskin KAYLAN,s.162 ; V. SAVAŞ - S. MOLLAMAHMUTOĞLU, s. 2873

<sup>199</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.332; ERMAN, Mahkeme İçtihatları, Adalet Mahkemesi Kararları, Resmi Evrakta Sahtekarlık, s.447

kısmen özel kişiler tarafından düzenlenen belgede kamu görevlisinin tanzim ettiği bölüm resmi belge sayılırken özel kişiye ait olan kısım özel belge vasfını korur.<sup>200</sup> 765 Sayılı Kanunda resmi belgenin düzenleyicisi aynı kanunun uygulaması bakımından kimlerin memur olduğunu ortaya koyan 279 ncu maddesinde belirtilmekte iken; 5237 sayılı Kanunun da 6 ncı maddesinde tanımını bulan ve ilerde suçun faili kısmında üzerinde geniş olarak durulacak olan kamu görevlisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu maddeye göre; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama ve seçilme yoluyla ya da herhangi bir suretle sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi olarak tanımlanmıştır.

Belgeyi düzenleyen kamu görevlisi ve düzenlenen belge kamu güvenine sahip olduğu için, belgenin sahteciliğine ilişkin şikâyet yapıncaya kadar belge doğru kabul edilir.<sup>201</sup>

Yeni Kanunda kamu görevlisinin kapsamı sadece yapılan faaliyetin kamusal nitelik taşımasının kriter olarak arandığından genişlediği ve bunun da resmi belge kavramının genişlemesine neden olduğudur.<sup>202</sup>

Belgenin resmi niteliğinin bulunması için, kamu görevlisi tarafından sahip olduğu kamusal görev ve yetkilere dayanarak meydana getirilmiş olması aranır.<sup>203</sup> Kamu görevlisince düzenlenen ve doğrudan doğruya kamuyu ilgilendiren belgeler hem içerik hem de biçim bakımından resmi belge olduğu gibi, içeriği özel hukuka ilişkin olması durumunda dahi, yetkili kamu görevlisince düzenlenmesi ve onaylanması nedeniyle belge biçim bakımından resmi belge sıfatını kazanacaktır.<sup>204</sup>

765 Sayılı Türk Ceza Kanununun yürürlükte olduğu süre periyodunda ceza uygulamasında memur sayılmayan birçok resmi görevlinin sahtecilik suçunun faili memur gibi kabul edilerek TCK 339/1 maddesi uyarınca cezalandırıldıklarını Yargıtay

<sup>200</sup> ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.741 ; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.191 ; ERMAN- ÖZEK,s.383

<sup>201</sup> Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005, s.413

<sup>202</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.333

<sup>203</sup> MALKOÇ- GÜLER, s.2500

<sup>204</sup> Keskin KAYLAN,Kamu Güvenliğine Karşı Suçlar, <http://www.adalet.gov.tr>

kararlarından görmekteyiz.<sup>205</sup> 132 Sayılı TSE Kanunun 13 ncü maddesi, 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunun 62 nci maddesi, 2834 Sayılı Tarım Kredi Satış Kooperatifleri Kanunun 11 nci maddesi, KİT Personelinin cezai sorumluluğunu düzenleyen 3711 Sayılı Kanunun 11 nci maddesi, 4046 Sayılı Kanunun 7 nci maddesi faili memur gibi kabul edilen özel kanunlardan sayabiliriz.<sup>206</sup>

Bazı belgeler çifte nitelik taşırlar. Şöyle ki; belgenin bir kısmı özel kişilerce, bir kısmı ise kamu görevlisi tarafından ve görevi dolayısıyla doldurulduğu görülmektedir. Bu tür belgelerde özel kişiye ait kısım özel belge vasfını koruyacağı gibi, remi belge kısmı da vasfını koruyacaktır.<sup>207</sup>

Yargıtay bir kararında emlak ve vergi beyannamesinin özel kişilerce düzenlenen bir belge olduğunu ve bu belgenin yetkili vergi dairesi görevlisince kaybedilerek verilme tarihinin atılarak imzalanması ve vergi dosyasına konması bu belgelerin içerikleri ve asıl amaçları özel konular olduğu için resmi belge niteliğine kavuşturmadığı görülmektedir.<sup>208</sup>

## **(2) Belge İle Kamu Görevlisinin Arasında İlliyet Bağı Bulunması**

Bundan maksat, belgenin kamu görevlisi tarafından ifa ettiği görev gereği düzenlenmiş olması gerekmektedir. Yani o göreve daimi veya geçici olarak tayin edilmiş olması veya görevlendirilmiş olması gerekir.<sup>209</sup> Kamu görevlisi yetkisini aşarak belge düzenlemiş ise, resmi belge söz konusu olmaz.<sup>210</sup> Bu itibarla kamu görevlisi kamudan aldığı bir gücü kullanarak belgeyi hazırlarsa bu belge resmi nitelikte olacaktır.<sup>211</sup> Gerçekten bir belgenin sadece kamu görevlisi tarafından düzenlenmiş

<sup>205</sup> İsmail MALKOÇ, 2004 Değişiklikleri ve İçtihatlarıyla Türk Ceza Kanunu, s. 847

<sup>206</sup> Kadir KURU, **Evrakta Sahtekarlık Suçları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1999, s.31

<sup>207</sup> ERMAN-ÖZEK, s.383

<sup>208</sup> MALKOÇ- GÜLER, s.2500 ; ÇETİN –MALKOÇ, s.137

<sup>209</sup> Muzaffer GÜRAL, “Evrakta Sahtekarlık”, **İstanbul Barosu Dergisi**, Yıl.XIX, Sayı.VI, Haziran 1945,s.322

<sup>210</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.334

<sup>211</sup> MALKOÇ- GÜLER, a.g.e., s.2500

olması belgeye resmi nitelik kazandırmaz.<sup>212</sup> Bir kamu görevlisi görevi esnasında resmi belge düzenleyeceği gibi, görevi ile ilgili olmayan bir takım belgelerde düzenleyebilecektir. Şayet biz bu görevi ile ilgili olmayan belgelere de resmi belge diyecek olur isek, o zaman belgenin resmi olabilmesi için sadece kamu görevlisi tarafından düzenlenmiş olması kâfi sayılacaktır. Oysa ki; belgenin resmi olması kamu görevlisinden değil, kamu hizmeti ve görevinden, buna bağlı olarak kamunun güveninden ileri gelmektedir.<sup>213</sup>

Yargıtay'ın yerleşik içtihatları da bu doğrultuda olup; belgenin bir memur tarafından düzenlenmiş olmasından ziyade memurun vazife salahiyeti ile düzenlenen belge arasında doğrudan bir münasebetin bulunması aranmaktadır.<sup>214</sup>

Öte yandan resmi belgenin bu özelliği aynı zamanda 765 Sayılı TCK nun 339.maddesi ile 342 nci maddesindeki suçlar ile 5237 Sayılı TCK nun 204/1 ve 204/2 deki suçlar arasındaki farkı da ortaya koymaktadır.<sup>215</sup> Şöyle ki; 204/1 de eski 765 Sayılı Türk Ceza Kanununu 342 nin karşılığı olup bireyin resmi belgede sahteciliğini; 204/2'de ise 765 Sayılı Türk ceza Kanununun 339, 340 ve 341nci maddelerinin bir potada eritilerek birleştirilmesinin karşılığı olup yetkili kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliğini cezalandırmaktadır.

Bu itibarla belgeyi meydana getiren kamu görevlisi şayet görevine girdiği konuda yaptığı sahtecilik 204/2 uyarınca, o belgeyi düzenleme yetki ve görevini taşımıyorsa yani göreviyle düzenlendiği belge arasında nedensellik bağı yok ise meydana gelen sahtecilik 204/1 nci maddeye uygulanacaktır.

<sup>212</sup> ERMAN, Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Resmi evrak Tabiri,s.131

<sup>213</sup> Ercüment AKIŞ,s.7-8

<sup>214</sup> ERMAN, Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Resmi evrak Tabiri,s.134 ;ERMAN-ÖZEK,s.380

<sup>215</sup> İsmail MALKOÇ, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu, s. 2603-2604

Resmi belgeler içerikleri itibariyle kamu görevlisi önünde yapılan beyanları, tarafların açıklamalarını, kamu görevlisinin yaptığı fiilleri, muhatabın yapması gereken şeyleri ihtiva eder.<sup>216</sup>

Ast durumda bulunan bir kamu görevlisinin esas fonksiyonu içerisinde olan bir belgeyi, bu yetkiye sahip olmayan üst bir kamu görevlisi tarafından belgenin düzenlenmesi bu belgeye resmiyet kazandırmaz.<sup>217</sup>

Bir kamu idaresi tarafından özel hukuk kurallarına tabi olarak tesis edilen bir muamelede imzalanan belgelerin de resmi belge olarak kabul edilmesi gerekir. Nitekim, madde gerekçesinde, bir kamu kurumu ile akdedilen sözleşme dolayısıyla özel hukuk hükümlerinin uygulama kabiliyetinin olması hâlinde dahi, sözleşmede kamu kurumu adına kamu görevlisi tarafından imzalanmasından dolayı, resmi belgenin olduğu belirtilmiştir.<sup>218</sup>

## C. RESMÎ BELGELERİN TASNİFİ

Doktrinde resmi belgeler şekil ve içerik yönünden resmi belge, yalnız şekil bakımından resmi belge ve ispat kudreti bakımından resmi belge şeklinde ayırım yapılmıştır.<sup>219</sup>

### (1) Şekil ve İçerik Yönünden Resmi Belge

Düzenleyicisi kamu görevlisi olmakla birlikte doğrudan kamuyu ilgilendiren belge şekil ve içerik yönünden resmi belgedir.<sup>220</sup> Burada kamu görevlisinden kast

<sup>216</sup> M. EKİNCİ- S. ESEN, *Açıklamalı ve İctihatlı Sahtecilik, Hırsızlık, Gasp, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal, bilişim alanında suçlar ile Müsterek Hükümler*, Ankara: Adalet yayınevi 2003, s.30

<sup>217</sup> ERMAN, *Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Resmi evrak Tabiri*, s.131 ; ERMAN-ÖZEK, s.375

<sup>218</sup> Mustafa AKÇİL, *Resmi Belgede Sahtecilik Suçu*, Gümrük Dünyası, S.45, İlkbahar 2005, <http://www.gumrukkontrolor.org.tr/45sayi/08.doc> (20.12.2005)

<sup>219</sup> Nejat ÖZÜTÜRK, s. 300 ; Faruk EREM, *Türk Ceza Hukuku II*, 1962, s.558

edilen belgeyi düzenleme yetkisine sahip kamu görevlisidir. Bu hususu genel bir ifade ile belirtmek gerekirse yetkili bir kamu görevlisi tarafından görevi icabı ve esnasında düzenlenen her çeşit evrak esasen bu grup belge kategorisine girmektedir. Örneğin Savcılar tarafından düzenlenen iddianame ve kovuşturmayaya yer yoktur kararı vb.

## **(2) Yalnız Şekil Bakımından Resmi Belge**

İçeriği özel hukukun konusu olan bir muameleye ilişkin belgenin yetkili kamu görevlisi tarafından tasdik ve düzenleme sureti ile resmi şekil verilen belgedir. Örneğin bir kira mukavelesi kişiler arasında özel nitelik taşıyan bir işlem olmasına rağmen, taraflar bunu noter tarafından resmi şekil vermek istedikleri bu şekil resmi belge grubundadır.<sup>221</sup>

## **(3) İspat Kudreti Bakımından Resmi Belge**

Bu ayrım hem 765 Sayılı Türk Ceza Kanununa hem de 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda açıkça ifade edilmekte ve doktrinde en çok yapılan ayrım grubuna girmektedir. Kanun bazı resmi belgeleri diğerlerinden daha fazla kamu güveninden faydalanmalarını zaruri görmüş ve bu sebepten bu çeşit belgede sahteciliği daha ağır cezalandırmak istemiştir. Bu suretle ispat kudreti bakımından resmi belge ayrımına gitmiştir.<sup>222-223</sup> Bu ayrıma göre sahteciliği ispat edilinceye kadar geçerli resmi belge ve aksi sabit oluncaya kadar geçerli resmi belge olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Bazı

<sup>220</sup> Nejat ÖZÜTÜRK, s. 300 ; Faruk EREM,Türk Ceza Hukuku II, 1962, s.558

<sup>221</sup> Faruk EREM,Türk Ceza Hukuku, Cilt.2, Ajans-Türk Matbaası , Ankara 1962, s.558

<sup>222</sup> Nejat ÖZÜTÜRK, s. 300 ; Faruk EREM,Türk Ceza Hukuku II, 1962, s.558 ; V. SAVAŞ - S. MOLLAMAHMUTOĞLU, s. 2871

<sup>223</sup> “Resmî belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması hâlinde ispat kudreti bakımından resmi evrak söz konusudur. Bu konuda, Madde gerekçesinde, belgelerde sahtecilik suçları ile delil teorisi arasındaki ilişki göz önüne alınarak, daha üstün ispat gücüne sahip belgeyi daha fazla korumak ihtiyacının karşılandığı ifade edilerek, bir belgenin böyle bir güce sahip olup olmadığının saptanması için kanunlarda bu hususu belirten bir hüküm bulunmasının gerekli sayıldığı belirtilmiştir.” Mustafa AKÇİL, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, Gümrük Dünyası, S.45,İlkbahar 2005, <http://www.gumrukkontrolor.org.tr/45sayi/08.doc> (20.12.2005)

hukukçular tarafından bu ayrım mutlak ve mutlak olmayan şekilde adlandırılmaktadır.<sup>224</sup>

Bir resmi belgenin bu iki gruptan hangisine girdiği hususunda nazari ölçüler bulmak kolay değildir. Kanunun açıkça imtiyazlı ispat kudreti tanıdığı belgeler bakımından böyle bir vasıf görmek mümkündür. Bu itibarla resmi belgede böyle bir ayrım fiili değil tamamıyla hukuki bir meseledir.<sup>225</sup> Fakat şunu da belirtmek gerekir ki, ERMAN'a göre bu ayrım isabetli değildir.<sup>226</sup> Çünkü tatbikatta büyük zorluk ve tereddütlere yol açar. Bir belgenin aksi ispat edilince, onun gerçeğe uygun olmadığı, yani belgede gerçeğin tarif edildiği mutlaka ve her zaman ispat edilmiş olur. Hakikatin tahrifi ise sahtelikten başka bir şey olmadığına göre, aksi sabit olan bir belgenin sahte olduğu da kendiliğinden sabit olur.<sup>227</sup>

Bu görüşü destekleyenler, bu şekilde bir ayrımdan ziyade, hakimın cezaı belirlerken belgenin delil değerini göz önüne alarak cezanın alt ve üst sınırları arasında bir ceza tayinine gidebileceğini, çünkü belgenin delil değeri suçtan dolayı meydana gelen zararın ve tehlikenin ağırlığının ifadesi olduğunu savunurlar.<sup>228</sup>

Ayrıca, 4721 sayılı Medeni Kanunun 7 nci maddesinde bu husus “ *Resmi sicil ve senetler belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturur. Bunların içeriğinin doğru olup olmadığının ispatı kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça, herhangi bir şekle bağlı değildir.*” şeklinde ifade ile vurgulanmıştır.<sup>229</sup>

<sup>224</sup> Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Belgelerde Sahtecilik Cürümleri, s. 79; Selami AKDAĞ, s.499

<sup>225</sup> V. SAVAŞ - S. MOLLAMAHMUTOĞLU, s. 2871

<sup>226</sup> ERMAN-ÖZEK, s.397

<sup>227</sup> ERMAN. Sahtekarlık Suçları,s.389

<sup>228</sup> Doğan SOYASLAN,s.414

<sup>229</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.331



## D. YABANCI MEMLEKETTE DÜZENLENEN RESMİ BELGENİN HUKUKİ DURUMU

Ne 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu ne de 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunumuz yabancı memlekette düzenlenmiş resmi belgenin memleketimizde resmi belge hükmünde kabul edilip edilmeyeceğinden bahsetmiş değildir. Bununla birlikte, İsviçre Federal Ceza Kanunun evrakta sahtecilik hükümlerini düzenleyen 255 nci maddesinde bu hükümlerin yabancı belge hakkında da uygulanacağı ve 1947 tarihli Brüksel’ de toplanan 8 nci Ceza Hukuku Birleştirme Milletlerarası Konferansında katılan ülkelerin kanunlarında mevcut sahtecilik cezalarının yabancı belgelerde yapılan sahteciklerde de uygulanacağını kararlaştırılması karşısında; yabancı memleketlerde düzenlenen resmi belgeler için memleketimizde kullanılmak şartıyla belgede sahtecilik hükümleri uygulanır. Başka bir deyim ile, yabancı memleketlerde düzenlenen resmi belge ile milli belge arasında sahtecilik suçu açısından fark yoktur.<sup>230</sup>

Bu hususu HMUK’nun 296 ncı maddesine göre *“Ecnebi memlekette usulüne tevfiakan salahiyettar memurları tarafından tanzim veya tasdik kılınmış olan senetlerin mahallinde mer’i kanunlara mutabık olduğu mahalli Türkiye şebhenderi veya Türk siyasi memurları tarafından tasdik kılınmış ise resmi senet hüküm ve kuvvetinde addolunur. Bu suretle tasdik kılınmamış senetlerin delil teşkil edip etmiyeceği mahkemece takdir olunur. Mahkeme huzurunda ikrar olunan senetler resmi hükmündedir.”* ifadesinden anlamaktayız.

Bu itibarla; yabancı memlekette usulüne uygun olarak, yetkili memurlar tarafından düzenlenmiş bir resmi belgenin Türk makamlarınca ( Konsolosluklar) onaylanması neticesinde resmi belge kuvvetin de sayılacaktır. Yargıtay’ımız da bu görüştedir. “Roma Yüksek Mimari Mektebinden mezun olduğu hakkında aldığı sahte tasdiknameyi memleketimizde istimal eden suçlunun yabancı memleket makamlarının resmi evrakı üzerinde yaptığı sahtecilik fiili, diplomanın memleketimizde kullanılmış ve bu suretle ammenin itimadı ihlal edilmiş olmak itibarı ile, milli dairelerin resmi evrakı

<sup>230</sup> Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK,Belgelerde Sahtecilik Cürümleri,s.79 ; Ahmet GÜNDEL,s.200

üzerinde sahtekarlık ırcasının husule getirdiği zararlı neticeleri husule getirmiş olduğundan, resmi evrakta sahtekarlık suçunu teşkil eder.”<sup>231</sup>

Erman-Özek’ e göre onayın belgenin özü açısından hiçbir önemi olmadığı, bu gibi şartın sözü geçen belgeye resmiyet verme gayesinde olmadığı, önceki varlıklarını belgelemek amacını güttüğü düşüncesi<sup>232</sup> ile “*Düzenlendiği ülkenin yetkili makamlarınca onaylanan resmi belge HUMK 296 maddesinde yazılı koşulları taşımasa dahi ülkemizde aynı nitelikte işlem görür.*”<sup>233</sup>

Bununla beraber, ülkemizin 27.07.1984 tarih ve 94/8373 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yabancı belgelerin tasdiki mecburiyetinin kaldırılmasına dair La Haye Sözleşmesini onayladığından bu sözleşmeye göre yargı organına bağlı bir makam veya görevli memur tarafından düzenlenen belgelerle, idari belgeler, noter senetlerini bu sözleşme amaçları bakımından resmi belge sayılacaktır.<sup>234</sup> Ayrıca bu sözleşme ile yabancı memleketlerde konsolosluklarca yapılması gereken onay şartı kalkmakta ve resmi belgenin düzenlendiği yabancı devletin yetkili makamı tarafından düzenlenen bir tasdik şerhi yeterli görülmeye başlanmıştır.<sup>235</sup>

Fransız Temyiz Mahkemesinin Ceza Dairesinin 21.01.1978 tarihli bir kararı ile yabancı bir memlekette tanzim edilmiş bir resmi belgede yapılan sahteciliğin failin Fransız vatandaşı olmak şartıyla aynen Fransız Ceza Kanununda yazılı yaptırımlarla cezalandırılacağı ön görülmektedir.<sup>236</sup>

<sup>231</sup> Y.1.C.D. nin 25.1.1936 tarihli kararı BAŞOL,21,(ERMAN-ÖZEK, s.400’ den naklen )

<sup>232</sup> ERMAN, Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Resmi evrak Tabiri,s.143; ERMAN-ÖZEK,s.399

<sup>233</sup> ERMAN-ÖZEK, s.398-399

<sup>234</sup> EKİNCİ- ESEN, s.273 ; M. EKİNCİ- S. ESEN, Açıklamalı ve İçtihatlı Sahtecilik, Hırsızlık,Gasp, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal, bilişim alanında suçlar ile Müşterek Hükümler, s.3

<sup>235</sup> Baki KURU, **Hukuk Muhakemeleri Usulü II**, 6 ncı bsk., İstanbul: Demir yayıncılık, 2001, s.2119

<sup>236</sup> Andre VİTU, “Yabancı Memlekette Tanzim edilen Resmi Evrakta Sahtekarlık”, **İstanbul Barosu Dergisi**,C. 55,Sayı.6-7-8-9,1981,s.344

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere yabancı ülkelerde düzenlenen resmi belgeler üzerinde Türkiye de sahtecilik yapılması halinde Türk Ceza Kanununun ilgili hükümlerinin uygulanmasını engelleyen hüküm yoktur.<sup>237</sup>

## 2. ÖZEL BELGE

Bir yazının özel belge sayılması için onun sadece özel bir şahıs tarafından tanzim edilmiş olması gerekmez. Kamu görevlisinin görevi gereği dışında düzenlediği belgeler de özel belge niteliğindedir.<sup>238</sup> Yani Kamu görevlisinin görevi gereğince düzenledikleri dışında kalan resmi belge hükmünde olmayan ancak doğrudan hukuken hüküm meydana getiren, bir hakkın doğmasına ve ya ispatlanmasına yarayan hukuka aykırı olmayan yazıdır.<sup>239</sup> Bu belgeler herhangi bir şekle bağlı değildir. Yani kanunen muayyen olan şekilde yazılmamış olması mahiyetini ortadan kaldırmaz.<sup>240</sup>

Yukarıda belirttiğimiz üzere, ticari hayata ilişkin belgeler özel belge olmakla birlikte bu belgelerin ticari hayatın güvenilirliğini önemli ölçüde etkilediğinden ötürü resmi belge hükmünde sayılmaktadır.

Bir hakkı ispata yaramasa bile bir olayı ispata yarayan mektuplarda özel belge hükmündedir.<sup>241</sup> Bunun gibi kartpostallar, ilaç reçeteleri, bir suçun ihbarını içeren yazılarda özel belgelerdendir.<sup>242</sup>

## 3. RESMÎ BELGE HÜKMÜNDE BELGELER

765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 349/2 maddesi ile 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 210/1 nci maddesi uyarınca bazı ticari senetler resmi belge hükmünde

<sup>237</sup> Ahmet GÜNDEL, s.200

<sup>238</sup> Selami AKDAĞ, s.500

<sup>239</sup> Ahmet ÖZTEL, s.154 ; Keskin KAYLAN, Kamu Güvenliğine Karşı Suçlar, <http://www.adalet.gov.tr>

<sup>240</sup> Hakkı DEMİREL, s.39

<sup>241</sup> ERMAN-ÖZEK, s.517 ; ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri, s.335 ; Ahmet GÖKCEN, Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları, s.193

<sup>242</sup> ERMAN, Hususi Evrakta Taklit ve Tağyir etmek, s.1536

sayılmışlardır. Madde metnine göre kambiyo senetleri,<sup>243</sup> emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname bu tür belgelerden kabul edilmiştir. Bu belgeleri özel nitelikli belge olmalarına rağmen<sup>244</sup> resmi belgeye eşit tutulmasının nedenini ekonomik ve sosyal hayatta yarattığı etkilerin sonucunda aramak gerekir. Başka bir deyişle ticari ve ekonomik hayatın büyük ve önemli boyutlara ulaştığı günümüzde bu tür belgelerin yüksek oranda tedavül etmesi ile kamu yaşamını etkiler hale gelmesi bunları daha iyi koruma gereğinin sonucudur diyebiliriz.<sup>245</sup> Bunun da sonucu olarak , bu tür belgelerde yapılan sahtecilik fiilleri, kullanmak ile oluşan özel belgede sahtecilik suçu kapsamında çıkartılıp, düzenlemenin yeterli sayıldığı resmi belgede sahtecilik suçu oluşacaktır.<sup>246</sup>

<sup>243</sup> **Kambiyo senetleri** de kıymetli evrak niteliğinde olup, Ticaret Kanunu'nda **poliçe, bono ve çek** bu mahiyettedir. Kanunda kambiyo senetlerinin tanımı yapılmamakla birlikte, bu tür senetlerde bulunması zorunlu unsurlar (şekil şartları) saptanmıştır.

**Poliçe:** Poliçe, senedi düzenleyen tarafından üzerinde yazılı belirli bir tutarda paranın bir kişiye veya emrine vadede ödenmesi konusunda verilen kayıtsız şartsız bir ödeme emridir. Poliçede üçlü bir ilişki mevcuttur. Senedi düzenleyen kişi (keşideci), bir başka kişiye (Muhatap) belirli tutarda parayı lehdara (alacaklı) ödeme emri verir. Fahiman TEKİL, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2 bsk, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1994, s.76

**Bono (Emre Muharrer Senet):** Bono, üzerinde yazılı belirli tutarda bir paranın bir kişiye veya emrine vadede ödeneceğine dair kayıtsız şartsız bir ödeme taahhüdüdür. Bono'da ikili bir ilişki vardır. Asıl borçlu (keşideci) senet bedelini lehdara ödemeyi taahhüt eder. Fahiman TEKİL, s.154

**Çek:** Çek, bir çek anlaşmasına binahen üzerinde yazılı belirli tutarda bir paranın hamiline ya da belirli bir kişiye veya emrine vadesiz hesaptan ödenmesi için bankaya hitaben yazılan bir ödeme emridir. Çeklerde tıpkı poliçede olduğu gibi üçlü bir ilişki bulunmaktadır. Keşideci; lehdara tahsil yetkisini, muhatap bankaya da bu bedeli ödeme yetkisini vermektedir. Fahiman TEKİL, s.165

**Emtia Senetleri,** bir emtianın umumi bir mağazaya depo edilmesi veya taşımak üzere bir taşıyana teslimi karşılığında düzenlenen ve emtiayı temsil eden senetlerdir. Fahiman TEKİL, s.219

<sup>244</sup> 'Devlet çekleri yani Maliye Bakanlığı'nın saymanlıkları ile Ziraat Bankası arasında kullanılan çek uygulaması ve ciro gibi müesseseler bakımından Ticaret Kanununda düzenlenen çeklere benzeseler de esas itibarıyla birer resmi belge oldukları kanaatindeyiz. Bu yüzden bunlar üzerinde kamu görevlilerinin işledikleri, bu şekildeki suçlarda, bunların tanzimiyle yükümlü olan kamu görevlilerinin ceza kanunumuzdaki kamu görevlisi tanımına uygun olarak kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçundan (204/2) cezalandırılması gerekir.' Bkz. İbrahim UYAR, **Kambiyo Senetlerinde Sahtecilik**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992, s.36

<sup>245</sup> ERMAN, Sahtekarlık Suçları, s.393

<sup>246</sup> ERMAN, **Sosyal ve Ticari Ceza Tatbikatı Dersleri**, 2 nci bsk, İstanbul: İktisadi ve İdari Bilimler Yüksek okulu Yayınları, 1979, s.113

Vasiyetname dışındaki bu belgelerin resmi belge hükmünde sayılabilmesi için ayrıca kanununda ön görülen tüm düzenleme koşullarını<sup>247</sup> yerine getirilmiş olması gerekir. <sup>248</sup> “ Dava konusu emre yazılı senetlerden birinin zorunlu öğeleri taşımayan emre yazılı senet, sahtecilik suçu yönünden özel belge sayılır. Açıklanan husus nazara alınmadan yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir. ” <sup>249</sup>

Bu açıklamalar ışığı altında ticari senetlerin resmi belge sayılabilmesinin ilk koşulu sahtecilik yapılan senedin şekli açıdan yasada öngörülen zorunlu unsurları içeren senet olmasıdır. Senedin tüm yasal unsurlarını içerir biçimde düzenlenmesi ile resmi belgede sahtecilik suçu oluşacaktır.<sup>250</sup> Başka bir ifade ile, üzerinde sahtecilik yapılan belge ,Türk Ticaret Kanunu gereğince kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi veya tahvil<sup>251</sup> ; Medeni Kanun hükümleri gereğince vasiyetname sayılabiliyorsa, bu belgede sahtecilik artık özel belgede sahtecilik olmayıp, resmi belgede sahtecilik suçuna vucud verecektir.<sup>252-253</sup>

<sup>247</sup> Borçlar Kanunun 11/1 nci maddesinde yer alan genel kurala göre hukuki muamelelerin geçerliliği için kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde şekilsizlik asıldır. Eğer kanunda eğer bir hukuki işlemin geçerliliği için şekil aranıyorsa bu hükme göre asıl olan şekilsizlik yerine istisna olan şekil aranır. Hukuki işlemlerin kuruluşu veya geçerliliği için şekil zorunluluğu özel olarak kanunda yer alması durumunda aranan şekle “ Kanuni şekil ”denir. Bkz. İhsan ERDOĞAN, “Hukuki Muamelelerde Şekle Aykırılığın Sonuçları”,**Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.1,Sayı 1,Haziran 1997, s.115

<sup>248</sup> Necati MERAN, s.262

<sup>249</sup> Yargıtay 6 ncı Daire 23.02.2005 gün ve 2004/9023 Esas 2005/1735 sayılı kararı için bkz. Yargı Dünyası Dergisi, Sayı.116, Ağustos 2005, s.123; “Bono imzalanıp, mühürlenirse resmi evrak olmaz. T.T.K. nun 688 nci maddesinde kambiyo senetlerinde tanzim tarihi olarak sadece senenin belirtilmesi yetmez. Ay ve günün de belirtilmesi gerekmektedir.” Y.C.G.K. nun 22.11.1976 gün ve 477/492 sayılı kararı, bkz. Orhan YENER, s.116

<sup>250</sup> Şener GÜNGÖR-Mustafa KAYA, **4814 Sayılı Kanunda Değişik Çek Suçları**, 2 nci bsk., Ankara: Turhan Kitabevi, 2004,s.60; “Suç konusu çekin düzenleme yerinin belirlenmemiş olması nedeni ile, özel evrak olarak kabulü gerekirken, bilirkişinin beyanına itibar edilerek yazılı bir biçimde hükmü kurulması bozmayı gerektirmiştir.” Y.6.CD.nin 8.5.1985 gün ve 9631/4747 sayılı kararı, ceza dava s.115

<sup>251</sup> “ Aslında sahtekarlık yapılan senet (kambiyo senedinin) tüm koşullarını içeren bir senet ise,işlenen suç resmi evrakta sahtekarlık suçu olur. Aksi takdirde geçerlilik koşullarından birine ve ya bir kaçına sahip olmadığı, örneğin,keşide tarihi, keşide yeri bulunmadığı için senet kambiyo senedi niteliğini taşımıyorsa, böyle bir senet üzerinde işlenen suçta hususi evrakta sahtekarlık suçu olur.” Bkz. Talih UYAR, Kambiyo Senedinde Sahtekarlık Yapılması, Açığa Atılan İmzanın Kötüye Kullanılması, **Manisa Barosu Dergisi**,Y.2, S.5, s.16

<sup>252</sup> “Sahtecilik suçu belgenin sahte olarak düzenlendiği veya gerek olan belgede taşıyıcı ve tahrifin yapıldığı tarihte teşekkül eder. Bu itibarla, böyle bir evrakı düzenleyen veya taşıyıcı ve tahrif eden kimse için ayrıca sahte evrakı kullanma suçu söz konusu edilemez. T.T.K. nun 682/2 ve İ.İ.K. nun 167 nci maddelerinde gösterilen süreçler içerisinde bono niteliğinde olan vade tarihi taşımayan senet, bu süreçlerin geçmesinden sonra adi senet haline dönüşeceğinden, böyle bir senede sonradan vadenin ilave olunması

Yeni İtalyan Ceza Kanunun 491 nci maddesinde de adı geçen belgelerin içerikleri açısından özel belge kabul edilmekle beraber, cezalandırma açısından resmi belge sayılmıştır.<sup>254</sup>

Ancak bu eşit sayılma ceza açısından değildir.<sup>255</sup> EREM-TOROSLU'ya göre bu benzetme ve denklik sadece ceza yönünden olmayıp her yönden olduğudur. Bu itibarla bu tür belgelerde yapılan sahtecilik suçu diğer özel belgelerde olduğu gibi sahte belgenin kullanıldığı anda değil sahteciliğin yapıldığı anda tamamlanır.<sup>256</sup>

Bu benzetme belgeyi ilgilendirir. Düzenleyen kişiyi kamu görevlisi haline sokmaz.<sup>257</sup>

5237 Sayılı Kanununun 210/1 nci maddesindeki sayılan belge türlerinin 765 Sayılı Kanununun 349/2 nci maddesiyle uyumlu olmakla birlikte yeni kanununda vasiyetname ibaresi eklenmiştir.<sup>258</sup> Maddede kast edilen vasiyetname el ile düzenlenen vasiyetnamedir. Noter önünde düzenlenen vasiyetnameler 204/3 maddesinde ifadesini bulan sahteliği ispat edilinceye kadar geçerli resmi belgelerdendir.<sup>259</sup>

Bunun yanında Milli Koruma Kanunun 6.6.1956 gün ve 6731 Sayılı Kanun ile değiştirilen 69 ncu maddesinin 2 nci fıkrasında “ bu kanunun tatbikine müteallik

---

ona bono vasfı kazandıracağından bu eylemin evrakta sahtekarlık niteliğinde kabul edilmesi gerekir.” Y.6.CD. 9.2.1987 gün ve 544/827 sayılı kararı, bkz. Orhan YENER,s.103

<sup>253</sup> “ Asli şartların bulunmaması halinde Ticaret Kanunun Kambiyo senedi saymadığı senetler **resmi evrak** hükmünde telakki edilmeyeceklerdir. Yargıtay tanzim tarihi bulunmayan senedi resmi evrak saymamıştır. Tanzim yeri bulunmayan bonolar, hususi evrak niteliğindedir.Borçlandığı meblağı senet ile ödeme mukavelesine göre sahte bono tanziminde ödünç parayı geri vermenin zarar sayılmayacağına, bu sebeple sahtekarlık bulunmadığına karar vermiştir.Buna mukabil beyaz poliçe resmi evrak hükmünde sayılacaktır.” Faruk EREM, Türk Ceza Kanunu Şerhi II, s.1714-1715

<sup>254</sup> Doğan SOYASLAN,s.415

<sup>255</sup> MALKOÇ-GÜLER, s. 2510 ; İsmail MALKOÇ, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu, s. 2606

<sup>256</sup> EREM-TOROSLU,s.257

<sup>257</sup> EREM-TOROSLU,s.257 ; Haydar EROL,s.867

<sup>258</sup> “ Vasiyetnamenin maddeye eklenmesine gerek yoktu, Zira vasiyetname , hele el yazısı ile vasiyetnamenin resmi nitelik kazanmasını haklı gösteren bir neden yoktur. Vasiyetnamenin çeşitli nedenlerle iptali mümkündür. Her hukuka aykırılığı suç haline getirme kanımızca doğru değildir. Hele vasiyetname gibi tam özel ve kişisel bir belgenin resmi belge niteliğinde sayılmasını haklı gösteren bir neden yoktur.” Bkz. DONAY- KAŞIKÇI, s.274-275

<sup>259</sup> Keskin KAYLAN,Kamu Güvenliğine Karşı Suçlar, hptt\www.adalet.gov.tr

kullanılan her türlü evrak ve hükümetçe istihlaki tahdid olunan maddelere mütealik olarak kullanılan her türlü belge resmi belge hükmünde kabul edilmektedir.<sup>260</sup>

5237 Sayılı Kanunun 210 ncu maddesinin 2 nci fıkrasında “Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunur.” şeklinde düzenleme karşısında burada sayılan meslek gruplarının serbest çalışan sağlık mensubu olmasına rağmen ve düzenledikleri belgelerin bu itibarla özel belge olması gerektiği halde; ikinci cümle uyarınca düzenledikleri belgenin haksız bir menfaat sağlaması yada kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılacak olmasından dolayı bu belge resmi belge hükmünde sayılmaktadır.

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu resmi evrakı asıl, suret ve tasdikli suret olarak ayırmış iken, 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanununda böyle bir ayırım ön görülmemiştir. Bu nedenle resmi belgenin aslı, sureti veya tasdikli suretinde yapılan sahtecilikler arasında herhangi bir fark yoktur. Bu nedenle çalışmamızda bu ayırma gidilmeyecektir.

## VII. ALDATMA YETENEĞİ

Aldatma yeteneği meselesi, 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun mehası olan İtalyan Ceza Kanunu’nun mimarlarından Manjo tarafından kabul edilmiş ve eserinin Türkçe’ye çevrilerek ülkeye girişinden sonra ülkemizde uygulamada itibar görmüş bir kavramdır.<sup>261</sup>

<sup>260</sup> ERMAN, Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Resmi evrak Tabiri,s.144

<sup>261</sup> Hakkı EGESELLİ-Hakkı ALTAY, s.81; ERMAN, Evrakta Sahtekarlık, İğfal Kabiliyeti, Resmi evrakın aslı ve sureti, İ.H.F.Mecmuası, Y.1953,C.XIX,S.1-3,s.1045

Aldatma yeteneğinin belgede sahtecilik suçları bakımından ortak bir unsur olup olmadığı doktrinde tartışma konusu olmuş, bazı yazarlar tarafından ayrı bir unsur olarak görülmüşken, bazı yazarlar bu kavramı zarar imkanı içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini düşünürler.<sup>262</sup> Aldatma yeteneğinin müstakil bir unsur olarak gören ve aldatma yeteneği suçun maddi unsuru olarak ele alınması ve zarar kabiliyetine dahil sayılmasını savunanların başında EREM gelir.<sup>263</sup>

Aldatma yeteneği, belgedeki sahteciliğin ilk bakışta anlaşılabilmesi, başkasını aldatabilecek biçim ve içerikte, yani kamu güvenini bozabilecek nitelikte olmasıdır.<sup>264</sup> Başka bir ifadeyle düzenlenen belgedeki taklidin belirsiz sayıdaki kimseleri aldatması gerekir.<sup>265</sup> Aksi takdirde kaba taklit ve değiştirme durumlarında kamu güveni sarsılmayacağından işlenemez suç vardır.<sup>266</sup>

Bazı sahtecilik eylemlerinde yapılan eklenti ve silintilerin belgenin düzenlendiği esnada yapılmış bir takım yanlışlıkları bertaraf etmek için yapıldığında eklenti ve silintilerin ilk bakışta anlaşılabilir olmasından daha öte ilk bakışta sahte olduklarının anlaşılabilir nitelikte olması gerekir.<sup>267</sup>

Aldatma yeteneği, mevzuat ve belge özelliklerine, uygulanma alanı ve şartlarına, oluşturulan veya uygulayanlara ve hatta uygulama yer ve zamanına göre değişiklikler içerebilen oldukça hassas soyut bir kavramdır.<sup>268</sup>

<sup>262</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.338 ; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.195

<sup>263</sup> Faruk EREM,Türk Ceza Hukuku II, 1962, s.562

<sup>264</sup> Keskin KAYLAN , “Belgelerde Sahtecilik Suçları”, s.162 ; Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Türk Ceza Kanunu Şerhli, s.285 ; Reşad BAYRAMOĞLU,Evrakta Sahtekarlık, Ankara Barosu Dergisi,Y.1944, S.2, s.11

<sup>265</sup> “ Tahsil derecesi ne olursa olsun, belgenin muhatabının bilgisizliği ve işinde dikkatsizliği neticesinde işleme konu olan belgede kandırma yeteneğinin varolduğu öne sürülemez. Bunun gibi birçok kişileri kandırma yeteneğine sahip bir belge, belgenin asıl muhatabı olan kişiyi kandıracak şekil ve kuvvete sahip değilse yine kandırma yeteneğine sahip değildir.” Bkz. Hakkı EGESELLİ-Hakkı ALTAY, s.83

<sup>266</sup> Necati MERAN , s. 264

<sup>267</sup> EKİNCİ-ESEN,s.251

<sup>268</sup> İsmail ÖZKAN, “ Sahtecilik-İşgal Kabiliyeti”, **Adli Belge İncelemesi**, Edi. Faruk AŞÇIOĞLU, İstanbul : Beta yayıncılık, 2005,s.228



765 Sayılı Kanunun 339 ncu maddesinde aldatma yeteneği suçun unsuru olarak düşünülmemiş ise de ; 5237 Sayılı Kanunun 204/2 nci maddesinde bu husus suçun maddi unsuru olarak madde metninde yerini almıştır. Bu kanun düzenlemesi dikkate alındığında sahteciliğin “ bir başkasını aldatacak şekilde” yapılmasının aranması, suçun maddi unsuru içersinde değerlendirilmesi gereken husustur. Bu yüzden 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunda olduğu gibi “ zarar imkan ve ihtimalinin varlığına işaret eden bir ibareye suç tipinde ayrıca yer verilmemiştir. Esasen aldatma yeteneği bulunmayan bir sahtecilikte suçun maddi unsuru oluşmayacaktır.<sup>269</sup> Zaten eski kanun metninde yer almamasına rağmen öğreti ve uygulamada bütün sahtecilik suçlarında belgelerin aldatma yeteneğine haiz olması şartı aranmakta idi. Bu da fiili aldatma değil hukuken aldatabilir nitelik olup olmadığı araştırmaya itiyordu.<sup>270</sup>

Sahte veya değiştirilmiş belgelerin sahteliklerinin veya üzerinde yapılan değişikliklerin belgenin muhatabını aldatabilecek, daha açık ifade ile eylemin mümkün olduğu kadar gizlemeye matuf olarak icra edilmiş olması lazımdır.<sup>271</sup>

Bu husus madde gerekçesinde; sahtecilikten söz edebilmek için düzenlenen belgenin gerçek belge olduğu hususunda muhatabını yanıltıcı nitelikte olmasının gerekeceği şeklinde belirtilmektedir.

Gerçek bir belge olarak kabulüne olanak bulunmadığı açıkça görülen veya bilimsel koşullara uyulmaması nedeniyle kuşku yaratan resmi belgelerde aldatıcılık niteliği bulunduğu söylenemez.<sup>272</sup>

Özel bir incelemeye tabi tutulmadığı taktirde belgenin sahteliği tespit edilemiyorsa, bu belgenin aldatıcılık yeteneğinin olduğunun kabulü gerekir.

<sup>269</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.339 ; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.196

<sup>270</sup> İsmail MALKOÇ, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu, s. 2609

<sup>271</sup> Nejat ÖZÜTÜRK, s. 305

<sup>272</sup> MALKOÇ-GÜLER,s. 2512 ; İsmail MALKOÇ, 2004 Değişikleri ve İçtihatlarıyla Türk Ceza Kanunu, s. 850

Aldatma yeteneğini belgenin maddi yapısı yanında gerektiğinde içeriğinde ve içeriğindeki şekil ve üslup bakımından da aramak gerekmektedir. Sahteciliğin, belirli kişileri aldatabilecek güçte olmasının kabulü bu hususun objektif olarak saptanması ile mümkündür.<sup>273</sup>

Yargıtay kararlarında aldatma yeteneğinin objektif olarak tespit edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.<sup>274</sup>

Aldatma gücüne belgenin sahip olmaması durumunda failin cezasız kalacağı düşünülemez. Bu nedenle suçun faili kamu görevlisinin 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 257 nci maddesinde yazılı görevi kötüye kullanmak suçunu işlemiş olabileceği değerlendirilmelidir.<sup>275</sup> Bunun yanında sahteciliğin kamuyu aldatma gücünün olmayacak şekilde kötü yapılmış olması sahtecilik suçunu değil dolandırıcılık suçunu oluşturacağı Carrara tarafından ifade edilmektedir.<sup>276</sup>

Suçun oluşabilmesi için taklidin başarılı olması, yani sahte belgenin bire bir gerçeğine benzemesi şart değildir.<sup>277</sup>

Sahteciliğin belirli bir kişiyi değil, bir çok kişiyi kandıracak şekilde ve nitelikte olması gerektiğinden <sup>278</sup> bilgisizliği ve ihmalleri nedeniyle aldatma yeteneği olmayan

<sup>273</sup> İsmail MALKOÇ, 2004 Değişiklikleri ve İçtihatlarıyla Türk Ceza Kanunu, s.850 ; ÇETİN-MALKOÇ, s.165

<sup>274</sup> “Suça konu senette ilgili ekspertiz raporuna senetteki 450.000 rakamlarının sol başına farklı bir kalemle (15) rakamları eklenip alınacak miktarın yazı ile doldurulduğu, yapılan tahrifatın il başta kolaylıkla fark edilebileceği cihetle, işgal kabiliyetini haiz olmadığının açıklanmasına ve mahkemece senet üzerinde yapılan incelemede de rapordaki bulgular saptanıp aynı sonuca ulaşıldığına göre, üzerinde tahrifat yapıldığı ilk başta fark edilen senette aldatma gücü objektif ölçülere göre yoktur.” Yrg. C.G.K nun 22.05.1989 gün ve 6-144/200 sayılı kararı için Bkz. Ahmet GÖKCEN, Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları, s.196

<sup>275</sup> “Ücret bordolarının tanzimi ile veznedenden bordo tutarı paraları çekip ilgililere dağıtmakla görevli olan sanığın, işçilere ait avans, ücret, prim, ilave tediye ve toplu iş sözleşmesi ikramiye bordolarının genel yekünleri toplamalarını gerçek miktarlara nazaran gerçek göstermek suretiyle düzenleyip, sonuçta 14.851.005 T.D. menfaat sağladığı anlaşılmış ve oluş mahkemece de bu şekilde kabul edilmiş olmasına göre, sanığın bu suretle tenin ettiği fazla paraları muhafaza etme zorunluluğu bulunması nedeniyle eyleminin, belgelerdeki tahrifatın aldatıcı nitelikte olması halinde sahtecilik, aksi halde görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması, yasaya aykırıdır.” **Y.5.CD 23.01.1990 E.5495/K.330** sayılı karar için Bkz. GÜNDEL, s.228

<sup>276</sup> Muhtar ÇAĞLAYAN, s. 43 ; “ Bu sebeple bir tek veya muayyen kişileri aldatmaya matuf itibari amme kağıtlarında sahtecilik sadece dolandırıcılık sayılacaktır.” Faruk EREM, Ammenin İtimadı Aleyhine Cürümler, s.101

<sup>277</sup> ERMAN-ÖZEK, s.249

belge üzerinde işlem yapan kamu görevlisi bu işlem ile belgeye hukuki geçerlilik kazandırmaz. Örneğin onaysız bir fotokopi belgenin ceza hukukunda belge niteliğinde kabul edilemeyeceğinden bu fotokopi belgeye itibar etmemesi gereken kamu görevlisinin bu belgeye göre işlem yapması belgeye geçerlilik kazandırmaz.”<sup>279</sup>

Belgenin sahte olduğu muhatabı makam tarafından ilk bakışta anlaşılmamış olsa bile, bu husus normal kontroller sırasında fark edilebiliyorsa belgenin aldatma yeteneğinin bulunmadığı kabul edilmelidir.<sup>280</sup> “Mutemet olan sanığın vergi iadesi ve maaş bordosu sütunlarında ki toplamaları fazla göstermek suretiyle maliyeden çektiğinin anlaşılmasına göre, mal müdürlüğünce yapılacak basit bir kontrol sonucu sütunlarda ki fazla miktarların anlaşılacağı, bu duruma göre iğfal kabiliyetinin bulunmadığı gözetilmeden, eylemin görevi kötüye kullanma olarak kabulü yerine yazılı madde ile hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiştir.”<sup>281</sup>

Yapılan sahtecilikte aldatıcılık yeteneğinin olmaması durumunda, yani sahteciliğin kabaca yapılmış olması durumunda kamu güveni zarar görmediği için kamusal zarar doğmayacak ve bu nedenle suç oluşmayacaktır.<sup>282</sup> Yargıtay’ımızın yapılan sahteciliğin açıkça belli olacak şekilde kaba biçimde yapılması durumunda aldatıcılık kabiliyetinin bulunmayacağını kabul ettiğini kararlarında görmekteyiz.<sup>283</sup>

---

<sup>278</sup> “ İkna iğfal kabiliyetinin bir kişiyi mi yoksa belirli olmayan sayıda kişiyi mi iğfal edip aldatmış, kandırmış olması lazımdır diyerek bir soru aklımıza gelebilir. Doktrinde bu konuda birlik yoktur. Zira iğfal kabiliyeti sabit bir nokta değildir. Kullanıldığı yere, zamana ve hitap ettiği kişilere göre değişir. Sahte belgedeki iğfal kabiliyetini iğfal edecek kişilerin adedine bağlamak, onların zeka ve anlama yeteneklerini ölçü olarak almak bizce doğru bir düşünce değildir.” Bkz. Hakkı EGESELLİ-Hakkı ALTAY,s.83; “Bir tek kimsenin bilfiil aldatılmış olması aldatma gücünün varlığı için yeterlidir. Ayrıca aldatılmış olan kimsenin zeka derecesine bakmak doğru değildir.” CRIVELLARI-SUMAN, Codice Penale Interpretato, VII, Torino, 1986, s.213 ( ERMAN-ÖZEK,s.249’dan naklen )

<sup>279</sup> EKİNCİ-ESİN,s.251

<sup>280</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.340 ; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.197

<sup>281</sup> Y.6.C.D.26.02.1991 gün ve 1038/1562 sayılı kararı Bkz. ÇETİN-MALKOÇ, s.173

<sup>282</sup> EKİNCİ-ESİN,s.253

<sup>283</sup> “ Bir belgenin resmi yazılı kağıt niteliğinde sayılabilmesi, o belgenin yürürlükte bulunan yasa hükümlerine uygun biçimde düzenlenmesi ve taklitlerinin de suça konu olabilmesi için aslına uygun şekilde bulunması gerekir.” Y.6.C.D.20.05.1982 gün ve 2464/3870 sayılı kararı bkz. Faruk EREM, Türk Ceza Kanunu Şerhi II,s.1686

Şunu da ifade etmek gerekir ki; Yeni Türk Ceza Kanununun 204/2 nci maddesinde yazılı suçun seçimlik hareketlerinden belgeyi değiştirmede sahteciliğin başkalarını aldatması gerektiği şeklindeki ifadeye karşılık, belgenin sahte olarak düzenlenmesinde ve gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen seçimlik hareketlerinde aynı hususun ifade edilmemiş olması bu seçimlik hareketlerde aldatma kabiliyeti bulunmayacağı yönünde bir algılamaya yol açmaması gerekmektedir. Yukarıda belirttiğimiz üzere gerekçede bu husus sahtecilik suçlarının genel unsuru olarak ifade edilmiştir.

Yasal usul ve şartları taşımadığında sonuç doğurması mümkün olmayan belgede aldatma kabiliyeti yoktur.<sup>284</sup> Şöyle ki; resmi belgeler genellikle, bir mevzuata dayanır ve resmi belgenin bu yasal dayanağa uygun olarak düzeltilmesi gerekir. Yargıtay yasal dayanağa uygun olmayarak düzenlenen sahte belgelerde bazen hukuki sonuç doğurmayacağından bazen de aldatıcılık yeteneğinin yokluğundan suçun oluşmadığına hükmetmiştir.<sup>285</sup>

Sahte olarak düzenlenen belgenin aldatma yeteneğine sahip olup olmadığının takdir yetkisi mahkemeye aittir.<sup>286</sup> Sahtecilik ilk bakışta açık ve bariz bir şekilde

<sup>284</sup> Mehlika AYTAÇ, s.109 ; Reşad BAYRAMOĞLU,s.11

<sup>285</sup> ÇETİN-MALKOÇ, s.167 ; Suça konu reçetelerin resmi bir doktor veya sağlık kurulu adına düzenlendiğine ilişkin kayıt tarih ve numarası ve resmi mühür içermemesi karşısında; aldatma yeteneğinin olup olmadığı araştırılmadan eksik inceleme sonucu hüküm kurulması, (6.CD 23.6.2004 4259/8159), Sahtecilik suçunun oluşabilmesi için sahte belgenin usulüne uygun biçimde düzenlenmesi hukuki sonuç doğurmaya elverişli olması gerekmektedir. Dosya içinde bulunan ve suçun konusu olan “sigortalı işe giriş beyannamesi”nin fotokopisinde sigortalının imzası bulunmaktadır. Her ne kadar alınan belge Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından kabul edilip konmuş ise de; ilgili memurun ihmali veya bilgisizliğinden ileri gelen kabulün böyle bir belgeye hukuki gerçeklik kazandırmayacağı açıktır.

Bu itibarla söz konusu belgenin aslı getirilerek üzerinde sigortalının imzasının mevcut olup olmadığının araştırılması, imzanın bulunmaması halinde belgenin hukuken geçersiz olduğunun ve bu nedenle sahtecik suçunun kanuni unsurunun olmadığının kabulü gerekirken eksik inceleme ve soruşturmayla dayanarak hükümlülük kararının verilmesi, **Y. 6.C.D. 16.12.1983 9992/8182** kararı için Bkz. EKİNCİ-ESİN,s.25, dipnot.413

<sup>286</sup> “ Sahtecilik suçlarına konu olan belgenin aldatma yeteneği olup olmadığının tartışılması ve belirlenmesi öncelikle duruşmayı yürüten ve bu konuda karar verecek hakimın yetki ve görevi içindedir. Hakim olayın ortaya çıkışı, oluş ve akışını, düzenlenen belgelerde yapılan işlemleri göz önüne alıp sahteciliğin kolayca anlaşılıp anlaşılmadığını bizzat saptamak ve sonuca göre belgelerde aldatma yeteneği olup olmadığı takdir ve tespit etmelidir.” Y.G.K. 13.10.1996 gün ve 210/440 no lu kararı için Bkz. Sedat BAKICI, “Ceza Davalarında Bilirkişi”,**Yargı Dünyası**, Sayı.53,Mayıs 2000, s. 10 ; Aynı karar için bkz. ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.342

anlaşılabilir ise mahkeme doğrudan bu gücün varlığının olduğunu<sup>287</sup> takdir edebilir.<sup>288</sup> Mahkemenin re'sen bu durumunu belirleyecek durumda olmaması halinde uzman bilirkişi yada bilirkişilerin görüşlerine başvurulması gerekir.<sup>289</sup> Ülkemizde sahtecilik konularıyla ilgili olarak Adli Tıp Kurumu, Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Polis laboratuvarları Daire Başkanlığına bağlı olarak Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Samsun, Diyarbakır, Erzurum illerinde konuşlanmış Polis Kriminal laboratuvarları ile Jandarma Genel Komutanlığına bağlı olarak Ankara, Van ve Bursa illerinde faaliyet gösteren Jandarma Kriminal laboratuvarları, kuruluş kanun ve yönetmelikleri gereğince bilirkişilik görevi yapmaktadırlar. Bunların dışında İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü' ne bağlı Adli Tıp Enstitüsü ve Ankara Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı bulunan Adli Tıp Enstitüsü belgede sahtecilik suçlarında bilirkişi olarak görevlendirilmektedir.<sup>290</sup> Hakim, bilirkişi raporunu da olayın bütünlüğü içinde delillere göre irdeleyip değerlendirmelidir.<sup>291</sup> Aldatma yeteneği ile ilgili bilirkişi incelemesi yaptırıldıktan sonra mahkemece bu konuda kesin bir kanaat edinilememiş olması durumunda ise; Ceza hukukunun genel prensibi gereği şüpheden sanık yararlanır ilkesi uyarınca sanık hakkında beraat kararı verilmesi gerekecektir.<sup>292</sup>

Aldatıcılık yeteneğinin tespiti için belgenin fiziki nitelikleri,içeriği ve içeriğindeki şekil ve üslup dikkate alınarak, belgenin fiziki niteliklerinin ve içeriğinin

<sup>287</sup> “ Resmi evrakta sahtecilik suçlarında, belgenin aldatıcılık özelliği bulunması gerekir. Aldatıcılık yeteneğinin belirlenmesi hakime aittir. Eldeki davada belgeye ekleme yapıldığı ilk bakışta anlaşılmaktadır. Bu durumda belgenin kandırıcılık niteliği bulunmadığından beraat kararı verilmesi yerine mahkumiyet kararı verilmesi hatalıdır.” Y. 6.C.D. 07.07.2004 gün ve 2004/4262-8959 sayılı kararı için bkz. <http://www.yargitay.gov.tr>. ; “Sanık Müzeyyen Demirel tarafından, icra takibine konu edilen suça konu senetlerin rakamla miktar bölümünde ekleme yapıp, düzenleme sırasında boş bırakılan yazı ile miktar yazılan kısma sonradan bir defa rakamla yazılıp mevcut duruma dönüştürüldüğü, eklemenin ilk bakışta anlaşılmaması karşısında; Aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığı konusunda maddi öğeye karar verecek olan mahkemece gözlemlenerek hüküm vermek yerine, yetersiz ver yetkisi dışına çıkarak görüş bildiren bilirkişi raporuna dayanılarak beraat kararı verilmesi yasaya aykırıdır.” **6.CD, 28.6.2005 2003/3504** sayılı karar için bkz. Necati MERAN,s.265, dipnot.95

<sup>288</sup> EKİNCİ-ESİN,s.252

<sup>289</sup> Ahmet GÜNDEL,s.203 ; Osman YAŞAR, **İçtihatlı Türk Ceza Kanunu**, ,Ankara: Seçkin Yayınevi, 2001,s.730

<sup>290</sup> Kadir KURU, s.66-67

<sup>291</sup> Sedat BAKICI, Ceza Davalarında Bilirkişi , s.11

<sup>292</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.343 ; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.199

gerçeğine uygun olmaması durumunda aldatıcılık yeteneğinin olmadığından hukuki sonuç doğurmayacağı ve bunun sonucunda sahtecilikten söz edilmeyecektir.<sup>293</sup>

Bütün sahtecilik suçlarında suça konu belgelerin getirilip incelenmesi gerekir. Bu husus tutanaklara geçirilmeli gerçek karar ile objektif olarak belgenin aldatıcılık yeteneğinin bulunup bulunmadığı gerekçeli kararda yer almalıdır. Hiç görülmemiş bir belgeyle sahtecilikten hüküm kurulmamalıdır. Öte yandan sadece bilirkişinin vermiş olduğu rapor ile kişiler mahkum edilmemelidir.<sup>294</sup>

Sahteciliğin meydana geldiği belgenin aldatma yeteneği tespit edilirken ne bu tür belgelere oldukça aşına olan kişiler ne de tamamen uzak olan kişiler göz önüne alınarak aldatma gücünün tespiti yapılmalıdır.<sup>295</sup> Fakat bu konuda genel bir kıstas konulması mümkün değildir. Her olay kendi içerisinde değerlendirilerek sonuca ulaşılmalıdır.

---

<sup>293</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.340 ; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.197

<sup>294</sup> Necati MERAN,s.265

<sup>295</sup> İsmail ÖZKAN, s.229

## İKİNCİ BÖLÜM

### ( SUÇUN FAİLİ; SUÇUN MAĞDURU; SUÇUN UNSURLARI ; SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ VE SUÇU ETKİLEYEN HALLER; YAPTIRIM VE KOVUŞTURMA )

#### I. SUÇUN FAİLİ

Modern bir devlette kamu adına icra edilen faaliyet yasma, yürütme ve yargı tarafından yerine getirilir. Bu itibarla yapılan faaliyet ya yasama, ya yürütme ya da yargı faaliyetidir.<sup>296</sup>

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda suçun faili memur olarak öngörülmüş iken, aynı kanunun 279 ncu maddesinde yapılan memur tanımında kamu hizmeti, kamu görevi ayrımı yapılarak, sadece kamu görevi yapanlar, ceza kanununun uygulanmasında memur sayılmıştır. Bu kavramların birbirlerinden ayrılması konusunda da doktrinde bir fikir birliği bulunmamaktaydı.<sup>297</sup>

Bu kanuna göre yapılan ayırmada tek ölçüt yapılan fonksiyonun niteliğinden doğmaktaydı.<sup>298</sup>

Kamu görevi ile kamu hizmeti kavramları, 765 Sayılı Türk Ceza Kanununda tanımları yapılmamış, bu husus doktrin ve uygulamaya bırakılmıştır.

Memur tanımının saptanmasında belirleyici olan kamu görevi ve kamu hizmeti kavramları gerek idare, gerekse ceza hukuku alanında tartışmalara neden olmuş, bu tartışmalar iki ana grupta toplanabilmişti. Buna göre; kamu görevlisinin ve kamu

<sup>296</sup> Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005, s.493

<sup>297</sup> ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.252

<sup>298</sup> Fatma KARAKAŞ, **Memur Yargılama Hukuku ve Uygulaması**,İstanbul: Legal Yayıncılık 2002,s.83

hizmetini aynı gören bir çok sakıncası bulunan görüş ile bu kavramların farklı olduğunu savunan görüş mevcuttu.<sup>299</sup>

Kamu görevi ve kamu hizmeti arasında meydana gelen bu tartışmaların sebebi, 1930 tarihli İtalyan Ceza Kanununa göre 765 Sayılı Türk Ceza Kanunun 279 ncü maddesinin değiştirilmesi esnasında memurdan söz eden diğer hükümleri göz önüne almamış ve gerekli düzenleme ve değişiklikler yapılmayıdır.<sup>300</sup>

Kamu görevi ile kamu hizmetini ayırmak hiçte kolay değildi. Uyuşmazlık Mahkemesi kamu hizmetin kamu tüzel kişileri tarafından kamu yararını saplamak için yürütülen, kısmen kamu hukuku kısmen de özel hukuk usulleri uygulanan faaliyetlerdir. Şeklinde tanımlarken, iki kavramın iç içe olduğunu ortaya koymuştu.<sup>301</sup>

Yargıtay’a göre “bir kimsenin gördüğü vaziyeti kamu görevi olarak nitelendiriliyorsa o kimse memur, yok eğer o kimsenin faaliyeti kamu hizmeti olarak nitelendiriliyorsa o kimse kamu hizmeti görmekle muvazzaf bir kimsedir.”<sup>302</sup>

Anayasa mahkemesine göre; kamu hizmeti, devletin yada diğer kamu tüzel kişileri tarafından yada bunların gözetim ve denetimleri altında genel ve ortak gereksinimleri karşılamak, kamu yararı yada çıkarlarını sağlamak için yapılan ve topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir.<sup>303</sup>

Kamu görevi – kamusal faaliyet ve kamu hizmetleri ile ilgili olarak doktrinde kabul gören teoriler şunlardır. Bu teoriler hangi faaliyetlerin kurumsal faaliyet sayılacağı ve dolayısıyla kimlerin kamu görevlisi olması gerektiği açısından çok önemlidir.

<sup>299</sup> Ramazan ÇAĞLAYAN, “ Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yargılanmasına ilişkin 4483 Sayılı Kanunun hakkında bir değerlendirme ” **Kamu Personeli Sorunları İdare Hukuku Sempozyumu**, Eskişehir 4-5 Nisan 2003, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2004,s.136-137; Sami SELÇUK, “İdare ve Ceza Hukukunda memur kavramı”, **Yargıtay Dergisi**, C.23, 1997,s.35

<sup>300</sup> Sami SELÇUK, İdare ve Ceza Hukukunda memur kavramı, s.31; EREM-TOROSLU, s.147

<sup>301</sup> İbrahim PINAR,**4483 Sayılı Kanuna göre Memur Suçlarında İdari ve Adli Soruşturma Usülleri**, 4 bsk, Ankara: Seçkin yayıncılık,2003,s.51

<sup>302</sup> İbrahim PINAR,**Devlet Memurları Kanunu Şerhi ve İlgili Mevzuat**, 8 bsk, Ankara : Seçkin yayıncılık,2001,s.67

<sup>303</sup> A.Şeref GÖZÜBÜYÜK- Turgut TAN,**İdare Hukuku-I Genel Esaslar**, 3 ncü bsk, Ankara: Turhan Kitabevi 2004, s.60



## A- GAYE TEORİSİ

Devletin görevlerinden bir kısmı esaslı mahiyette amaçların elde edilmesine yönelik olup asli niteliktedir. Devlet tarafından yapılması zorunlu olan faaliyetler olmadan Devlet düşünülemez. Bunlar kamu görevleridir. Adalet ve güvenlik gibi . Diğer bir kısım görevler ise kamu için faydalı ve devlet için ihtiyaridir. Yani tali niteliktedir ve bireyler tarafından da yapılabilir. Bunlar ise kamu hizmetleridir. Örnek: Temizlik hizmetleri, ulaşım gibi.<sup>304</sup>

## B- İDARE – İŞLETME TEORİSİ

Kamu gücünün müdahale edip etmemesi bu teori için kriterdir. Bu itibarla kamu gücü müdahalesiyle yapılan hakimiyet tasarrufları kamu görevi, kamu gücünün müdahalesini gerektirmeyen temşiyet tasarrufları da kamu hizmetidir.<sup>305</sup> Yani, kamu görevinde Devletin üstünlük hakkı var olup; kamu hizmetleri ise sabit bir işletme tasarrufudur.

## C- TAKDİR HAKKI TEORİSİ

Kamu görevinde emir verme ve taktir hakkı vardır. Kamu hizmetinde ise bu yoktur. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 25.11.1985 tarih ve 410/595 sayılı kararı bu ayrımı şu şekilde yapar: kamu görevi, Devlet tarafından kamu yararı için tahakkuk ettirilmesi mecburi görülen faaliyetlerdir. Devletin, devlet olarak tahakkuk ettirmek zorunda olduğu işlere taalluk etmeyen ve fer'i olarak da bağlı olmayan faaliyetler kamu hizmeti olarak tarif edilmiştir.<sup>306</sup>

<sup>304</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.491 ; Ayhan ÖNDER,**Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**,4 ncü bsk., İstanbul: Filiz Kitabevi, 1994,s.95; Sami SELÇUK,İdare ve Ceza Hukukunda Memur Kavramı,s.34 ; Erkan EVLİYAĞLU, Memurlarla ilgili Suçlar, Adalet Yayınları, Ankara 2001,s.8 ; Hakkı KAVAS-Hatice KAVAS,Türk Ceza Kanununda Memur Kavramı, Adalet Dergisi, Sayı.6,1985,s.60

<sup>305</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.491; Ayhan ÖNDER,s.95 ; Sami SELÇUK,İdare ve Ceza Hukukunda Memur Kavramı,s.35 ; Erkan EVLİYAĞLU,s.8

<sup>306</sup> Bora ELÇİN, “Yeni Türk Ceza Kanununda “ Kamu Görevlisi” Sıfatının Sonuçları”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı.13, Temmuz 2005,s.241 ; ÖNDER,Özel Hükümler,95 ; Sami SELÇUK,İdare ve Ceza Hukukunda Memur Kavramı,s.35

Türk Ceza Kanununda, memurlarla ilgili iki temel kanunda ve başka kanunlarda “memur” terimine yer verilmişti. Bu arada TBMM ’nin yorumu, Yargıtay ve Danıştay kararları; öğretide ki değişik görüşler , kavramı büsbütün karmaşıktırmıştı.<sup>307</sup>

Eski Kanun döneminde yukarıda ifade ettiğimiz sakıncaları bertaraf etmek maksadıyla yeni Kanunda suçun faili kamu görevlisi olarak öngörüldü. Bu itibarla ,incelemekte olduğumuz suçun faili resmi belgeyi düzenlemeye yetkili kamu görevlisidir. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “Tanımlar” başlıklı altıncı maddesinin 1/c bendine göre Ceza Kanunlarının uygulanmasında kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla yada herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi anlaşılır.<sup>308</sup>

Devletin işleyişini, yani kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde ve topluma sunulmasında en önemli rolü üstlenen kamu görevlisi<sup>309</sup> , bu görev dolayısıyla bir kamu hukuku hükümlülüğü altına sokulmaktadır. Buna göre kamu görevlileri bir kamu faaliyetinin, kamu görevinin yürütülmesi sırasında, bu faaliyetin gerekli kıldığı yükümlülöklere uygun davranmak zorundadır.<sup>310</sup>

“Yeni Türk Ceza Kanunu’nda yer alan kamu görevlisi tanımında üç ana unsur yer almaktadır.

Bunlar;

- Atama veya seçilme yoluyla yada herhangi bir surette bu faaliyetin yürütülmesine katılma,

<sup>307</sup> Sami SELÇUK, İdare ve Ceza Hukukunda Memur Kavramı, s.21

<sup>308</sup> “Kanun, kamu görevlisini kamusal faaliyete katılan olarak tanımlamıştır. Oysa burada kamusal faaliyete katılmak söz konusu olmayıp katılmak mecburiyetinden söz etmek gerekirdi. Ayrıca ihtiyari ve mecburi ücretli veya ücretsiz ifadelerinin de yer verilmesi isabetli olurdu. Mesela sanığı suçüstü olarak yakalayan şahıs da kamu görevlisidir. Çünkü kamusal faaliyet icra etmektedir. Herhangi bir ücrete tabii değildir.” Bkz. Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005, s.494

<sup>309</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.483

<sup>310</sup> İzzet ÖZGENÇ,Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler, Ankara: Seçkin Yayıncılık 2005, s.104

- Kamusal Faaliyetin yürütülmesine sürekli, süreli veya geçici olarak katılma.

- Kamusal faaliyetin yürütülmesi”<sup>311</sup>

Tanımdan da görüleceği üzere, kamusal faaliyete katılma şekli ve süresinin önemi bulunmamaktadır. Kamusal faaliyete atama, seçilme veya herhangi bir surette, süreli veya süresiz katılmak mümkündür. Her halükarda kamusal faaliyete katılan kişi kamu görevlisi sayılmaktadır. Bir diğer ifade ile, kamu görevlisinin tespitinde bizimde yerinde bulduğumuz istihdamı değil, kişinin icra ettiği fonksiyonu baz almaktadır.<sup>312</sup> Bu açıdan eski Ceza Kanunu’nda yer alan kamu vazifesi-kamu hizmeti ayrımına da yeni Ceza Kanunu’nda yer verilmiş değildir. Yukarıda yer alan kamu görevlisi tanımında en önemli unsur kamusal faaliyetin tanımının yapılması büyük önem taşımaktadır.

Kamu görevlisi – memur tanımında Yeni Ceza Kanunu ile eskisi arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. En önemli yenilik kamu görevi - kamu hizmeti ayrımının ortadan kaldırılmış olmasıdır. Bu ayrım yukarıda belirtildiği üzere oldukça anlaşılması ve üzerinde fikir birliği olmayan bir husus olmasının yanında Türkçe dil bilgisi kurallarına da aykırıdır. Çünkü kamusal faaliyete , icra eden açısından bakıldığında kamu görevi, buna karşılık kamusal faaliyetten yararlananlar açısından bakıldığında kamu hizmeti söz konusu olur.Yani kamusal faaliyete bakış açısına göre olay ya kamu görevi ya da kamu hizmeti olarak görülmekteydi. Bu nedenle bu ayrım zaten sağlıklı değildi.<sup>313</sup> Bu açıdan kimselerin kamu görevlisi olduğu belirlenirken yürütülen faaliyetlerin niteliğine bakılacak ve kamusal olarak nitelenebilecek olan faaliyetlere katılacak olan kişiler kamu görevlisi sayılacaktır.

Görüldüğü gibi Yeni Ceza Kanunun’ da tanımlanmış bulunan kamu görevlisi esas olarak kamusal faaliyete katılan kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamusal

<sup>311</sup> Bora ELÇİN ,s.239

<sup>312</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.483

<sup>313</sup> Nuri YİĞİT, “Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler”, Seminer Notları, [hptt/www.adalet.gov.tr](http://www.adalet.gov.tr). ;ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.484

faaliyet ise, yukarıda belirttiğimiz gibi devlet tarafından kamu yararı için tahakkuk ettirilmesi zaruri görülen faaliyetlerdir. Bu anlamda yeni ceza kanundaki tanım kimlerin kamu görevlisi olduğunun belirlenebilmesi açısından daha sağlıklıdır. Çünkü, ceza hukukunda kimlerin memur sayılıp kimlerin sayılmayacağı hususu bu güne kadar net olarak çözülebilmüş bir konu değildi.

Yeni Türk Ceza Kanununun gerekçesinde kamu görevlisi tanımı ile ilgili olarak şu ifade yer almaktadır : “ 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’ndaki memur tanımının doğruluğu sakıncaları aynen devam ettirecek nitelikte olan tanım, tasarı metninden çıkarılarak; memur kavramını da kapsayan “ Kamu görevlisi” tanımına yer verilmiştir. Yapılan yeni tanıma göre, kişinin kamu görevlisi sayılabilmesi için ancak yegâne ölçüt, gördüğü işin bir kamusal faaliyet olmasıdır. Bilindiği üzere kamusal faaliyet, Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararla, bir hizmetin kamu adına yürütülmesidir. Bu faaliyetin yürütülmesine katılan kişilerin maaş, ücret veya sair bir maddi karşılık alıp almamalarının, bu işi sürekli, süreli veya geçici olarak yapmamalarının bir önemi bulunmamaktadır. Keza kişi, bilirkişilik, tercümanlık ve tanıklık faaliyetinin icrası kapsamında bir kamu görevlisidir. Bu bakımdan örneğin bir suç vakasına müdahil olan, bir tutuklu veya hükümlünün naklini gerçekleştiren jandarma subay veya erleri de kamu görevlisidirler. Buna karşılık kurumsal faaliyetin yürütülmesinin ihaleye dayalı olarak özel hukuk kişilerince üstlenmesi durumunda, bu kişilerin kamu görevlisi sayılmayacakları açıktır.” Örneğin 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu’nun 7 nci maddesinde yasaya bağlı görevlilerinin ceza uygulamasında kamu görevlisi sayılacağına ilişkin düzenleme olsun veya olmasın yaptıkları faaliyet kamusal sayıldığı için bu görevi yerine getirenler 5237 Sayılı Kanun uygulamasında kamu görevlisi olarak değerlendirileceklerdir.<sup>314</sup>

Bununla birlikte, 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde özel kanunlarında memur gibi sorumlu tutulacağını belirtilen kimselerin 5237 Sayılı Kanununda memur kavramına yer vermediğinden, fakat 5252 Sayılı Türk Ceza Kanunun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanununda mevzuatta yürürlükten kaldırılan Türk Ceza

<sup>314</sup> EKİNCİ-ESEN,s.283

Kanununa yapılan yollamalar 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelere yapılmış sayılır” hükmü gereğince kamu görevlisi olarak kabul edilmeleri gerekecektir.<sup>315</sup>

Bununla birlikte Yeni Ceza Kanununda yer alan kamu görevlisi tanımında kullanılan kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir suretle sürekli, süreli veya geçici olarak katılmak kıstası daha belirleyici ve daha karmaşıklığa sebep olmayacak gibi görülmektedir.

Kamu görevlisi kavramı ithal edilmekle “ceza hukuk uygulamasında memur” ve “idare hukukunda memur” gibi<sup>316</sup> kavramlara yer verilmesine gerek kalmayacak hukuki kavramlara farklı anlam yüklenip kavram anarşisine sebebiyet verilmeyecektir.<sup>317</sup>

Memur ile kamu görevlisi<sup>318</sup> kavramları birbirine eş anlamlı kavramlar değildir. Memur bir kamu görevlisi çeşidi olduğu halde her kamu görevlisi memur değildir. Bu itibarla kamu görevlisi kavramı memur kavramından daha geniş bir anlam muhtevasına sahiptir.<sup>319</sup> Ve bunun doğal sonucu olarak, kamu görevlisi kavramına dahil

<sup>315</sup>ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.484-485

<sup>316</sup> “İdare hukukundaki kamu görevlisi ile ceza hukukundaki kamu görevlisi kavramları birbirlerinden farklıdır. İdare hukukundaki kamu görevlisi kural olarak bir kadroya atanarak devamlı çalışan ve devletten hizmet karşılığı belirli bir ücret alan kimse olmakla birlikte, ceza hukukunda bu kavram yukarıda belirttiğimiz gibi daha geniş ücretli-ücretsiz, geçici-sürekli veya ihtiyari- mecburi olarak kamusal faaliyete katılan kişidir.” Bkz. Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005,s.494

<sup>317</sup> İzzet ÖZGENÇ,Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler,s.105

<sup>318</sup> “Kamu görevlisi, idare hukukunda dar ve geniş anlam taşıyan bir kavramdır. Geniş anlamda kamu görevlisi, hukuki durumlarına ve yaptıkları görevin niteliğine bakılmaksızın, kamu kesiminde ve de devletin bütün organlarında görev yapan kişileri ifade etmektedir. Bu anlamda, Cumhurbaşkanı’ndan kamuya ait bir fabrikada çalışan işçiye kadar herkes kamu görevlisidir. Dar anlamda kamu görevlisi, devletin siyasal yapısını oluşturan organlardaki görevlilerle, özel hukuk hükümlerine tabi olarak çalışanlar dışında kalan kamu görevlilerini ifade etmektedir.” Defne KARACA, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununa Göre Zimmet Ve İrtikap Suçları, **Gümrük Dünyası**,s.46, <http://www.gumrukkontrolor.org.tr/46sayi/08.doc>

<sup>319</sup> İzzet ÖZGENÇ, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler,s.103 ; EKİNCİ-ESEN,s.282; “Bitti çünkü hukuk birliği sağlanmak üzere yapıldı bilerek ve isteyerek kondu bu hüküm kamu görevlisi kavramı genişledi biliyorsunuz. Eskiden odacılar, şoförler, işte imamlar v.s. bunlar kamu hizmetlisi sayılır idi memur sayılmaz idi. Bunları vazifeyi suiistimelden cezalandıramazdık, bunları rüşvetten cezalandıramazdık, bunlar içine girdi kamu görevlisi kavramının içine girdi.” 11 Mart 2005 tarihinde Türkiye Barolar Birliği Ankara Barosu tarafından icra edilen Yeni Türk Ceza Kanunu Seminerinde Prof.

olan idari anlamda memur olan kişilerin 4483 Sayılı Memurların ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki Kanun Hükümlerince görevleri ile ilgili suç işlediklerinde yargılanabilmeleri için izin vermeye yetkili merciden izin talep edilecektir.

Bu suçun oluşabilmesi için failin kamu görevlisi olması yanında, suça konu olan resmi belgeyi görevini ifa ederken ve görevi dolayısıyla düzenlemesi gerekmektedir. Başka bir anlatımla, kamu görevlisinin bu belgeleri düzenlemesinin kaynağı kanunlar çerçevesinde ifa etmiş olduğu görevi olmasıdır. Şayet görevi gereği düzenlemeye yetkili olmadığı bir resmi belgeyi düzenleyen kamu görevlisi kamu görevlisi dışındaki kişiler tarafından işlenen 204/1 deki resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılmaları gerekecektir.

Failin suç işlediği sırada kamu görevlisi olması yeterli olup, sonradan bu sıfatı kaybetmesi sonucu etkilemez.<sup>320</sup>

## II. SUÇUN MAĞDURU

Resmi belgelerde sahtecilik suçları ile korunmak istenen hukuki menfaat “ kamu güveni ” olduğuna göre bu suçun mağduru da kamudur.<sup>321</sup> Bazı yazarlara göre suçun mağduru yoktur. Suçtan zarar gören vardır. Bu da toplumdur. Yani kamudur.<sup>322</sup> Fakat ERMAN – ÖZEK’in de belirttiği üzere; sahtecilik suçların mağduru daima devlet olup, bu suçlar dolayısıyla maddi ve manevi bir zarara uğrayan kişi mağdur olmayıp suçtan zarar gören olarak sayılır.<sup>323</sup> Bu kavramlar birbirinden farklı olup, suçun mağduru, suçtan doğan ceza ilişkisinin tarafı olduğu halde, suçtan zarar gören kimse hukuki ilişkinin yani zarar ziyana ilişkin hususun tarafıdır.<sup>324</sup>

---

Dr.Doğan Soyaslan’ın konuşmasından bir bölüm bkz.  
<http://www.ankarabarasu.org.tr/download/panel/9.doc> (24.11.2005)

<sup>320</sup> Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005, s.495 ; EKİNCİ-ESEN,s.285

<sup>321</sup> ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.749

<sup>322</sup> Necati MERAN, s.259

<sup>323</sup> ERMAN-ÖZEK,s.11

<sup>324</sup> DÖNMEZER-ERMAN, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım II**, 14 ncü bsk, İstanbul : Beta Yayıncılık, 1997,s.427

### III. SUÇUN UNSURLARI

#### A. GENEL OLARAK

Suçun genel bir tanımının Türk Ceza Kanunlarında yapılmadığı görülmektedir. Böyle bir genel tanıma da gerek yoktur. Her bir suçun tanımı kanunda zaten suçta kanunilik ilkesi gereğince verilmek zorundadır. Aksi taktirde bu ilke ihlal edilmiş olur.<sup>325</sup> 19 ncu yüzyıl Kara Avrupası ceza hukukuna hakim olan nedensellik bağlantısı merkezli klasik suç teorisi taraftarlarınca suçun tanımı “ Kanuni tarife (tipe) uygun , hukuka aykırı ve kusurlu bir harekettir”<sup>326</sup> Bu tanım doktrinde genellikle kabul gören görüş olup, tanımdan da anlaşılacağı üzere suçun dört unsuru vardır.<sup>327</sup> Bunlar kanuni unsur, maddi unsur, hukuka aykırılık unsuru ve manevi unsur olarak sayabiliriz.<sup>328</sup>

#### B. KANUNİLİK

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 204 ncü maddesinin 2. fıkrasında kamu görevlisinin görevini icra ederken düzenlediği belgelerde yaptığı sahteciliği suç olarak kabul etmiştir.

Suçta kanunilik ilkesi gereği suç teşkil eden fiilin bütün unsurlarının kanunla tanımlanmış olması gerekmektedir. Yani hangi fiillerin suç oluşturduğunun kanunda açıkça gösterilmiş olması gerekmektedir.<sup>329</sup> Bazı yazarlar bu unsurun bağımsız bir nitelik taşımadığını, suçta kanunilik ilkesinin bir tekrarı olduğunu ileri sürmüşler ise de; kanun tarafından sınırlı ve benzerlerinden ayırt edilebilecek şekilde tespit edilemeyen bir fiilin suç sayılamayacağını göstermek bu tarzda belirtilmeyen diğer hukuka aykırı fiillerle suç sayılan fiiller arasındaki açık farkı vurgulamak açısından suçun unsurları

<sup>325</sup> Timur DEMİRBAŞ , **Ceza Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin Yayıncılık,2002, s.174

<sup>326</sup> İzzet ÖZGENÇ, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler,s.183

<sup>327</sup> ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.750

<sup>328</sup> DÖNMEZER-ERMAN, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım I**, 14 ncü bsk, İstanbul: Beta Yayıncılık, 1997,s.310-311

<sup>329</sup> Osman YAŞAR, **Uygulamada Türk Ceza Yasası Genel Hükümler**, , Ankara: Seçkin yayıncılık 2000, s.21 ; DÖNMEZER-ERMAN I ,s.362 ; Timur DEMİRBAŞ,s.186 ; İzzet ÖZGENÇ, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler,s.70

arasında saymak gerekmektedir.<sup>330</sup> Bacarria da “ *Yurttaşlar kendi güvenliklerini ancak ceza yasasına harfi harfine uymasıyla sağlayabilirler. Her yurttaş böylelikle kötü bir eylemin sakıncalarını gerçekçi bir eylemin sakıncalarını gerçekçi bir biçimde önceden kestirebilir. Bu sayede yurttaşlar yasaları çiğnemezler, erdemin kutsal adını kullanarak kendi çıkarlarına ya da tutkularına tutsak olmuş düşüncelerine kendilerini bırakıverme zayıflığını göstermek gereğini duymazlar.*” şeklinde ifadesiyle suçun kanunilik unsuru üzerinde düşüncelerini ifade etmiştir.<sup>331</sup>

Bu açıklamalar akabinde; inceleme konumuz suçun kanuniliği için öncelikle yukarıda açıkladığımız belgenin sahip olması gereken niteliklere sahip resmi belgenin olması gerekmektedir.

### C. MADDİ UNSUR

Suçun oluşabilmesi için, fail tarafından olumlu veya olumsuz bir fiil ile hukuk düzeninin ihlal edilmesi veya ihlal tehlikesinin bulunması gerekir.

Sahtecilik suçlarında zarar deyimi meşru bir hak veya çıkarın bozulması demek olup, kamu güveninin bozulması anlamına gelir.<sup>332</sup>

765 Sayılı Türk Ceza Kanunun ilgili madde metninde umumi ve hususi bir mazarrat ifadesine yer vererek “**genel ve özel bir zararı**” suçun maddi unsuru olarak tanımlamış iken; 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 204/2 nci maddesinde bu hususa yer vermemiştir.<sup>333</sup> Madde içerisinde bu hususu zikretmemiş olmasının zarar

<sup>330</sup> ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler,s. 751

<sup>331</sup> Cesare BECARIA, **Suçlar ve Cezalar Hakkında**, Çev. Sami SELÇUK, Ankara: İmge Kitabevi, 2004 , s.39

<sup>332</sup> V.SAVAŞ- S.MOLLAMAHMUTOĞLU, s. 2869; Selami AKDAĞ, s.499

<sup>333</sup> “Hükümet Tasarısının 279 - 284 ncü maddelerinde aranan sahtecilik suçlarından dolayı sorumluluktan kurtulmak için kötüye kullanmaya uygun bir durum oluşturan genel ve özel zarar kavramları madde metninden çıkartılarak sahtecilik olgusu gerçekleşikten sonra bir genel ve özel zarar meydana gelmesi veya gelmesi ihtimalini aramaya artık gerek kalmamıştır. Zaten Kamu güveni ihlal edildiğinden her zaman zararın mevcut olduğunun kabulü gerekecektir. Nitekim sahtecilik olgusu gerçekleşikten sonra aslında sahteciliğin özünde var olan bir husus olan aldatıcılığın, uygulamada bu



kavramının aranmayacağı anlamını taşımamaktadır.<sup>334</sup> Şöyle ki; belgenin doğruluğuna inanılmasında kamu yararı mevcuttur. Bu nedenledir ki; sahtecilik kamu güvenine karşı işlenen suçlardandır.<sup>335</sup> Bu nedenle belirli bir zararın doğması zorunlu değildir. Zarar olasılığının belgede sahteciliğin gerçekleşmesi için yeterlidir.<sup>336</sup> “ Sanığın vazifesi icabı sahte olarak düzenlediği keşif ve tahkik zaptının resmi belgeden sayılması itibarıyla zarar imkanı ve ihtimalinin mevcudiyeti kafi olup, bilfiil zararın doğması şart değildir.”<sup>337</sup>

Zaten 5237 Sayılı Kanundan önce doktrinde bu hususun “belge” kavramında saklı bulunduğu, ayrıca kanun metninde belirtilmesinin lüzumsuz ve sakıncalı olduğuna değinerek zarar, imkan ve ihtimali şartını madde hükmünden çıkartılması gerektiği savunulmaktaydı.<sup>338</sup>

Bazı ülkeler Ceza Kanunlarında sahtecilik fiillerinde zarar imkan ve ihtimalini suçun unsuru olarak sahte belgenin düzenlemek ile oluşacağından bahisle kanunlarında yer vermemişlerdir.<sup>339</sup>

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda da tıpkı Yeni İtalyan Ceza Kanunu gibi zararın aranmasının suçun temel şartı olduğu gerekçesi ile genel veya özel bir zararın meydana gelmesi şartını metne alınmamıştır.<sup>340</sup>

---

hususla 765 Sayılı Kanunda yer verilmediği halde ikna iğfal kabiliyetine haiz olup olmadığını araştırmak da sahtecilik suçlarından ötürü sorumluluktan kurtulmak için bir çıkış yolu olarak görülmekte idi.” İzzet ÖZGENÇ, Ana Hatlarıyla TCK Tasarısı,s.111

<sup>334</sup> “ Madde metninde zarar veya zarar tehlikesi öngörülmemiş ise de; kamu güveninin sarsılması olasılığı kamu zararının doğması tehlikesinin varlığına işaret olarak kabul edilebilir.” Necati MERAN,s.266

<sup>335</sup> “ Belgede sahtecilik suçları 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun “Kamu Güvenine Karşı Suçlar başlığı altında düzenlenmiş olduğundan kamu güvenine karşı işlenmiş bir suçta zararın mevcut olacağı akla gelmektedir. Resmi belge için bu hususu ifade etmek kolay ise de; özel belge için zararın varlığı kolayca kabul edilemez. Ancak sahte olarak düzenlenen özel belgenin ne için düzenlendiğinin öğrenildiği zaman zararın var veya yok olduğunu; zarar ihtimalinin bulunup bulunmadığını anlamak kolaylaşır.” Bkz. Hakkı EGESELLİ-Hakkı ALTAY, s.98

<sup>336</sup> Haydar EROL, s.810 ; Necati MERAN,s.266 ; Mehlika AYTAÇ,s.109

<sup>337</sup> Y.6.C.D. 01.11.1962 gün ve 3566-519 sayılı kararı için bkz. ÇETİN-MALKOÇ,s.183

<sup>338</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s. 408 ; Aksi görüş için bkz. ARSLAN-AZİZOĞLU, s.849

<sup>339</sup> GÜNDEL,s.202

<sup>340</sup> Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005, s.406

Bu itibarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun 204 ncü maddesinde yazılı resmi belgede sahtecilik suçlarından genel zararın her zaman olası olduğu düşüncesinden<sup>341</sup> hareketle 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun aksine bu unsurdan ayrıca bahsedilmemiş, diğer yönde de Yargıtay içtihatlarına da paralellik sağlanmıştır.<sup>342</sup> “... toplumsal yaşamın bir gereği olarak herkes, resmi belgenin gerçeği ifade ettiğine inanmakla yükümlü olduğundan bu gibi belgelerin her türlü sahtecilikten uzak olması gerekir. Şayet bir sahtecilik olmuşsa, bu durum öncelikle bu inancı sarsacağından kendiliğinden bir zarar doğacak ve kamu güveni kendiliğinden sarsılacaktır. Bu bakımdan resmi belge sahteciliğinden zarar daima ve zorunlu olarak vardır.”<sup>343</sup>

Aldatma yeteneği olan belgede sahtecilikte toplumun inanma ve bireyin aldatılmama hakkı, belgeye duyulan inanç sarsıldığından zarar olasılığı her zaman vardır. Sahtecilik gerçekleştiğinde kamu güveni hemen ve kaçınılmaz biçimde sarsılır ve kamu zararı değer ayrıca bireysel zararlarla birlikte görülür. Yani bireysel zarar genellikle, kamusal zarar mutlaka vardır.<sup>344</sup>

Doktrinde bazı yazarlar, zarar unsurunun bulunduğu tespit hususunda resmi ve özel belge ayrımı yapmakta, buna göre resmi belgede yapılan sahteciliklerde

---

<sup>341</sup> 1930 Tarihli İtalyan Ceza Kanunun gerekçesinde “ Resmi evrakta sahtekarlıkta umumi zarar, yalnız muhtemel olan değil, bilfiil daima meknuzdur. Çünkü resmi memurun tasarruflarına izafe edilen delil teşkil edici teminat ihlal edilmekte ve hukuki nizamın resmi evrakta affeylediği itimadın sahtekarlık suretiyle sarsılmasını ve amme idaresinin intizamının ihlal edilmemesini istilzam eden içtimai menfaate hâlel iras olunmaktadır.

Resmi evrakta umumi zarar daima mevcuttur. Hususi bir zararında bulunup bulunmadığını araştırmakta icap etmez.

..... bu nevi bir varakaya taalluk eden her sahtekarlık bizzat zarar vermek kabiliyetine maliktir.

Fakat ..... delil kıymetine haiz sahte hususi evrakta da kullanma keyfiyeti, umumi veya hususi bir hak veya menfaate zarar verme imkanından ayrı olarak mütalaa edilemez. Zira sahte bir ispat vasıtasının verdiği veya verilmeye teşebbüs edildiği her halde, hukuken önemli bir hadisenin hakiki bir delili tahrif edilmekte veya buna teşebbüs olunmaktadır.

Sahte bir varakanın karşısında bulunulduğu takdirde, zarar imkanı daima mevcut olacaktır. Bu imkanın bulunmadığı ahvalde ise varaka , yani suçun maddi konusu da mevcut olmayacaktır.” Hakkı EGESELLİ-Hakkı ALTAY, s.98,99

<sup>342</sup> EKİNCİ-ESEN, s. 254

<sup>343</sup> Y.C.G.K.01.10.1984 gün ve 6/106-294 sayılı kararı bkz. ÇETİN - MALKOÇ, s.183

<sup>344</sup> Keskin KAYLAN , “Belgelerde Sahtecilik Suçları, s.164

her zaman muhtemel zarar vardır. Ayrıca kanıtlanmasına gerek olmadığı, özel belgelerde ise bu hususun ayrıca varlığının ortaya konulması gerektiğini ifade ederler.<sup>345</sup>

Bazı yazarlara göre ise, belgenin niteliğine bakarak bir ayırım yapılarak zarar unsurunun tespitini yapmak doğru değildir. Belgenin niteliği ne olursa olsun zarar unsuru mutlaka duruşmada incelenmesi gerektiğini savunurlar.<sup>346</sup>

Bunun yanında zararın özel veya genel zarar olmasında<sup>347</sup> zararın ağır veya hafif mahiyette olmasının önemi yoktur. Yeter ki nazara alınabilecek derecede yani kamu güvenini bozabilecek ölçüde<sup>348</sup> zararın bahis konusu olması yeterlidir.<sup>349</sup>

Sahte belgenin zarar kabiliyetine sahip olmaması sahtecilik suçunun oluşmayacağı sonucuna götürür.<sup>350</sup>

Bununla birlikte; bazı konularda bazı resmi belgeler için belli şekil ve esasların yani biçimsel koşullar gösterilmiştir. Bu çerçevede resmi belgeden söz edebilmek için kanununda gösterilen şekil ve esaslara kamu görevlisinin uyması gerekmektedir. Aksi takdirde ortaya hukukten batıl resmi belge çıkacaktır. Bu da hukuki olarak sonuç doğurmayacak ve genel veya özel zarar husule gelmeyecek böylece belgede sahtecilikte korunan kamu güveni sarsılmayacaktır.<sup>351</sup> Romalı hukukçusu Paulus'un dediği gibi “*Testamentum quot nullo ivre valet impune supprimetur*” Yani “*hiçbir hüküm ifade etmeyen bir vasiyetname cezaya maruz kalınmaksızın imha edilebilir.*”<sup>352</sup> sözünden hareketle hukuki sonuç doğurmayan yazılar üzerinde yapılan sahtecilik sahtecilik suçunu oluşturmayacaktır.

<sup>345</sup> ERMAN-ÖZEK,s.254

<sup>346</sup> GORÇON, Code Penal Annote Paris, 1901-1906, II.s.361.899 (ERMAN-ÖZEK,s.255-256'dan naklen)

<sup>347</sup> Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Türk Ceza Kanunu Şerhli, s.277

<sup>348</sup> Ahmet GÜNDEL,s.202

<sup>349</sup> EREM-TOROSLU, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Ders Kitabı**,3 ncü bsk, Ankara: Sevinç Matbaası,1978,s.285-286

<sup>350</sup> Muhtar ÇAĞLAYAN, s.43

<sup>351</sup> Mithat GÜÇLÜ, “Ceza Kanunumuzun 343 ncü Maddesi Üzerinde Bir İnceleme”,**Adalet Dergisi**, Sayı.2, 1948,s.153

<sup>352</sup> ERMAN-ÖZEK,s.340-341 ; ERMAN, Sahtekarlık Suçları,s.332

Başka bir ifade ile, her resmi belge kendisine dayanak olan bir ön düzenlemeye dayanır. İşte resmi belgenin varlığı ve geçerliliği için, bu ön düzenlemelere uygun olarak düzenlenmesi gerekir. Bununla birlikte ön düzenleme yasaların düzenlemediği durumlarda bazen emirlerin söz konusu olabileceği fiili durumlara da dayanabilmektedir.<sup>353</sup> Şayet bu hususlar belgede yok ise belgenin resmi nitelik kazanması mümkün değildir.

Biçimsel koşullara örnek olarak belgede evrak sayısı, imza, mühür bulunması verilebilir.

Ayrıca resmi belgelerde yapılan sahtecilikte zarar daima mevcut kabul edilir ve ispatı gerekmez.<sup>354</sup>

Zarar imkan ve ihtimali bulunmayan sahtecilik fiilleri suç teşkil etmez. Bu tür fiiller doktrin ve uygulamada lüzumsuz ya da faydasız sahtecilik denmektedir.<sup>355</sup>

Yani, belgede yapılan sahteciliğin belge ile ispat edilmek istenen olaya ilişkin olmaması yada sahteciliğin hukuken değerlendirilebilen pratik bir sonuç elde etmeye elverişli bulunmaması halinde<sup>356</sup> başka bir deyişle bu sahteciliğe kalkışmadan elde edilebilecek bir sonucun sahtecilik yaparak elde edilmeye kalkışılması halinde yapılan sahteciliğin gereksiz ve zarar imkan ve ihtimalini de taşımayacağından belgede sahtecilik suçu oluşmayacaktır.<sup>357</sup> Bu tür lüzumsuz sahteciliğe miras bırakan bir kişinin düzenlemiş olduğu vasiyetnameden daha sonra yeni tarihli ve el yazısı ile vasiyetname düzenlemesi durumunda birinci vasiyetname hükümsüz kalacağından bu vasiyetname üzerinde yaptığı sahtecilik gösterilebilir.<sup>358</sup> Bir kimsenin değişik kişiler tarafından imza

<sup>353</sup>İsmail MALKOÇ, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu, s.2604 ; V. SAVAŞ - S. MOLLAMAHMUTOĞLU, s. 2873 ; MALKOÇ- GÜLER, s.2505 ; ÇETİN-MALKOÇ,s.154

<sup>354</sup>Faruk EREM,Türk Ceza Hukuku II, 1962, s.564

<sup>355</sup> Ahmet GÜNDEL,s.202

<sup>356</sup> ERMAN-ÖZEK,s.359

<sup>357</sup> EKİNCİ-ESEN,s.250

<sup>358</sup> ERMAN-ÖZEK,s.360

edilmiş bir kefaletnameye müteselsil kefalet kaydını ilave etmesi sahtecilik suçu oluşmaz. Çünkü kanun gereği müteselsil kefalet mevcuttur.<sup>359</sup>

Zarar sadece mal varlığına ilişkin zarar olmayıp, bu zarar manevi zararda olabilir.<sup>360</sup>

Sonuç olarak diyebiliriz ki; suçun maddi unsurunun oluşabilmesi için sahtecilik suçlarında korunan hukuki menfaat olan kamu güveninin ihlali yeterli değildir. Normun himaye ettiği değer de ihlale uğraması, hiç olmazsa belgenin doğruluğunun himaye ettiği menfaatin tehlikeye konulması gerekir. Sahte bir fiil kamuyu aldatabilir, fakat normun himaye ettiği değere zarar vermeyebilir veya tehlikeye sokmayabilir. Zarar vermeyen veya tehlikeye sokmayan sahteciliğin de devlet tarafından cezalandırılmasına gerek yoktur. Bundan dolayıdır ki, aldatma yeteneği olmayan sahteciliklerde zarar vermediği için cezalandırılmazlar. Şayet Yeni Kanunda zarar imkan ve ihtimali kabul edilmediğinden aranmayacaktır şeklinde bir düşünce şekli yönden uygun olmayan ve kamu görevlisi tarafından düzenlenen belgeler ve bunlar üzerindeki değişiklikler dolayısıyla kamu görevlileri cezalandırılacaktır. Örneğin, Hakim gıyabında mahkeme sekreteryası tarafından yapılacak ve daha sonra hakim tarafından imzalanan işlemleri içeren belgeleri sahte saymak gerekeceği göz önüne alınmalıdır.<sup>361</sup>

Kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu giriş bölümünde belirttiğimiz üzere; 2003 tarihli Türk Ceza Kanunun 279 ve 280 nci maddelerinde düzenlenmiş<sup>362</sup>, resmi belgenin aslında sahtecilik 279 ncu madde, özet ve suretlerinde sahtecilik ise 280 nci madde de yer almakta idi.

<sup>359</sup> Muhtar ÇAĞLAYAN,s.43

<sup>360</sup> İsmail MALKOÇ, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu, s. 2610 ; ÇETİN-MALKOÇ, s.183

<sup>361</sup> Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005, s.406-407

<sup>362</sup> “ **Resmi belgelerin aslında memur tarafından sahtecilik yapılması**

**Madde 279.** Bir memur görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu, resmi bir belgeyi tamamen veya kısmen sahte şekilde düzenler veya gerçek bir belgeyi taşıyır ve tahrif eder veya gerçeğe aykırı durum ve ifadelerin gerçek ve kendi huzurunda gerçekleşmiş olduğunu düzenlediği belgeye geçirir veya ifadeleri tutanağa geçirmez veya bunları değiştirir veya gerçek bir resmi belgeyi kısmen veya tamamen ortadan kaldırır, yok eder, gizler veya bunların içeriğini kısmen veya tamamen siler veya okunamaz hale getirirse, bu fiillerden dolayı genel veya özel bir zarar meydana geldiğinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına mahkum edilir.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu 204 ncü maddesinin 2. fıkrasında kamu görevlisinin görevini icra ederken düzenlediği belgelerde yaptığı sahteciliği gerekçesinde belirttiği gibi seçimlik hareketli bir suç olarak tanımlamıştır.<sup>363</sup> Bu fıkarda 765 Sayılı Kanunun 339 ncu maddesinde yazılı “*maddi sahtecilik*” ile 340 ncı maddesinde yazılı “*fikri sahtecilik*” suçları bir potada eritilerek birlikte ifade edilmiştir.

765 Sayılı Kanunun ifadesinde yer alan resmi belgenin tasdikli suretinde yapılan sahteciliklerin 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu 204 ncü maddesinde yer almamış olmakla birlikte bu tür belgelerin resmi belge niteliğinde olduğundan bu madde kapsamında değerlendirilmelidir.<sup>364</sup>

Suçun diğer bir özelliği de ; icrai bir suç olması ve ihmali hareketle işlenememesidir.

Suçun maddi hareketlerini; resmi belgeyi sahte olarak düzenlemek, gerçek bir resmi belgeyi başkasını aldatacak şekilde değiştirmek, gerçeğe aykırı olarak belge düzenlemek ve sahte resmi belgeyi kullanmak oluşturur.

## 1. Bir Belgeyi Sahte Olarak Düzenlemek

Bu seçimlik hareket belgenin tamamına ilişkin olabileceği gibi, bir kısmına da ilişkin olabilir.<sup>365</sup> Bu husus madde gerekçesinde sahteliğin belgedeki bir kısmına veya tamamına ilişkin olmasının suçun oluşumu açısından bir önemi bulunmadığı ifade edilerek vurgulanmıştır.

---

Aslının bulunmaması veya kaybolması üzerine, aslı yerine geçen onaylı sureti veya böyle bir aslın özeti resmi belgenin aslı sayılır.

### Resmi belgenin özet ve suretinde sahtecilik

**Madde 280.** düzenlemeye yetkili olduğu belgelerin onaylı özet veya suretlerini sahte olarak düzenleyen veya asıllarına uygun bir özet veya sureti tahrif eden memura fiilinden dolayı genel veya özel bir zarar meydana gelebildiğinde 3 yıldan 6 yıla kadar hapis cezası verilir.”

<sup>363</sup> Kanun, belirli bir neticeyi meydana getirmeye elverişli birkaç hareketi göstermiş ve bunlardan birinin yapılması halinde suçun oluşacağını kabul etmiş ise “seçimlik hareketli suç” söz konusudur.

<sup>364</sup> DONAY- KAŞIKÇI, s. 270

<sup>365</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.340 ; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.197

Bu seçimlik hareketle resmi belge gerçekte mevcut olmadığı halde, mevcutmuş gibi sahte olarak istenilmektedir.<sup>366</sup>

Sahte belge düzenlemekten anlaşılması gereken gerçek bir belgenin taklidini oluşturmaktır.<sup>367</sup> Taklit ise olayın düzenleyeni gözüken kişiden başka bir kimse tarafından yeninden düzenlemesi demektir.<sup>368</sup>

Fail ya yeni baştan sahte bir resmi belge düzenler yada kısmen sahte resmi belge düzenler.<sup>369</sup>

Tamamen sahte belge düzenlemekten maksat, gerçek belgenin hüviyetinin tamamen değiştirilmesi anlaşılır. Böylece gerçek belgeyi düzenlemeye yetkili makama ait unvan ve şeklin, belgeyi imzaya yetkili kamu görevlisinin imzasının taklidi söz konusudur.<sup>370</sup> Bu unsurda eksiklik bulunması halinde ortada resmi bir belge bulunmadığından bunun tamamen sahte olarak düzenlendiğinden bahsedilemez.<sup>371</sup>

Fail esas resmi belgeyi düzenlediği sırada bu belgeye gerçeğe aykırı hükümleri ihtiva etmesi 765 Sayılı T.C.K. nun 340 ncı maddesindeki fiilleri sahtecilik ile biraz ilerde değiştireceğimiz 5237 Sayılı Türk ceza Kanununun 204/2 nci maddesinde seçimlik fiil olarak görülen fikri sahteciliğin unsurunu içine alan gerçeğe aykırı resmi belge düzenlemek hareketini oluşturacağı dikkatinden kaçırılmaması gereken bir husustur.

Manjno'ya göre; taklit demekle sahteciliğin yalnız taklit ile vukua gelebileceği zannedilmektedir. Halbuki sahtecilik bir çok şekli suretle yapılabilir. Sahtecilik

<sup>366</sup> Necati MERAN, s.262

<sup>367</sup> Necati MERAN, s.263

<sup>368</sup> ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler,s.753

<sup>369</sup> EKİNCİ-ESEN,s.273

<sup>370</sup> Veysel GÜLTAŞ, **Uygulamada Ağır Ceza Davaları**,2 nci bsk, Ankara: Adalet Yayınevi, 2002,s.424 ; Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Belgelerde Sahtecilik Cürümleri,s.83 ; Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Türk Ceza Kanunu Şerhli, s.284

<sup>371</sup> ERMAN-ÖZEK,s.409

cürümünün maddi unsurunu iyi anlayabilmek için sahteciliğin dayandığı yazıların maddiyata taalluk etmesi genel bir kural olarak kabul edilmektedir.<sup>372</sup>

Kısmen sahte bir belge düzenlemekten maksat, gerçek olan bir belgeye sahte hükümlerin eklenmesidir.<sup>373</sup> Bununla birlikte tamamen sahte ve kısmen sahte düzenlemek arasında cezai yönden herhangi bir fark yoktur.

Lakin bu açıklamalar neticesinde bir hususa da belirtmekte fayda görmekteyiz. Her ne kadar kanun lafzında sahte bir resmi belgenin kamu görevlisi tarafından düzenlenmesi seçimlik hareketinin içerisinde yer almış ifade, bu madde de kamu görevlisinin yetkili olduğu bir belgeyi taklit etmesi düşünülemez. Bir belgenin taklidinden söz edilebilmesi için belgeyi taklit edenin, onu gerçekte düzenleyicisinin başka bir kişi olması gerekir. Kamu görevlisi kendi düzenlediği bir belgenin aynısını bir daha düzenleyecek olursa bu taklit değil, yine hiç değilse şeklen gerçek bir belge olur. Böyle bir belgenin olsa olsa içeriği sahte olabilir. Bu takdirde failin fiili gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen seçimlik hareketine vücut verir.<sup>374</sup>

Kısmen sahte belge düzenlenmesi durumunda ise failin elindeki gerçek belgeye zarar vermeden hükümler eklenmesi yada başka bir deyişle sahte kısmın gerçek belgeye ilavesi söz konusudur.<sup>375</sup>

## 2. Gerçek Bir Belgeyi Başkasını Aldatacak Şekilde Değiştirmek

Bu hareket 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 339 ncu maddesinin 1 nci fıkrasında yer alan “hakiki bir varakayı tağyir eyler” şeklindeki ifadenin karşılığıdır.

Bu itibarla tağyir “gerçek ve geçerli bir belgede kazımak, silmek, kimyevi vasıtalarla metinden çıkarmak veya metne bir takım eklemeler yapmak demek olup

<sup>372</sup> Ahmet GÜNDEL, s.201

<sup>373</sup> Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Belgelerde Sahtecilik Cürümleri, s.83 ; Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Türk Ceza Kanunu Şerhli, s.284

<sup>374</sup> Hakkı DEMİREL, s. 41-42

<sup>375</sup> ERMAN-ÖZEK, s.409



tağyir in mevcudiyeti için gerçek bir belgenin olması gerekir. Aksi halde sahte belgede tağyir suç oluşturmaz.<sup>376</sup>

Bu açıklamalar ışığı altında bu hareketin oluşabilmesi için tamam gerçek bir belgede kazıntı ve silinti ile belgenin hukuksal durumunda değişiklik olması gerekir.<sup>377</sup> Yani bu hareketten bahsedilebilmesi için ortada gerçek bir belgenin varlığı gerekir.<sup>378</sup>

Belgenin düzenlenme işlemi tamamlandıktan sonra kamu görevlisi metin üzerinde belgenin içerik ve anlamını değiştirecek nitelikte işlem yaptığında maddi unsurun bu hareketi oluşmuş olur.<sup>379</sup> Yani belge düzenleyen elinde olduğu süre içinde düzenleyen tarafından değişikliğe uğramış ise; suç oluşmaz, ancak belgede tasarruf yetkisi kalktıktan sonra yapılan değişiklikler suçu oluşturur.<sup>380</sup>

Belgenin metninde yapılıp ve yazının anlamı değişiyorsa o halde değiştirme vardır.<sup>381</sup> Aksi takdirde hukuken anlam değiştirmeyecek şekilde maddi hataların değiştirilmesi durumunda değiştirme söz konusu olmayacağından sahtecilik suçu da oluşmayacaktır.<sup>382</sup>

Değiştirme resmi belgenin metin kısmına ilişkin olmalıdır. Belgenin arkasına veya altına yapılan eklemeler değiştirme sayılmaz. Bu durumda diğer hususlarda tamamlandığında kısmen sahte belge düzenlemek seçimlik hareketi oluşacaktır.<sup>383</sup> Değiştirme fiilinin belgenin içeriği yanında kimliğinde de yapılması mümkündür.<sup>384</sup>

Eğer gerçek belgeyi düzenleyen bu belgeyi düzenlerken bazı hususları yazmamış veya gerçek olmayan bazı hususları ilave etmiş ise, bu halde değiştirme değil

<sup>376</sup> Hakkı DEMİREL , s. 42

<sup>377</sup> EKİNCİ-ESEN,s. 273

<sup>378</sup> Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Türk Ceza Kanunu Şerhli, s. 285

<sup>379</sup> ARTUK- GÖKCEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.755 ; ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.362 ; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.214

<sup>380</sup> Necati MERAN, s.263 ; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.204

<sup>381</sup> Ahmet GÜNDEL,s.202

<sup>382</sup> ERMAN-ÖZEK,s.414

<sup>383</sup> Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.203

<sup>384</sup> ERMAN,Sahtekarlık Suçları,s.428

bundan sonraki başlıkta göreceğimiz gerçeğe aykırı belge düzenlemek hareketinin içerisinde değerlendirilmesi gerekir.<sup>385</sup>

Mevcut olan resmi belge üzerinde bu hareketle sahtecilikten söz edilebilmesi için yapılan değişikliğin aldatıcı nitelikte olması gerekir. Aksi takdirde madde gerekçesinde de belirtildiği üzere 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 205 nci maddesinde yazılı resmi belgeyi bozmak suçu oluşur.<sup>386</sup>

Buradan anlaşılacağı üzere gerçek bir belgeyi değiştirmek suçunun oluşa bilmesi için gerçek belgenin tamamlanmış olması gerekmektedir.

Bu tür yapılan maddi suçun hareketleri belgenin bir kısmına yada tamamına ilişkin olmasının suçun oluşması açısından bir önemi bulunmamaktadır.<sup>387</sup>

Bu değiştirme belgenin içeriğinin yanında belgenin düzenlenme tarihi veya imzaya ilişkin değişiklikler tarzında olabilir.<sup>388</sup>

Değiştirilen belgenin kullanılması, menfaat sağlanması ve bir kişiye zarar verilmesi suçun oluşumu açısından önemli değildir.<sup>389</sup>

### 3. Resmi Belgeyi Kullanmak

Madde de ön görülen diğer bir seçimlik hareket olan resmi belgeyi kullanmak suçu, 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 346 ncı maddesinde<sup>390</sup> ayrı bir düzenlenme ile hüküm altına alınan sahte belgenin kullanılması suçunun karşılığıdır.

Resmi belgelerde sahtecilik belgenin tamamlanması, özel belgede ise, bu belgenin kullanılması ile oluşacağından ve bunun doğal sonucu olarak,<sup>391</sup> bu suçun

<sup>385</sup> Hakkı DEMİREL ,s.42

<sup>386</sup> Necati MERAN, s.263

<sup>387</sup> Necati MERAN, s.263

<sup>388</sup> ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.756

<sup>389</sup> ERMAN,Sahtekarlık Suçları,s.462

<sup>390</sup> “Madde 346 - (Değişik: 11/6/1936-3038/1 md.) Bir kimse sahtekarlık cürmünde ortaklığı olmaksızın sahte bir varakayı bilerek kullanır veya onunla menfaat temin ederse mezkur varaka resmi evraktan ise, 342 ve hususi evraktan ise, 345 inci maddelere göre ceza görür.”

oluşabilmesi için sanığın sahte belgenin düzenlenme aşamasına iştirak etmemiş olarak, bu belgenin sahte olduğunu bilerek kullanması gerekir.<sup>392</sup>

Başka bir ifade ile sahte belgeyi kullanan sahtecilik eylemine katılmış olması durumunda belgeyi kullanmak hareketi oluşmayacaktır.<sup>393</sup> Faili hem düzenlemek hem de kullanmaktan mahkum etmek, sahteciliğin sadece sahtelik yapmak için değil, kanıtlayıcı vasıtaların sahih ve gerçek olması ile garanti altına alınan menfaatleri ihlal etmek için yapılmakta olduğundan bu kurala aykırılık teşkil eder.

Bunun yanında, 5237 Sayılı Kanunun 204 ncü maddesinde suçun oluşumu için sayılan seçimlik hareketlerin içerisinde resmi belgeyi kullanmanın yanında sahte olarak düzenlemek ve değiştirmek fiilleri de sayılmıştır. Seçimlik hareketli suçlarda failin bir seçimlik hareketi yapmış olması ile suç oluşacağından birden fazla seçimlik hareketin ihlali halinde de tek suç oluşacaktır. Bu itibarla resmi belgelerin düzenlenmesi ve değiştirilmesi fiiline iştirak etmemiş olanların sahte olduğunu bildikleri belgeyi kullanmak suretiyle bu kimseler seçimlik hareketlerden birini gerçekleştirdiğinden bu suç oluşacaktır.<sup>394</sup>

Sahte resmi belgenin kullanılması seçimlik hareketi, belgeyi kullanmakla tamamlanır. Kullanmanın devamlı olması eylemi kesintisiz suç haline getirmez ve zaman aşımı ilk kullanma tarihinden itibaren hesaplanır ve sahte belge ilk kullanma anında tamamlanır.

Doktrinde kısmen sahte bir belge düzenlenmesi ve ya değiştirilmesi halinde kullanmanın bu sahte kısımlara ilişkin olması gerektiği ifade edilmiştir.<sup>395</sup>

<sup>391</sup> Necmettin BERKİN, “Senetlerde Sahtecilik”, **İ.Ü.H.F.M. C.XIV**,1948,s.678

<sup>392</sup> Serkan AĞAR, “Sahte ve Muhteviyatı Yanıltıcı Belge Düzenleme veya Kullanma Suçları”,**Türkiye Barolar Birliği Dergisi**,Sayı.58, Mayıs-Haziran 2005, s.288 ; EKİNCİ-ESEN, s.274 ; Keskin KAYLAN , “Belgelerde Sahtecilik Suçları,s.175 ; ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.749 ; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.204

<sup>393</sup> EREM-TOROSLU,s.273

<sup>394</sup> Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.204

<sup>395</sup> ERMAN-ÖZEK,s.526

Bununla birlikte hangi maksatla belge düzenlenmiş ise o maksatla kullanılmalıdır.<sup>396</sup>

#### 4. Gerçeğe Aykırı Olarak Belge Düzenlemek

Gerçeğe aykırı bir olayı huzurda gerçekleşmiş gibi göstermek ; 204 ncü maddenin gerekçesinde yukarıda ifade edilen seçimlik hareketlerin yanında 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 340 ncı maddesinde ayrı bir düzenlemeye tabi tutulduğu fikri sahtecilik suçunun karşılığıdır.

Buradaki husus, kamu görevlisinin yazmaya zorunlu olduğu ifadeleri yazması veya değiştirmesi, belgede yazılması gereken beyanın hukuken önem taşıyan bir kısmının bilerek belgeye geçirilmemesidir.<sup>397</sup>

Başka bir deyişle, kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olmayan keyfiyet ve ifadeleri sahih ve huzurda cereyan etmiş gibi göstermesi veya zaptına memnun olduğu ifadeleri zaptetmemesinden veyahut bu fiilleri değiştirmesinden ibarettir.<sup>398</sup>

Bu anlatımlardan kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olarak belge düzenleme fiilinin iki şekilde meydana geldiği görülmektedir. Birinci tür sahte teyit, ikinci tür ise ifadesinin zapt edilmemesi veya değiştirilmesidir. Birinci türde belge düzenlenirken yapılabilir. Şekil bakımından sahtecilik yoksa da belgenin içeriğinde tespit edilen hususlarda gerçek dışılık vardır. Yani belge düzenleyen kamu görevlisi meydana gelmemiş bir hadiseyi varmış gibi belge düzenlerse bu husus mevzu bahis olur. İkinci türde ise; yasa gereği ifadelerin tamamen veya kısmen belgeye geçirilmemesi durumunda başka bir hukuki sonuç doğurmasıdır.<sup>399</sup> Kısmen geçirilmemesinde önemli olan husus ise, bu kısmın hukuki değer taşımasıdır.<sup>400</sup>

<sup>396</sup> ERMAN-ÖZEK,s.526

<sup>397</sup> EKİNCİ-ESEN,s.274

<sup>398</sup> EREM-TOROSLU,s. 263 ; İsmail MALKOÇ, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu, s.2627

<sup>399</sup> İsmail MALKOÇ, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu,s. 2627

<sup>400</sup> GÜNDEL,s.249

İfade ve keyfiyetin gereği gerçeği yansıtmaması, bunu belgeye geçiren kamu görevlisinin sorumluluğunu gerektirmez. Çünkü kamu görevlisinin görevi gereği söylenen sözlerin gerçeğe uygunluğunu değil, sıhhatini belgelendirmek yükümlülüğü vardır.<sup>401</sup>

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda ise bir kısım öğreti de fikri sahtecilik olarak nitelendirilen ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunun 340 ncı maddesinde ayrı bir düzenlemeye tabi tutulan “gerçeğe aykırı olayları gerçekmiş gibi göstermek” fiilini ayrı madde de düzenlememesi tercih edilmiş resmi belgede sahteciliği düzenleyen 204 ncü maddesi gerekçesinde kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olarak bir olayı kendi huzurunda gerçekleştirmiş gibi göstererek düzenlemesi halinde bu fıkra hükmünde tanımlanan suç oluşturacağını ifade ederek anılan fiilleri maddi sahtecilik olarak değerlendirilmiştir.<sup>402</sup>

Bu seçimlik hareket, sadece kamu görevlisi tarafından işlenebilecektir.<sup>403</sup> Kamu görevlisini yaptığı işlemlerde doğru olmayarak bir fiilin sanki kendi hususunda gerçekleşmiş gibi gösterilmesi, kendi önünde yapılmayan açıklamaları yapıldı gibi gösterilmesi, yapılan açıklamaları değiştirerek yazması veya hiç yazmaması, gerçeği kanıtlamaya yarayan şeyleri belgelendirmemesi yada gerçeği kanıtlamaya yönelik ancak kendi huzurunda cereyan etmeyen fiilleri yapıldı gibi gösterilmesi şeklinde bu hareket oluşabilir.<sup>404</sup>

## D. HUKUKA AYKIRILIK

Ceza hukuku anlamında hukuka aykırılık suç tipini ihlal eden hareketi sadece ceza hukuku ile değil, tüm hukuk düzeni ile çelişki halinde bulunması olarak tanımlanabilir.<sup>405</sup> Ceza kanununda veya başka bir hukuk dalında ceza kanununa suç sayılan bir fiilin işlenmesine izin veriliyorsa bu fiilin hukuk düzeni tarafından

<sup>401</sup> ERMAN, Evrakta Sahtekarlık Suçları,s.431 ; ERMAN-ÖZEK,s.416

<sup>402</sup> EKİNCİ-ESEN, s. 275

<sup>403</sup> GARRAUND,No. 1371 ( ERMAN-ÖZEK,s. 295’den naklen )

<sup>404</sup> Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005, s.424

<sup>405</sup> Timur DEMİRBAŞ,s.221

yasaklamadığı, yani suç olmadığı sonucuna varılır ki; bu da ceza normunun yasakladığı bir fiilin işlenmesine izin vererek onun hukuka aykırılığını bertaraf edip hukuka uygun hale getirerek bir nevi meşrulaştırmaktadır.<sup>406</sup>

Hukuka aykırılığın bağımsız bir unsur olmadığını ileri süren yazarlar olmasına karşın bir fiilin hukuka aykırılığının değerlendirilirken onun hem tipe uygun olup olmadığı, hem de hukuka aykırılığını kaldıran bir nedenin bulunup bulunmadığı araştırıldığından hukuka aykırılığı bağımsız bir unsur olarak kabul edilmelidir.<sup>407</sup>

İnceleme konumuz olan kamu görevlisinin görevi gereği düzenlediği resmi belgede sahtecilik suçunda failin haksız bir saldırı veya bir tehlikeden kendisini veya başkasını kurtarmak maksadıyla resmi belgede sahtecilik suçunu işlenmesi durumunda hukuka uygunluk nedenlerinden meşru müdafaa veya zaruret halinin bulunduğu ileri sürülemez. Fakat bu husus manevi unsurun varlığı bakımından göz önüne alınır.<sup>408</sup> Başka bir hukuka uygunluk nedeni olan mağdurunu rızası açısından bu suçun koruduğu hukuki menfaatin kamu güveni olduğundan hiç kimsenin kamu güvenine karşı olan bu suçun işlenmesine rıza gösteremeyeceğinden, mağdurun rızası kamu görevlisinin görevi nedeniyle düzenlediği belgede sahtecilik suçunda hukuka uygunluk sebebi sayılamaz.<sup>409</sup>

Bununla birlikte, doktrinde resmi belge hükmünde kabul edilen belge yada özel belge sahteciliğinde ilgilinin rızasının hukuka uygunluk nedeni olarak kabulü konusunda tartışmalar mevcut ise de; bu belgelerde rıza failin kastını ortadan kaldıran bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki; rıza dahilinde başkası tarafından imza atılan bir kişinin rıza verene karşı bir zarar verici ve tehlike taşımadığı kabul edileceğinden bunun doğal sonucu olarak failde zarar verme bilinci olmaması kastın varlığını ortadan kaldıracaktır.<sup>410</sup>

<sup>406</sup> ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 761

<sup>407</sup> Timur DEMİRBAŞ, s.22

<sup>408</sup> ERMAN-ÖZEK, s.285

<sup>409</sup> ERMAN-ÖZEK, s.284,290 ; Haydar EROL, s. 815

<sup>410</sup> ERMAN-ÖZEK, s. 262-263

Kastı ortadan kaldıran rızanın belgenin düzenlenmesine veya değiştirilmesine başlamadan önce bulunması, ilgili kişinin rıza vermeye ehil ve özgür iradesi ile vermesi gerekir.<sup>411</sup>

Bu konuda , amirin emrinin yetkili kamu görevlisinin suçunu ortadan kaldıracığı, yetkili kamu görevlisinin cezasız kalmaması gerekmektedir.<sup>412</sup> Çünkü bu husus, Anayasanın 137 nci maddesinde “*Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri,yönetmelik,tüzük,kanun ve anayasa hükümlerine aykırı görürse yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilemez, yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz ”* hükmünün gereğidir.

## E. MANEVİ UNSUR

Cezai sorumluluğun temel şartı suç sayılan insan davranışının iradi olarak gerçekleştirilmiş olmasıdır.<sup>413</sup>

Ceza hukuku açısından bireyin kanuni tanımda yer alan ve suç oluşturan eylemi gerçekleştirmesi tek başına sorumlu tutulması için yeterli olmamakta , failin ayrıca eylemi gerçekleştirirken kusurlu bir şekilde hareket etmiş olması gerekmektedir.<sup>414</sup>

Kural olarak kanununda yer alan suçları faillerinin sorumlu tutulabilmesi için eylemin kasten işlenmiş olması gerekir. 5237 Sayılı Kanunun 21 nci maddesinin 1 nci

<sup>411</sup> EKİNCİ-ESEN,s.280-281

<sup>412</sup> ÇETİN-MALKOÇ,s.184,214

<sup>413</sup> ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler,s.761

<sup>414</sup> Murat Volkan DÜLGER, “5237 Sayılı TCK’da Kastın unsurları ve türleri özellikle Olası kastın değerlendirilmesi” ,**Hukuk ve Adalet Dergisi**, Yıl.2,Sayı 5,Nisan 2005, s.65

fıkrasında “ Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır” denilmek suretiyle bu husus ifade edilmiştir.<sup>415</sup>

Belgede sahtecilik suçlarında kast konusunda doktrinde katı bir tutum sergilenmektedir. Bunun nedeni ise; hakim olan aşırı şekilcilikten çok, suçları ortaya koyarken psikolojik nitelikli araştırmaları mümkün olduğu sürece sınırlandırarak içerikleri itibariyle son derece çetin ve grift olan bu tür araştırmalar nedeniyle suçların cezasız kalmasını önlemektir.<sup>416</sup> Bu görüş kastın doğrudan doğruya fiilin içerisinde saklı olduğunu ve bundan dolayı ayrıca kastı kanıtlamaya gerek olmadığını savunur.<sup>417</sup> Fakat bu görüş tarihe karşı olmak ve özde ilkel dönemlere dönüşü ifade ettiğinden bahisle eleştirilmiştir.<sup>418</sup>

Kaynağını Roma Hukukundan alan ve genel kastın yanında zarar verme niyetinin aranması gerektiğini kabul eden görüşe göre; failin hem sahtecilik yaptığını bilmesi hem de zarar vermek bilinci ile hareket etmiş olmasının gerekeceğini savunurlar. Fakat bu görüş başkasına zarar verme bilincinin saikten başka bir şey olmadığı, bazen bu suçun bu saikle işlenemeyeceği gibi, kanunun açıkça belirtilmediği hallerde suçun teşekkülü bakımından saike yer vermeye imkan olmadığı, bununla birlikte; başkasına zarar vermekten kastedilen yalnız kişisel zarar olduğu, fakat belgede sahtecilik suçlarında zarar toplumsal ve kolektifte olabileceğinden ötürü eleştirilmiştir.<sup>419</sup>

Manzini’nin savunduğu görüşe göre; belgede sahtecilik suçlarında kastın varlığı, failin serbest ve hür iradesi ile aldatmak amacıyla belgeyi değiştirmesi , değişen

<sup>415</sup> Timur DEMİRBAŞ,312 ; Murat Volkan DÜLGER, 5237 Sayılı TCK’da Kastın unsurları ve türleri özellikle Olası kastın değerlendirilmesi ,s.74

<sup>416</sup> EREM-TOROSLU, s.248

<sup>417</sup> EREM-TOROSLU, s.248 ; “ Evrakta sahtecilik suçlarında kastın fiilde saklı olduğunu iddia etmek, ilkel devirlerin görüşlerine dönülmesini ve cezai tenkilin münhasıran fiilin maddiyetine dayandırılmasını ifade eder. Modern hukuk şuuru, bu kaba prensibi en kesin şekilde rededer ve kastın kastın devamlı ispat etmesini gerektirir.” ANTOLİSİ, Sull’essenza dei delitti icontra la fedepubblica” Riv.It.Dir. Pen,1951,625 aktaran ( Erman, Evrakta Sahtecilik suçları,s.266’dan naklen)

<sup>418</sup> Doğan SOYASLAN, s.407

<sup>419</sup> ERMAN-ÖZEK,s.270-271



belgenin muhatabının aldanması gerektiğini, şayet fail belgeyi aldatmak amacıyla hazırlamamış ise, belgede sahtecilik suçunun oluşmayacağını ifade edilir.<sup>420</sup>

Bundan başka, zarar verebilme ihtimalinin öngörüldüğü görüş vardır ki; bu görüş taraftarları da belgede sahtecilik suçlarında özel kastın “zarar verebilme ihtimalinin öngörülmesi ” olduğu ve bu bilfiil zarar olmayıp, ihtimal zarar olmasının kabul edildiği savını savunurlar.<sup>421</sup> Bu fikir 1947 Brüksel Ceza Hukukunu Birleştirmeye Milletlerarası Konferanslarda kabul edilmiş ve konferansta kabul edilen yoruma göre; “zarar vermek bilinci”nden maksadın sadece zarar vermek olmadığı, bunun yanında herhangi bir zarar verebilmek bilinci yani zarar verebilme ihtimalinin öngörülmesidir.<sup>422</sup>

Ayrıca, resmi belgede sahtecilik suçlarında özel kastın aranmasını gerektiğini savunan görüştür vardır ki; buna göre, fail kendisine veya başkasına bir menfaat sağlaması maksadıyla hareket etmedikçe suç oluşmaz.<sup>423</sup> Bu görüş bazen yarar sağlamak gayesinin olduğu hallerde kastın olmayabileceğinden eleştirilmiştir.<sup>424</sup>

Buna karşılık Faruk EREM’e göre; sahtecilik suçlarında genel kastın kabul edilen tanımından ayrı bir anlamda kast aranmasına gerek yoktur. Bu itibarla genel kasta kendisine veya başkasına fayda sağlamak niyeti veya başkasına zarar verme niyetinin eklenmesi hususundaki anlayışlar kanuna uygun değildir.<sup>425</sup>

Bu suçlarda manevi ögeyi, zarar vermek bilinci ve iradesiyle hareket etmek oluşturmaktadır. Ancak yarar sağlama zorunluluğu olmayıp<sup>426</sup>, sahte belge ile üçüncü kişilere zarar verilebileceği tahmin ediliyorsa bu bilincin var olduğu kabul edilir.<sup>427</sup>

<sup>420</sup> Doğan SOYASLAN, s.408 ; “Failin belgede sahtecilik bilinciyle hareket etmesi yeterlidir. Başka bir ifade ile, failin diğer kişileri belgenin gerçek olduğu konusunda aldatması ve yapılan bu sahtecilik ile hukuk açısından sonuçlar bağlanan bir durum yaratılması isteği ile hareketidir.” K.İÇEL K.BAYRAKTAR - F.YENİSEY, s.103

<sup>421</sup> ERMAN-ÖZEK, s.271; ERMAN Evrakta Sahtekarlık Suçları, s.267; ÇETİN – MALKOÇ, s.184

<sup>422</sup> ERMAN-ÖZEK, s.272-273

<sup>423</sup> ERMAN-ÖZEK, s.269; ÇETİN – MALKOÇ, s.184

<sup>424</sup> ERMAN-ÖZEK, s.269

<sup>425</sup> Faruk EREM, Türk Ceza Hukuku II, s.565

<sup>426</sup> “ Belgede sahtecilik suçları zarar vermek, menfaat temin etmek, bilgi sahibi olmak gibi bir takım özel maksat ile yapılır. Bunun karşılığı diğer taraf için zarardan ibarettir. Bu görünüş ceza hukukundaki genel kasttan ayrı özel bir kastın varlığını aramayı gerektirmez.” Bkz. Hakkı EGESELLİ-Hakkı ALTAY, s.103

Başka bir anlatımla düzenleme, değiştirme ve ya taklid yeterli değildir.Burada ifade edilen zarar verme bilincinin failin amacından farklı bir husus olduğudur.Bu nedenle sahtecilik suçlarında söz konusu olan genel kasttır. Fakat genel Kastın varlığı içinde failin fiilinden zarar doğabileceğini öngörmüş olması gerekir.<sup>428</sup>

Nitekim Yargıtay'ın kararlarında failin zarar verme bilinci ile hareket etmemesi ve esasta mevzuata uygun düzenlenen sahte belgeler sebebiyle failde kastın yokluğundan cezalandırılmayacağı görülmektedir.<sup>429</sup>

Sahtecilik suçlarında kast, gerçeğin değiştirildiğini bilme ve bunu isteme şeklinde oluşmaktadır. Yani failin sahtecilikte bulunmak şuur ve iradesi ile hareketi gerekir. Aksi halde, düzenleme, değiştirme ve taklit iradesi yeterli değildir.<sup>430</sup> Failde başkalarına zarar verme bilinci olmalı ve bu bilinçle hareket etmelidir.<sup>431</sup> Yani belgelerde sahtecilik suçlarında kast, zarar vermek bilinci ve iradesi olarak kabul edilmektedir.<sup>432</sup>

---

<sup>427</sup> İsmail MALKOÇ, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu,s.2611 ; ÇETİN-MALKOÇ,s.184

<sup>428</sup> ERMAN-ÖZEK,s.279

<sup>429</sup> “Belediye sınırları içerisinde bulunan yerlerde elektrik enerjisi almanın belediye encümeninin iznine bağlı olması nedeni ile İbrahim isimindeki şahsın Yeni Foça Belediyesi sınırları içerisinde bulunan çiftliğine götürmek istediği elektrik enerjisi için yaptığı müracaatı sanığın başkanı bulunduğu belediye encümeni ,olumlu karşılayarak bazı şartlarla birlikte 08.06.1978 tarih ve 94 sayılı kararla sonuca bağlanmasından sonra adı geçen şahsın 29.03.1979 günlü bir takım şartları içeren ikinci bir başvurusunun da 12.04.1979 gün ve 27 sayılı kararı ile kabul edildiği halde “TEK” den elektrik alan ve alacak olan tüketicilerin uymak zorunda olduğu koşulları belirten broşürde gösterilen Ek 1’deki matbuu örnekte “TEK”in enerji verirken hiçbir şarta bağlı olmadığı ve enerji satışını mutlak surette kendisinin yapacağını içeren bir belediye encümen kararı istemesi karşısında kalan ve o anda tesislerini kurup masraf yapmış olan ilgiliyi meşkül durumda kurtarma isteyen sanığın suça konu yapılan ve TEK’in isteği gibi hiçbir şart taşımayan belediye encümen kararını yazıp aslına uygunluğunu tasdik ederek verdiği anlaşılmakta ise de elektriğin sahibi bulunan TEK mevzuatı gereğince belediyenin İbrahim’e elektrik satmasının mümkün olmaması duruşmada tanık olarak dinlenen İbrahim’ in 29.03.1979 tarihli dilekçesinde şartların gerekli olduğunu söylemesi karşısında belediye encümeninin önceki kararlarının geçerli olmaması nedeni ile sahteciliği iddia olunan belgenin onlarla çelişki yaratmadığı ve mevzuata daha uygun bulunduğu gözetilmeden ve bu şartlar altında suç kastının ne suretle oluştuğu tartışılmadan yazılı şekilde hükümlülük verilmesi bozmayı gerektirmiştir.” Y.6.C.D. 8.10.1985 gün ve 8841/9021 sayılı kararı için bkz. Erman, Evrakta Sahtecilik suçları,s.471-472 dipnot.548/1’den naklen

<sup>430</sup> EKİNCİ-ESEN,s.278

<sup>431</sup> EKİNCİ-ESEN,s.278

<sup>432</sup> ASLAN – AZİZAĞAOĞLU, s.851

ERMAN'a göre de manevi unsur kast olup saik aranmaz. 5237 Sayılı Kanunun 22 nci maddesinin 1nci fıkrası uyarınca<sup>433</sup> suçun taksir ile işlenmesi mümkün değildir..

Failin suç konusu belgenin resmi belge olduğunu bilip bilmemesinin bir önemi yoktur.<sup>434</sup>

İhtiras hali ve basit yanılğı, fiili suç olmaktan çıkarmaz.<sup>435</sup>

## IV. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ VE SUÇU ETKİLEYEN HALLER

### A. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

#### 1. TEŞEBBÜS

Suçta teşebbüs, failin suçunu tamamlamak amacıyla hareket etmesine rağmen, elinde olmayan nedenlerden dolayı bunun gerçekleştirilememesidir.<sup>436</sup>

Resmi belgede sahtecilik suçları şekli suçlardandır.<sup>437</sup> Yani neticesi hareketle bitişik suçlardandır. Suç icra hareketlerinin bölümlere ayrılmadığı durumlarda teşebbüse elverişli değildir.<sup>438 - 439</sup> Bu suçta da icra hareketleri bölümlere ayrılamamaktadır. Resmi

<sup>433</sup> 5237 Sayılı Kanun 22/1 maddesi “ Taksirle işlenen fiiller ,kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır.” Hükmüne amirdir.

<sup>434</sup> Faruk EREM,Türk Ceza Hukuku II, s.565

<sup>435</sup> Fahrettin FİDAN, “Resmi Evrakın Özünde Sahtecilik Suçu”, **Adalet Dergisi**,Yıl.80,Sayı.6,Kasım Aralık 1989,s.116

<sup>436</sup> Cihan KOÇ, **Gerekçeli,Karşılaştırma tablolı Yeni ve Eski Kanun Metinleri ile birlikte Türk Ceza Kanunu**, Ankara: Kartal Yayınevi, 2004,s.93 ; Gürsel YALVAÇ, **Yeni Türk Ceza Kanunu**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2004,s.161 ; Sinan OK- Muhattar KELEŞOĞLU, **Gerekçeli,Karşılaştırma tablolı Yeni ve Eski Kanun Metinleri ile birlikte Yeni Türk Ceza Kanunu**, ,Ankara: Adalet yayınevi, 2004,s.81 ; N. GÜNEY- K. ÖZDEMİR – Y. BALO, s.131 ; Mustafa ARTUÇ, 121 ;Erdal NOYAN,s.146 ; Remzi ÖZMEN ,s.141 ;Erdener YURTCAN,s.92

<sup>437</sup> Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Türk Ceza Kanunu Şerhli, s.286

<sup>438</sup> Necati MERAN, s.267

<sup>439</sup> “Bu görüşün dayanaklarından bir bölümünü, sahtecilik tamamlanmadıkça zarar kabiliyetinin kabulünün mümkün olmadığı, sahtecilik fiilinin tamamlanması halinde de suçun tekemmül edeceği düşüncesi oluşturmaktadır. Yeni Kanunda, umumi veya hususi bir zarar doğması şartına yer verilmemesi nedeniyle sahtecilik tamamlanmadıkça zarar kabiliyetinin kabulünün mümkün olmadığını ileri sürmek isabetli olmayacaktır.” Mustafa AKÇİL, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, Gümrük Dünyası, S.45,İlkbahar 2005, <http://www.gumrukkontrolor.org.tr/45sayi/08.doc> (20.12.2005)

belgeyi kamu görevlisinin sahte düzenlemesi, gerçek bir belgeyi başkasını aldatacak şekilde değiştirmesi, gerçeğe aykırı olarak belgeyi düzenlemesi veya sahte belgeyi kullanması icra hareketlerinin herhangi birinin gerçekleşmesi ile suç tamamlanır.<sup>440</sup>

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 35 nci maddesi uyarınca eksik ve tam teşebbüs ayrımı ortadan kalktığından suçun 765 Sayılı Kanun döneminde Yargıtay'ın resmi evrakta sahtecilik suçuna çeşitli kararlarında eksik teşebbüsün mümkün olabileceği şeklindeki<sup>441</sup> görüşünün pratikte herhangi bir değeri kalmamıştır.<sup>442 443</sup>

Bunun yanında; sahte belgeyi düzenleme suçunun tamamlandığının kabulü için ayrıca belgenin kullanılmasına gerek yoktur. Zaten kullanmak eylemi suçun oluşumu için icrai hareketlerden biri olarak metinde ifade edilmiştir. Zira resmi belgelerde sahtecilik suçunda aldatma gücü suçun oluşabilmesi için gereken unsurlardan olduğundan tamamlanmayan sahte bir belgenin aldatma özelliğine sahip olduğu düşünülemez.<sup>444</sup> Lakin öğretide bazı yazarlar teşebbüs halinde zarar ihtimali bulunmadığından bazı yazarlara göre zarar olasılığı yokluğundan söz ederek taklit fiilinin teşebbüsten dolayı cezalandırılmayacağını doğru olmadığını, aksine sahte belgeyi düzenlemeyi kararlaştıran failin elverişli hareketlerle düzenlemeye başlayıp elinde olmayan engelleyici nedenlerle belgenin düzenlemesini tamamlayamaması halinde dahi cezalandırılması gerektiğini ileri sürmektedirler.<sup>445</sup>

Suç tamamlanması için belirli bir menfaatin sağlanması veya kişisel bir zararın gerçekleşmesi aranmaz.<sup>446</sup> Zaten yukarıda belirtildiği gibi bu suçun koruduğu hukuki

<sup>440</sup> “ 1. 440 Sayılı Yasanın kapsamına giren kurumlardaki görevlilerin sahtecilik suçu işlemleri durumunda haklarında T.C.K.nun 342/1 nci maddesi değil, 339 ncu maddesi uygulanır.

2. Resmi belgede sahtecilik suçu, düzenleme ile tamamlanmış olur. Kalkışmadan söz edilemez.” Y. 6.C.D. 16.03.1978 gün ve 469-1748 E.K sayılı kararı için bkz. Kemalettin ALİKAŞİFOĞLU- Engin DOĞU, **Son Değişikliklerle İçtihatlı- Notlu Türk Ceza Kanunu**, Ankara: Doruk Matbaacılık, 1981,s.192

<sup>441</sup> İsmail MALKOÇ, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu,s.2612 ; MALKOÇ-ÇETİN,s.187

<sup>442</sup> “Sahtecilik suçlarına eksik derecede kalkışılabilir.Tam kalkışma olanaklı değildir.” (Y. 6 C.D. 14.10.1999) karar için bkz. Nazif KAÇAK, **Ansiklopedik Yargı İçtihatları Külliyyatı**, 2 bsk., Ankara: Kartal Yayıncılık,2004,s.1107

<sup>443</sup> Ahmet GÜNDEL,s.204

<sup>444</sup> EKİNCİ-ESEN,s.288

<sup>445</sup> EKİNCİ-ESEN,s.288

<sup>446</sup> Fahrettin FİDAN, s.115 ; ÇETİN-MALKOÇ,s.186

menfaatin kamu güveni olduğu, bu güvenin bu suçun icra hareketleri tamamlandığında genel bir zarar doğma ihtimalinin kabul edilmiş olduğundan kişisel çıkar veya zararın doğmasına ihtiyaç yoktur.

Bir kamu görevlisi resmi belgede sahtecilik suçunu işlemeye başladığı sırada henüz işlemi tamamlamadan yakalandığında görevi kötüye kullanmak suçundan şayet 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun 257 nci maddesinde aranan kişilerin mağduriyeti, kamunun zararı veya kişilere haksız kazanç sağlamış olma koşullarından herhangi birisinin bir fiil gerçekleşmiş olmak şartıyla cezalandırılabilir.

Sahte belge düzenlemek fiili ani bir suçtur.<sup>447</sup>

## 2. İŞTİRAK

Kanuni unsuru tek bir fail tarafından işlenilebilen bir suçun, birden fazla kişi tarafından önceden işbirliği yapılarak işlenmesine iştirak veya suça katılma denir.<sup>448</sup> Başka bir ifade ile; kanundaki suç tanımında böyle bir zorunluluk çıkmadığı halde, suçun birden çok kişinin katılmasıyla veya katkıda bulunması ile işlenmesi durumudur.<sup>449</sup>

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda iştirak hükümleri 37-41nci maddeler arasında düzenlenmiş ve 765 Sayılı Kanunun iştirak hükümlerinin asli ve fer'i serik ayrımını kabul ettiği sistem terk edilerek , **“fiilin işlenişi üzerinde kurulan hakimiyetin”** ölçü alınmasını benimseyen sistem benimsenmiştir.<sup>450</sup>

İnceleme konusu suç özğü (mahsus) suç olduğundan asli maddi failin kamu görevlisi olması gerekir. Kamu görevlisi olmayan kimseler genel iştirak kuralları çerçevesinde bu suça katılabilirler.<sup>451</sup> Suçun azmettirme veya yardım eden sıfatıyla

<sup>447</sup> ERMAN-ÖZEK,s.432

<sup>448</sup> Timur DEMİRBAŞ,s.411

<sup>449</sup> Nur CENTEL,s.415

<sup>450</sup> Murat Volkan DÜLGER, “Yeni Türk Ceza Kanununda Suç Ortaklığı”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.1,Sayı.2,2005,s.113

<sup>451</sup> ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 763

işlenmesi mümkündür.<sup>452</sup> Öncelikle özel kişinin kamu görevlisi ile birlikte 204/2'den yargılanabilmesi için o kişinin kamu görevlisinin bu sıfatını bilmesi gerekir.<sup>453</sup>

Yetkili kamu görevlisi ile özel kişi arasında bir anlaşma var ise; kamu görevlisi sıfatı esas alınacağından 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun bağlılık kuralına ilişkin 40 nci maddesinin 2 nci fıkrası delaletiyle suça kamu görevlisi yanında katılan kişi hakkında azmettirmeye ilişkin 38 veya faile yardım ederek suça katılmaya ilişkin 39 ve 204/2 nci maddeleri uyarınca cezalandırma yoluna gidilecektir.<sup>454</sup>

Özel failliğin arandığı suçlarda ancak bu niteliğe sahip kişiler fail olabilir. Sadece özel faillğe sahip olmak özgü suçun gerçekleştirilmesi için yeterli olmayabilir. Bunun için özel faillik niteliğinin yanı sıra ayrıca fiil üzerinde ortaklaşa hakimiyet kurulmasıdır.Örneğin resmi belgede sahtecilik suçunun işlenişine iştirak eden kamu görevlilerinin bu suçun nitelikli açısından müsterek fail olarak sorumlu tutulabilmeleri için, birlikte suç işleme kararının yanında, ayrıca belgede sahtecilik fiilinin üzerinde ortak hakimiyet kurmaları gerekir.<sup>455</sup>

Sahtecilik suçlarının icrai hareketlerine doğrudan katılmamakla birlikte, sahteliğin gerçekleşmesinde 2 nci derece yardımcı olanlar veya sahte belgenin kullanılmasına katılanların fer'i fail olduklarına dair kararlara rastlanmaktadır.<sup>456</sup> Başka bir ifade ile, resmi belgede sahtecilik suçunun özel faillik niteliğini taşıyan kamu görevlisi ile 3 ncü bir şahsın birlikte suç ortaklığı yaparak ve her ikisinin de resmi belge üzerinde ortak hakimiyet kurarak sahtecilik fiilini işlemesi halinde kamu görevlisi 204/2 nci maddesi uyarınca; üçüncü kişi ise bir eylemle bir suçun işlenişine fail olarak kamu görevlisinin suçuna yardım eden olarak katıldığı ve doğrudan failliğin yardım edene göre asilliği kuralı gereği 204/1 nci maddesi gereğince cezalandırılacaktır. Bununla birlikte kamu görevlisi olmayan üçüncü şahıs sadece 5237 sayılı Türk Ceza

<sup>452</sup> ASLAN-AZİZOĞLU,s.851 ; EKİNCİ-ESEN,s.290

<sup>453</sup> Kadir KURU,s.89

<sup>454</sup> Necati MERAN, s.267 ; EKİNCİ-ESEN,s.290

<sup>455</sup> Cihan KOÇ, s.102 ; Gürsel YALVAÇ,s.170 ; Sinan OK- Muhattar KELEŞOĞLU,s.91 ; N. GÜNEY-K. ÖZDEMİR – Y. BALO,s.148 ; Mustafa ARTUÇ,s.130 ;Erdal NOYAN,s.152 ; Remzi ÖZMEN ,s.151 ;Erdener YURTCAN,s.103

<sup>456</sup> İsmail MALKOÇ, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu,s.2612

Kanunu'nun 39 ncü maddesinde ifadesini bulan yardım eden sıfatıyla suça iştirak ediyorsa sahtecilik fiili üzerinde ortak hakimiyet kurulmadığından yani üçüncü şahıs 204/1 maddesinde düzenlenen suça fail olarak katılmadığından 204/2 nci maddesinden sorumlu tutulacak,cezasından indirim yapılacaktır.<sup>457</sup>

Bununla birlikte üçüncü kişi ile kamu görevlisi arasında anlaşma bulunmaması, başka bir deyişle üçüncü kişinin kamu görevlisini aldatma durumunda kamu görevlisinin suç işleme kastının varlığından söz edilemeyeceği, lakin üçüncü kişinin eyleminin kamu görevlisi olmayan kişilerin resmi belgede sahtecilik suçundan mı yoksa kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçundan mı cezalandırılacağı konusunda Yargıtay ile öğretide farklı yaklaşımlar olmakla birlikte; Yargıtay üçüncü kişilerin resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturacağı görüşünde iken<sup>458</sup> öğreti aldatan veya hataya düşüren kişinin aldatılan kişiyi azmettirmiş sayılacağından kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılması şeklinde görüşler mevcuttur.

Fail eğer suçun kanuni tarifindeki fiili diğer bir kamu görevlisi ile beraber işlemesi durumunda, ancak kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun müsterek faili olarak sorumlu tutulur.<sup>459</sup>

### 3. İÇTİMA - ZİNCİRLEME SUÇ

Resmi belgede sahtecilik suçu basit olabileceği gibi zincirleme suç halinde de olabilir. Zincirleme suç 765 Sayılı Türk Ceza Kanunun 80 nci maddesine karşılık 5237 Sayılı Kanunun 43 ncü maddesinde<sup>460</sup> düzenlenmiş iken; 80 nci maddede bir suç

<sup>457</sup> EKİNCİ-ESEN,s.290

<sup>458</sup> Keskin KAYLAN , “Belgelerde Sahtecilik Suçları,s.168 ; İsmail MALKOÇ, 2004 Değişiklikleri ve İctihatlarıyla Türk Ceza Kanunu,s.853 ; Veysel GÜLDAŞ,s.426

<sup>459</sup>ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.364

<sup>460</sup> “**MADDE 43. -** (1) Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır.

işlemek kararıyla kanunun aynı hükmünün birden fazla ihlal edilmesinin değişik zamanlarda olsa bile bir suç sayılacağı belirtilmiş iken, 5237 Sayılı Kanunun 43 ncü maddesinin 1 nci fıkrasında bir suç işlemek kararıyla aynı suçun değişik zamanlarda bir kişiye karşı gerçekleştirilmesi ve 2 nci fıkrasında aynı suçun farklı kişilere karşı tek fiille işlenmesi halinde özel bir içtima biçimi olan zincirleme suç olarak kabul edilmiştir. Aynı maddenin 3 ncü fıkrasında zincirleme suçun istisnaları sayılmış, fakat bu sayılan suçlar arasında sahtecilik suçları sayılmamıştır.

Yani bir kamu görevlisi 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 43 ncü maddesi uyarınca bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda birden fazla resmi belgede sahtecilik suçunu işlemesi halinde bir suçtan sorumlu tutulacak, fakat cezası dörtte birden dörtte üçe kadar artırılacaktır.<sup>461</sup>

Ancak bu kuralın zarar gören veya görmesi olasılığı bulunan mağdurların farklı olması durumunda geçerli olmadığı, bu durumda mağdur sayısı kadar suç oluşacaktır.<sup>462</sup> Bu hususta Yargıtay'ın 1990'larda verdiği kararların da suçun hukuki konusunun kamu güveni olduğu, bu güvenin sarsılmasının esas alınacağı, düzenlenen sahte resmi belgelerle çıkar ve hakları zedelenen kişilerin değişik kişiler olmasının zincirleme suç olmasını engellemeyeceği şeklindeki düşüncesinden<sup>463</sup> yukarıda belirttiğimiz fikre kaydığını görmekteyiz.<sup>464</sup>

---

(2) Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz. ”

<sup>461</sup> “Telefon abonelerine ait faturalarda ki miktarların değiştirilerek veya sahte fatura düzenleyerek abonelerden aldığı paraları mal edinen sanığın eylemi, zincirleme resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturur.” Nevzat ODYAKMAZ, **Türk Ceza Hukukunun Temel ilkeleri ve Türk Ceza Kanunun Uygulanmasına ilişkin açıklamalar**, 4 ncü Bsk., İstanbul: Alfa, 1999, s.91dipnottan naklen

<sup>462</sup> EKİNCİ-ESEN,s.289

<sup>463</sup> “ Türk Ceza Kanunun 339 ve bunu izleyen maddelerindeki cürümlerin kişilere karşı işlenen suç oldukları ve yasa sistematığına göre belirlenen suçun bu hukuki konusu karşısında sahtecilik cürümlerinin ayrı ayrı kişilere karşı suç işlenmesinin suçların çokluğu açısından kesin bir ölçü değerini taşıyamayacağı, ayrıca aynı yasanın 80 nci maddesinde ayrı ayrı suç kastından değil, aynı suç işlemek kararından söz edildiği, bu kavramın esasen birden çok kast kavramını içerdiği ve kasta oranla daha geniş kapsamlı bulunduğu gözetilerek; sanık hakkında T.C.K.nun 80 nci maddesinin uygulanıp



Resmi belge düzenlendiğinde ve değiştirildiğinde suç tamamlanır. Düzenleyen kamu görevlisi açısından suçun oluşumu için ayrıca kullanılmasına gerek yoktur. Resmi belgede sahtecilikte “ kullanma” unsur veya nitelikli hal olmadığından<sup>465</sup> sahteliği yapan kişi ile kullanan aynı kişi ise tek bir sahtecilik suçu ; yok eğer ayrı kişiler ise ayrı suçlar söz konusu olacaktır.<sup>466</sup>

Bu suçu işlendikten sonra, bunu gizlemek için yapılan resmi belgelerdeki sahtecilikler ayrı ve bağımsız birer suç teşkil eder ve kamu görevlisi daha önce işlenen suçtan başka daha sonra işlenen sahtecilik suçundan da sorumlu tutulacak ve gerçek içtima kuralı uygulanacaktır.<sup>467</sup>

Belgelerde sahtecilik suçları için 5237 Sayılı Kanunun 212 nci maddesinde yazılı özel içtima hükmü getirilmekle, sahte resmi veya özel belgenin bir başka bir suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacaktır. Başka bir ifade ile, sahtecilik suçu başka bir suçun aracı olarak işlenmiş ise; hem araç hem de amaç suç nedeni ile ayrı ayrı cezalandırılacaktır.<sup>468</sup> Bu düzenleme oldukça yerinde bir düzenleme olmakla birlikte; 765 Sayılı Kanun döneminde 202 nci maddenin 2 nci fıkrasında yer almış bulunan nitelikli zimmet suçunun belirtilen hile, uygulamada çoğu kez başka suçla birlikte belgede sahtecilik suçunun işlenmesi suretiyle yapılmaktaydı. Belgede sahtecilik suçu

---

uygulanmayacağına bu değerlendirmelerle karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile karar verilmesi yasaya aykırıdır.” Y.6.C.D. 17.04.1986 gün ve 1970/8413 sayılı karar için bkz. Kemal ESİN a.g.e.,s.9

<sup>464</sup> İsmail MALKOÇ, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu,s.2613 ; “Dosya içeriğine, toplanan kanıtlara ve oluşa göre; suç tarihinde Türk Metal Sendikası’nın Şube Sekreteri olan Ramazan Kolgu’nun, mağdur işçilerin katılan Özçelik İş sendikası’nın üyeliklerinden istifa ettiklerine ilişkin sahte imzalı dilekçelerini, noter takibi olarak görev yapan sanık Savaş Bütüner’ e onaylatarak, birlikte işleme koyduklarının anlaşılması karşısında; eylemin, adına belge düzenlenen kişi adedince sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeden; oluşlara ve dosyadaki kanıtlara uygunluk taşımayan, “sahtecilik suçuna yönelik kasıtları bulunmadığı” gerekçesi ile yazılı şekilde uygulama yapılması, (6.CD 21.6.2004 757-8911), katılana ait çekleri sahte olarak düzenleyip ayrı ayrı mağdurlara vermek suretiyle kullanan sanık hakkında TCK’nun 71 nci maddesi yerine 80 nci madde ile hüküm kurulması; karşı temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır. (6.CD 16.02.2004 21906/1262) EKİNCİ-ESEN,s.289,dipnot.483’den naklen

<sup>465</sup> Sami SELÇUK, Özel Belgede Sahtecilik /Dolandırıcılık/İnancı Kötüye Kullanma Suçlarıyla İlgili Ceza Genel Kurulunun Bir Kararı Üzerine,s.11

<sup>466</sup> Keskin KAYLAN , Belgelerde Sahtecilik Suçları,s.175-176

<sup>467</sup> ERMAN-ÖZEK,s.449

<sup>468</sup> S. DONAY- M.KAŞIKÇI, s.276 ; Somay TÜMERKAN, Dolandırıcılık Suçu ( Karşılıksız Çek Keşidesi Fiilleri ), Kazancı Yayınevi, İstanbul 1987,s.113

nitelikli zimmetin unsur veya ağırlaştırıcı sebebi olmadığı halde, yani bileşik suç olmadığı halde nitelikli zimmet ile birlikte evrakta sahtecilik suçundan karar verilmesi kanun gereği iken; Yargıtay'ın uygulamalarında nitelikli zimmetin varlığı kabul edilmekte fakat bileşik suç hükmüne aykırı olarak belgede sahtecilik suçundan kanuna aykırı olarak karar vermemekte idi.<sup>469</sup> Bu yönden bu maddenin 5237 Sayılı Kanunda yer alması uygun olmuş düşüncesindeyiz.<sup>470</sup> Özetle; sahte belgenin düzenlenmesinden sonra başka suçlar işlenmiş ve sahtecilik suçu bu suçlarının unsuru veya ağırlaştırıcı nedeni değilse ilke olarak bağımsız birer suç sayılabileceklerini söyleyebiliriz.<sup>471</sup>

Bu konu ile ilgili Manzini, “ *Suç, taklit fiilinin işlenmesi ile tamam olduğuna göre sahte belgenin düzenlenmesinden sonra işlenen diğer suçlar ayrı suç teşkil eder ve gerçek içtima kurallarının uygulanması gerekir*” diyerek bu hususu desteklemektedir.<sup>472</sup>

<sup>469</sup> ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 5 nci bsk.,311-312 ;

“Olay tarihinde çiftçi malları koruma derneği başkanı olarak görev yapan sanığın mükelleflerden tahsilat yaparken tahsilat makbuzlarını tahsil ettiği para miktarına uygun olarak düzenlediği, ancak daha sonra gelir-gider defteri kayıtlarına esas olan dip koçanlarını n, tarif etmek suretiyle, tahsilat miktarlarını noksan gösterdiği ve gelir-gider defterlerine bu şekilde noksan işleyerek toplam 273.750 TL’ yi kayıtlara ve kasaya intikal ettirmeyerek zimmetine geçirdiği, tahsilat makbuzlarının dip koçanlarını incelemesine de, silinti ve kazıntıların ve yeniden yazılan rakamların belirgin bir şekilde olması nedeniyle normal bir incelemeyle sanığın zimmetinin kolayca saptanmasının olanaklı bulunduğu, dip koçanlarını tarif etmek suretiyle kullandığı, hile ve hud’a nın ilk bakışta anlaşılması nedeniyle aldıcılık yeteneğinin bulunmadığı dosya kapsamı ve bilirkişiler kurulunun görüşüyle anlaşılmaktadır.

Uyum gösteren Yargıtay içtihatları ve öğretide ki hakim görüşe göre ihtilas suçundan söz edebilmek için zimmetin hile ve hud’a ile işlenmiş olması yeterli değildir. Yapılan bu hile ve hud’a nın aynı zamanda aldıcılık nitelikte bulunması gerekir. Gerçekten yapılmış olan hile ve hud’a nın aldıcılık nitelikte olması madde bir unsur olarak gösterilmiş olduğuna göre, bu hususun mevcut olup olmadığı araştırmalar aldıcılık yeteneği bulunmadığı takdirde fiil ihtilas değil adiyen zimmet olarak kabul edilmelidir.

Bu açıklamalardan sonra olaya bakıldığında ,sanık tarafından makbuz dip koçanlarında yapılan silinti, kazıntı ve tahrifatların dolayısıyla zimmetin ilk bakışta kolayca saptanması olanaklı bulunduğu, dip koçanları tahrif etmek suretiyle kullandığı hile ve hud’a aldıcılık yeteneği bulunmadığından sanığın eylemi ihtilas olmayıp adiyen zimmet niteliğindedir.Bu itibarla , direnme hükmünün bozulmasına ,karar verilmiştir.” Karar için bkz.GÜNDEL,s.206

<sup>470</sup> Aksi görüş için bkz. Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005, s.434-435

<sup>471</sup> Ali Oğuz ŞAHİN, Başbakan ve Bakanların Görevleri ile ilgili Cezai Sorumlulukları,Palme yayınları,Ankara 1999,s.118 ; Ahmet GÜNDEL,s.201-202

<sup>472</sup> Faruk EREM,Türk Ceza Hukuku II, s.565 ; V.SAVAŞ- S.MOLLAMAHMUTOĞLU,s.2868 ; “Taklid fiilinin başka bir suçun vasıtasını teşkil etmesi halinde de hüküm böyledir. Sahtekarlık suçu , işlenen ikinci suçun unsuru veya ağırlatıcı sebebinin teşkil etmedikçe ayrı bir hukuki menfaati ihlal eden, maddi unsuru başka olan ,ayrı ve bağımsız bir suç işleme kastını gerekli kılan bu suçun içinde kaynaşması mümkün görülmez. Bir suç işlendikten sonra bunu gizlemek için yapılan sahtekarlıklar ayrı ve müstakil birer suç teşkil eder ve fiil daha önce işlenen suçtan başka daha sonra işlenen sahtekarlık suçundan da (ki bu sahtekarlık resmi evrakta yapılmış olabileceği gibi , özel evrakta da ilişkin olabilir) sorumlu tutularak

Diğer yandan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 212 nci maddesi ile belgenin resmi veya özel olması ayrımı yapılmadan aldatıcı bir vasıta olarak kullanılıp başka bir suçun işlenmesi durumunda failin her iki suçtan ayrı ayrı cezalandırılacağı hususu kanun koyucunun izlediği suç politikası sonucu kanunun 44 ncü maddesinde düzenlenen fikri içtima kuralına bir istisna getirmiştir.<sup>473</sup>

İçtima ile ilgili başka bir hüküm, 4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunun 24 ncü maddesinde yer almaktadır. Buna göre; bu kanunda sayılan fiiller nedeniyle Türk Ceza Kanununda veya özel kanunlarda yer alan suçları işleyenler hakkında içtima kurallarının uygulanmayacağı ve her suçun cezasının ayrı ayrı hükmolunacağı belirtilmektedir.<sup>474</sup>

Gerçekten bir sahtecilik eylemi başka bir sahtecilik suçunun unsuru ya da ağırlaştırıcı sebebi sayılamaz. Lakin fail belirli bir hedefe varmak için birden fazla resmi belgede sahtecilik yapmış ise, bu fiiller aynı zamanda işlendi ise ortada tek bir suç bulunduğunu, böyle bir durum söz konusu olmadığı halde, yani aynı suç işlemek kararıyla farklı zamanlarda birden fazla belgede yapılan sahtecilik zincirleme suç kapsamında değerlendirilecektir.<sup>475</sup>

Sahtecilik suçları kamu güvenine karşı işlenen suçlardan olup, zarar görenin toplum olduğu gözetildiğinde zincirleme suça ilişkin hükümlerin 5237 Sayılı Kanunun 43 ncü maddesinin 1 nci fıkrasının son cümlesinde ‘Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır’ ifadesi nedeniyle olanaklıdır.<sup>476</sup>

---

,gerçek içtima kaidelerine göre cezalandırılır. Bu itibarla daha önce yapılan zimmeti örtmek için daha sonra evrakta sahtekarlık suçunun işlenmesi halinde ,ihtilas suçun bulunmayıp ,zimmet ve sahtekarlık suçları vardır.” ERMAN-ÖZEK,s.449 ve ERMAN, Sahtekarlık Suçları,s.457;

“Gerçek bir takım belgeleri ortadan kaldırmış olmakla imha suretiyle sahtekarlık suçunu işledikten sonra ,bu suçu gizlemek için sahte bir varaka düzenleyen memur,ayrıca resmi evrakta sahtekarlık suçunu da işlemiş olur ; gerçekten bu son suçun içinde birincisi suçunda eridiği iddia edilemez, çünkü her iki suçun maddi ve manevi unsurları farklıdır.” İtalyan Yargıtayı 18.03.1975; Gius.Pen.,Şubat 1976,102 dipnot.531’den naklen ERMAN, Sahtekarlık Suçları,s.457

<sup>473</sup> EKİNCİ-ESEN,s.346

<sup>474</sup> Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.206

<sup>475</sup> ERMAN-ÖZEK,s.454

<sup>476</sup> Necati MERAN,s.268

Zincirleme suçta zinciri oluşturan suçlardan bir kısmı tamamlanıp, bir kısmı teşebbüs halinde kalabilir.Örneğin aynı kişiye karşı bir suç işleme kararı ile işlenen belgede sahtecilik suçlarından bir kısmının tamamlanıp, bir kısmının teşebbüs aşamasında kalması zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasına engel değildir.<sup>477</sup>

Olaya 765 Sayılı Türk Ceza Kanunun 79 ncu maddesine karşılık gelen 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun 44 ncü maddesinde “ *İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.*” hükmü ile fikri içtima açısından baktığımızda; Yeni Türk Ceza Kanunun 204/2 nci maddesinde yazılı kamu görevlisinin belgede sahtecilik suçu ile meydana getirdiği sahte belge 281/1 nci maddesinde yazılı suç delillerini değiştirmesini meydana getirmiş ise; burada hem 281 hem de 204/2 madde ihlal edilmiştir. Hal böyle olunca 44 ncü madde fikri içtima kuralı gereği daha ağır cezayı içeren resmi belgede sahtecilik suçundan ceza verilecektir. Bununla birlikte, 204 ncü maddenin 2 nci fıkrasının maddi unsurları arasında yer alan “ gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen” seçimlik hareketinin tatbikinde aynı zamanda başka bir suçun ihlali de meydana gelebilir. Şöyle ki; yetkili bir kamu görevlisi olan kolluk gücünün alenen sarhoş olarak yakaladığı kişinin kendisine hakaret ettiğini yalan yere zapta geçirirse, gerçeğe aykırı olarak belge düzenlemek suretiyle resmi belgede sahtecilik suçu işlemiş olacağı gibi, 267 nci maddede yazılı iftira suçu da oluşmuş olacaktır. Burada tek fiil ve ihlal birden fazla farklı suçun oluşumu, yani fikri içtima kuralı gereği olduğundan en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılacaktır.<sup>478</sup>

<sup>477</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.352 ; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.206

<sup>478</sup> Kayıhan İÇEL, “Fikri İçtima Üzerinde bir İnceleme”, **İ.Ü.H.F.Mecmuası.**, C.30,Sayı.1-2,1970 s.188 ; ERMAN,Sahtecilik Cürümleri,354

## B. SUÇU ETKİLİYEN HALLER

### 1. Ağırlaştırıcı Sebep

Bu suç için ağırlaştırıcı sebep 5237 Sayılı Kanunun 204/3 ncü maddesinde “ *resmi belgenin kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde verilecek ceza yarı oranında arttırılır.*” hükmü gereğince sahtecilik yapılan belgenin sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde ise 204/2 de ifade edilen ceza yarı oranında arttırılacaktır. Buna göre belgenin tanımında hukuki bir vakayı ispat etmeye yarayan yazı olarak tarif ettiğimizden bu grup belgelerin ispat gücünün hukuk tarafından daha çok itibar görmesi nedeniyle bu belgelerdeki sahteciliğin kamu güvenini daha fazla sarsacağından ötürü kanun koyucu bu şekilde ağırlaştırma yolunu seçmiştir.

#### (a) Sahteciliği Sabit Oluncaya Kadar Geçerli Resmi Belge

765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 339 ncu maddesinin 2 nci fıkrasında “ *eğer işbu varaka sahteliği ispat edilmedikçe muteber olan evrak kabilinde ise...*” şeklinde ifadeye karşılık 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun 204 ncü maddesinin 3 ncü fıkrasında “*resmi belgenin, kamu hükmü gereği sahteciliği sabit olmaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde...*” şeklinde düzenleme yer almaktadır. Her iki kanunun lafzında sahteliği ispat edilmeye kadar geçerli belgeler açık bir şekilde ifadesini bulmuş ise de; 765 Sayılı Kanundan farklı olarak 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda *kanunen* tabiri eklendiği dikkatimizi çekmektedir. Bunun da 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun yürürlüğü esasında doktrin de oluşan yerleşmiş fikrin uzantısının ifadesi olduğu kanaatindeyiz. Bu itibar ile doktrinde yerleşmiş düşünce doğrultusunda HUMK’nun 295 nci maddesinde “mahkeme ilanlarıyla katibi adillerce resen tanzim olunan senetler sahteliği selahiyettar memurların selahiyetleri dahilinde usulene tefkifan tanzim veya tasdik ettikleri vesikalar hilafı ispat oluncaya kadar delili kati teşkil eder”

hükmüne amir olmak suretiyle mahkeme ilamları ve noterlerce resen düzenlenen senetleri sahteciliği sabit olana kadar geçerli belgelerden sayılmıştır.<sup>479</sup>

Bu maddenin ifadesinden sahteliğin ilamdan başka düzenleme şeklindeki noter işlemlerinde de söz konusu olabileceği,<sup>480</sup> düzenleme biçiminde ki noter senetlerinin ise bütün bölümlerinin sahtelik iddiasının konusu olabileceği, onaylama biçiminde ki noter işlemlerinin sahtelik iddiası kapsamının dışında kaldığı anlaşılmaktadır. Bu ayrım yerinde olmakla birlikte aşağıda belirtileceği üzere başka kanunlarda da sahteliği ispatlayıncaya kadar geçerli belgeler sayıldığından eksiktir. Yani sadece HUMK 295 nci maddesiyle sınırlı değildir. Bu itibarla onaylama biçimindeki noter işlemlerin de noterin iştirak ettiği kısımların örneğin imza ve tarihin üzerinde yapılan sahteciliğin sahteliği ispat edilinceye kadar geçerli belge üzerinde yapılmış olmasının kabulü gerekir.<sup>481-482</sup>

Demek ki; kanun bazı belgelerin niteliğini bizzat tespit etmiş ve bunlarında neler olduğunu da belirtmiştir. Buna göre, bazı belge içeriklerinin tespit ettiği hukuki olay veya sonucun böyle olmadığını kanunen ispat etmek mümkün değildir. Ancak belgenin sahte olduğu ispat edilebilir.<sup>483</sup>

Sahir ERMAN “şayet resmi bir belge tevsik ve tasdik edici yani belgeleyici bir yetki ve göreve sahip bir memur tarafından, bu görevi gereğince tanzim ve iş bu memur

<sup>479</sup> “Evlenme defterlerinde ki kayıt ve evlenme ihbarnamesi HMUK’ un 295 nci maddesinde yazılı sahteciliği ispat edilinceye kadar muteber evrak kabinden olmayıp, hilafı sabit oluncaya kadar geçerli sayılan vakalardan bulunduğu gözetilmeden TCK’nun 339/1 yerine 2 nci fıkrası ile ceza tayin edilmesi bozmayı gerektirmiştir.” Y.6 C.D. nin 4.10.1973 gün ve 6572/7645 sayılı kararı, Orhan YENER, Tatbikatta Ağır Ceza Davaları, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1994,s.102

<sup>480</sup> “ Medeni Kanun 7 nci , HUMK 295 nci ve Noterlik Kanunu 82 nci maddeleri gereğince noterlerin düzenleme şeklinde yaptıkları noter belgelerinin hem içerik hem de şekil olarak sahteliği ispatlanana kadar geçerli belgelerdir.” Bkz. Ömer ULUKAPI- Murat ATALI, **Noterlik Hukuku**, Konya: Mimoza yayıncılık 1994, s.140

<sup>481</sup> Seyithan DELİDUMAN,s. 40-41 ; Ömer ULUKAPI-Murat ATALI, s.141 ; MALKOÇ- GÜLER, s. 2510 ; M. EKİNCİ- S. ESEN, Açıklamalı ve İçtihatlı Sahtecilik, Hırsızlık,Gasp, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal, bilişim alanında suçlar ile Müşterek Hükümler, s.32

<sup>482</sup> “Onaylama şeklindeki noter senetlerinde noterin onayı senedin içeriğini kapsamaz. Onaylama yoluyla senetler de kesin delil olmakla birlikte, içerikleri aksi kanıtlanıncaya kadar, imza ve tarihleri ise sahteliği ispatlanıncaya kadar geçerlidir.” Bkz. Mustafa ÖZBEK, Noter Senetlerinde Sahtelik,Prestij Matbaacılık,Ankara 2001,s.37-38

<sup>483</sup> Ercüment AKIŞ, s.11

*tarafından bizzat yapılan yahut huzurda cereyan eden işlem ve olayları ihtiva ediyorsa sahteliği sabit olana kadar geçerlidir.”<sup>484</sup> demektedir.*

Ceza Muhakemesi Kanununun 222 nci maddesi gereğince duruşma tutanağı, Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 21 nci maddesi gereğince tanzim edilen tutanaklar, İcra İflas Kanununun 38 ve 44 ncü maddesi uyarınca mahkeme huzurunda yapılan sulhlar ve kabuller vb. belgeler ile 1608 sayılı (Umuru Belediye Mütelik Ceza Hükümlerine Dair Kanun)’un 6 ncı maddesine göre belediye suçlarından dolayı düzenlenecek tutanaklar sahteliği ispat edilene kadar geçerli resmi belgelerdendir.<sup>485</sup>

Noterlik işlemleri Noterlik Kanuna göre düzenleme biçiminde gerçekleşen işlemler ile onaylama şeklinde gerçekleştirilen işlemler olmak üzere şekli bakımından ikiye ayrılır. Düzenleme biçiminde gerçekleştirilen işlemler, Noterlik Kanunun 89 ncu maddesinde tek tek sayılmış olup; bunlar tapuda işlem yapılmasını gerektiren sözleşme ve vekâletnameler, mülkiyeti muhafaza kaydıyla satış, gayri menkul satış vaadi vb. işlemlerdir.<sup>486</sup> Onaylama biçiminde gerçekleştirilen noter işlemleri dışarıda düzenlenip sadece onaylanması için notere getirilir. Onaylama biçiminde ki noter işlemleri ile düzenleme biçimindeki noter işlemleri arasında ki fark sadece ispat şartıdır.

HUMK 392’ye göre mahkeme ilamları mahkeme kararlarının taraflara verilen mühürlü örnekleri olarak tanımlanmıştır. Bunları adliye ve askeri mahkeme ilamları, Danıştay’ın tam yargı dava sonucu verdiği kararlar, Sayıştay ilamları, hakem kararları ve yabancı mahkeme ilamları olarak sayabiliriz.<sup>487</sup>

<sup>484</sup> Mehmet GÖRGÜN, **Uygulamada Ağır Ceza Davaları**, , Ankara: Adalet Yayınevi, 1996, s.215 ;  
ERMAN, Sahtekarlık Suçları, s.382

<sup>485</sup> Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Belgelerde Sahtecilik Cürümleri, 79 ; MALKOÇ-GÜLER, s.2507 ;  
Necati MERAN, s.261 ; Seyithan DELİDUMAN, s.40 ; Hakkı DEMİREL, s.36 ; Ahmet GÜNDEL, s.199

<sup>486</sup> “ Hakimi mutlak suretle bağlayan bu senetlerin ispat kuvveti, adi senetlere göre daha üstün olup, inkar edilmesi halinde kendisine izafe edilen kişiden sadır olduğundan ispatı gerekmemekte, bunun aksini iddia eden ispat yükü altında bulunmaktadır. Düzenleme şeklindeki noter senetlerinde noterin düzenlenmesi, senedin imza ve tarihi yanında içeriğini de kapsar. Böylece bu senedi inkar eden, sahteciliğini kanıtlamak zorundadır.” Bkz. Mustafa ÖZBEK, Noter Senetlerinde Sahtelik, s.35-36

<sup>487</sup> MALKOÇ-GÜLER, s.2508 ; ÇETİN-MALKOÇ, s.159



Mahkemelerce verilen ve ilam niteliğinde kabul edilen veraset ilamları, ihtiyati tedbir kararı ve tespit kararı<sup>488</sup> ile kesin bir karar niteliğinde bulunmayan yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlar sahteliği ispat edinceye kadar geçerli belgelerden olmayıp aksi sabit oluncaya kadar geçerli sayılan belgelerdir.<sup>489</sup>

Burada tanımlanan belgeler kanıtlama gücü bakımından en üst durumda tutulan resmi belgelerdir.<sup>490</sup> Resmi belge olması dolayısıyla resmi belgenin haiz olduğu bütün özelliklere sahiptir.

5237 Sayılı Kanunun 204/3 ncü maddesi uyarınca sahteliği ispat edilinceye kadar geçerli belgede yapılan sahtecilik daha ağır cezalandırılmıştır. Bunun nedeni de kanımızca ispat gücü bakımından en üst düzeyde kabul gören bu belgelerde yapılacak sahtecilik kamu güveninin daha ağır ihlale uğramasının sonucudur. Buradaki şiddet sebebi tamamen objektiftir. Yani failin belgenin bu cinsten olduğunu bilip bilmemesinin hiçbir önemi yoktur.<sup>491</sup>

## **(b) Aksi İspat Oluncaya Kadar Geçerli Belgeler**

Bu belgelere mutlak olmayan belge diyenlerde vardır.<sup>492</sup>

Kanunların sahteliği ispatlanıncaya kadar geçerli bir resmi belge olarak kabul etmediği resmi belgelere, aksi sabit oluncaya kadar geçerli belgeler diyebiliriz.<sup>493</sup> Yukarıda ifade ettiğimiz üzere sınırlı olarak saydığımız sahteliği ispatlanıncaya kadar

<sup>488</sup> “Düzenlenen sahte keşif tutanakları,sahteliği kanıtlanıncaya kadar geçerli resmi belge niteliğinde ve sonuç doğurmaya elverişli olduğundan;keşfe gitmediği halde,tutanak düzenleyicilerini de hazır göstermek suretiyle keşif tutanağı düzenleyen sanık hakim,TCK’339,80.maddelerinin uygulanması suretiyle cezalandırılmasına karar verilmesi gerekir.” **Y.CGK.15.03.1993-E.6/45-K.65** karar için bkz.GÜNDEL,s.235.“Sanığın “noter” taayyün eden eylemi imza tasdikinden ibaret olmasına göre T.C.K.nun 339 ncü maddesinin 1 nci fıkrasına uyduğu halde vesikanın kanunen sahteliği ispat olunmadıkça muteber evrak yani resen tanzim edilmiş bir vekaletname şeklinde kabulü ile 339 ncü maddesinin 2 nci fıkrası ile ... mahkum edilmesi, isabetsizdir.” **Y.6. CD. 29.04.1970 Gün ve E.2036,K.2075** karar için bkz.Kemal ESİN,s.25

<sup>489</sup> M. EKİNCİ- S. ESEN, Açıklamalı ve İçtihatlı Sahtecilik, Hırsızlık,Gasp, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal, bilişim alanında suçlar ile Müşterek Hükümler, s.31

<sup>490</sup> Haydar EROL, s.810

<sup>491</sup> Necati MERAN, s.261

<sup>492</sup> Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK,Belgelerde Sahtecilik Cürümleri,s.79 ;Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK, Türk Ceza Kanunu Şerhli , s.280

<sup>493</sup> ÇETİN-MALKOÇ,s.161



geçerli belgelerin dışında kalan belgelerin oldukça fazla olduğu doğal olup resmi belgelerin büyük çoğunluğunu aksi sabit oluncaya kadar geçerli belgeler oluşturmaktadır.

Ancak “ Sahteliği ispat oluncaya kadar geçerli resmi belge” kapsamının dışında kalan tüm diğer resmi belge” olarak nitelendirmek çok yüzeysel ve genel bir tabirdir. Çünkü bunların arasında sadece adi bilgi kabilinden olanlarda vardır. Örneğin zabıta tarafından bir cürüm hakkında düzenlenen tutanaklar böyledir. Bu tutanaklar hiçbir suretle hakimi bağlamaz.<sup>494</sup>

Bu belgeler HUMK 295 nci ikinci cümlesinde “ yetkili memurların yetkileri dahilinde yöntemine uygun olarak düzenledikleri veya onayladıkları belgeler” şeklinde tanımlanmıştır. Bunun yanında Medeni Kanununun 7 nci maddesi “ resmi sicil ve senetlerin doğru olmadığını ispat, bir şekil mahsusa bağlı değildir” hükmüne amirdir.

Görülmektedir ki; bu çeşit belgelerde de doğru olmak asıldır. Ancak evrakın kapsadığı durum veya olayın aksini ispat etmek mümkündür. Halbuki sahteliği ispat edilinceye kadar geçerli belgenin içeriğinin aksiliği ispat edilememektedir.<sup>495</sup>

Bu belgeler sahteliği ispat edilinceye kadar geçerli belgelerden daha zayıf ispat gücün sahiptirler.<sup>496</sup>

Huzurda yapılan işlemlerin meydana gelen olayların gerçeğe uygululuğunu onaylar nitelikte bulunmayan belgeleyici yetki ile düzenlenmeyen ve kanunda açıkça sahteliği kanıtlanıncaya kadar geçerli resmi belge olarak belirtilmediği resmi belgeler aksi ispatlanıncaya kadar geçerli resmi belgelerdendir.<sup>497</sup>

Yukarıda yaptığımız açıklama neticesinde, belgeleyici bir kamu fonksiyonu yapan bir kamu görevlisi tarafından düzenlenmeyen, ya da düzenlenmekle beraber, bu

<sup>494</sup> M.ÇİNGİ-Ü.KARDAŞ, **Askeri Ceza ve Ceza Yargısı** , ,İstanbul: Kazancı Yayınları, 2001,s. 904

<sup>495</sup> Ercüment AKIŞ,s.11

<sup>496</sup> Ahmet GÜNDEL, s.199 ; EKİNCİ- ESEN, s.271

<sup>497</sup> M. EKİNCİ- S. ESEN, Açıklamalı ve İçtihatlı Sahtecilik, Hırsızlık,Gasp, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal, bilişim alanında suçlar ile Müşterek Hükümler, s.32

fonksiyonun icrasına girmeyen, yahut girse bile, kamu görevlisi tarafından ve ya onun huzurunda yapılan işlemlerin ve gerçekleşen olayların gerçeğe uygunluğunu onaylar nitelikte bulunmayan evrak ve kayıtlar aksi sabit oluncaya kadar geçerli resmi belgedir diyebiliriz.<sup>498</sup>

Bu itibarla, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 204 ncü maddesinin 1 ve 2 nci fıkralarındaki ifadesini bulan resmi belgeler aksi ispat edilinceye kadar geçerli belgelerdendir.

Yukarıda yapılan açıklamalar ardından, ağırlaştırıcı sebebe ilave olarak 4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunun 12 nci maddesinin 1 nci fıkrası gereğince, gümrük idaresinde işlem görmediği halde işlem görmüş gibi herhangi bir belge düzenleyenlerin hakkında Türk Ceza Kanunun belgede sahtecilik hükümlerinin bir kat artırılarak uygulanacağı belirtilmektedir.<sup>499</sup> Kaçakçılık Kanunun 12 nci maddesinde bu suçun sanığın gerçek kişi olacağı belirtilmiş fakat kamu görevlisi için ayrıca ağırlaştırıcı özel bir düzenlemeye madde içerisinde yer verilmemiştir. Fakat mezkur kanunun 8/2 nci maddesi uyarınca bu suç yönünden sanığın kamu görevlisi olması durumunda ceza yarı oranında arttırılacaktır.<sup>500</sup>

## 2. Hafifletici Sebep

Belgelerde sahtecilik suçlarının hafifletici hal olarak 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 347 nci maddesinde yer alan “ *Bir kimse geçen maddelerde beyan olunan cürümleri kendisi veya başkası için sahih bir keyfiyetin esbabı sübut iyesini tedarik maksadıyla işlemişse resmi evrak sahtekarlığından dolayı bir aydan iki seneye kadar ve resmi olmıyan evrak sahtekarlığından dolayı altı aya kadar hapis cezasına mahkum*

<sup>498</sup> ERMAN-ÖZEK,s.392

<sup>499</sup> ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümleri,s.356 ; Ahmet GÖKCEN,Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları,s.209

<sup>500</sup> Salih KOCALAR-E.Ahsen KOÇ, 4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve ilgili mevzuat, Ankara: Yetkin Yayınları, 2003,s.91

olur.”<sup>501</sup> düzenlemesinin karşılığı 5237 Sayılı Kanunda 211 nci maddede “*Bir hukukî ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi hâlinde, verilecek ceza, yarısı oranında indirilir.*” hükmü ile düzenlenmiştir.

Buradan da görüldüğü üzere; 765 Sayılı Türk Ceza Kanunun 347 nci maddesinde düzenlenen hafifletici sebeplerin gerçekleşmesi halinde, belgenin resmi belge veya özel belge olması durumuna göre yaptırımların gösterilmesi suretiyle eylem hüküm altına alınmışken; 5237 Sayılı Kanunda belgenin niteliğine göre cezasının yarı oranında indirileceği öngörülmüştür. Bu suretle yeni düzenleme eski düzenlemeye nazaran yaptırımı daha ağırdır.

Sahtecilik eylemleri genellikle arasında bir kısım failler karşı tarafın kendisini zarara uğratacağı kanısıyla zarardan kurtulmak veya korunmak amacıyla sahtecilik yapma yoluna başvurmaları. Bu nedenle Kanun koyucu hafifletici neden olarak bu maddeyi düzenlemiştir.<sup>502</sup>

Her iki kanun hükmü incelendiğinde; hafifletici sebebin eski kanun metnine “*bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı*” hususu da eklenerek yeni kanunun genişletildiği görülmektedir. Bu genişletmenin temelinde Yargıtay’ın bu hususta verdiği kararlar yatmaktadır. Şöyle ki; Yargıtay açığa attığı imza üzerine kendi iradesine aykırı olarak bir senet düzenlenmesi ve bu senede dayanılarak malların haczedildiğine yönelik

---

<sup>501</sup> “Sanığın ormanda ağaç keserken yakaladığı şikayetçi İsmail’in elinden suçta kullandığı baltayı alıp muhtara teslim ettiği, ancak olayı belgeleyecek tutanağı yazacağı sırada sanığın hazır olmamasına rağmen hazırmış gibi ikrarını da ihtiva eden bir suç tutanağı düzenlemek suretiyle resmi evrakta sahtecilik suçunu işlediği; ancak, suçta tutanağı orman yasasına aykırılıkta bulunan İsmail aleyhine gerçek bir durumun kanıt aracını sağlamak amacıyla düzenlediği anlaşılan sanığa T.C.K. nun 347 nci maddesinin uygulanması gerekir.” (Y.6.CD. 14.10.1982 gün ve 5292-7032 sayılı kararı, bkz. Ağır ceza s.104) ; “Orman koruyucusu sanık sorumlu olduğu istif yerinde ki odunların azalması üzerine, kendisini sorumluluktan kurtarmak için durumu yansıtan tutanak yerine sahte tutanak düzenlediğinden eylemine T.C.K. nun 339/1 ve 347 nci maddelerini uygulamak gerekir.” 6 CD.5.12.1984 gün ve 5907-8817 sayılı kararı, bkz. Orhan YENER, s.102

<sup>502</sup> Haydar EROL,s.860

bir tehditle karşılaşması halinde, bu malların bedelini kapsayacak miktarda sahte senet meydana getiren kimse hakkında hafifletici sebep uygulanmıştır.<sup>503</sup>

Bu kanun hükmü uyarınca, resmi belgede sahtecilik suçlarını bir hukuki ilişkiye örneğin alım satım, ödünç verme gibi alacağın ispatı veya kendisi veya başkası için gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla işlenmiş ise, bu durumu kanun cezadan indirim sebebi saymıştır. Burada failde başkasının hakkına el uzatmak yerine kendisinin saldırıya uğradığı hakkını korumak veya sağlamak düşüncesi korunmaktadır.<sup>504</sup> Failin objektif olmayan, makul ve mantıki kabul edilebilir subjektif değerlendirmesi söz konusudur. Amacın haksız olmaması, eylemin başkasına zarar vermek için değil de, kendisinin uğradığı veya uğrayacağı zarardan korunmak amacıyla eylemi yapması aranır.<sup>505</sup> Gerçekten amaç gerçek olmasa bile fail bunu böyle sanarak iyi niyetle ve sözü geçen amaçla hareket etmiş olduğu takdirde cezasından indirilmesi gerekir.<sup>506</sup> Nitekim Yargıtay da bu görüşü benimsemektedir. Amacın bir hakka dayanması, işlenen sahtecilik eyleminin suç niteliğine haklılık kazandırmaz. Sadece cezadan indirim yapılması ön görülmüştür.<sup>507</sup>

Daha az cezayı gerektiren sebep subjektif olduğundan diğer suç ortaklarına sirayet etmez.<sup>508</sup>

Bu madde çerçevesinde gerek hukuken korunmuş alacaktan veya gerekse belgelenmek istenen gerçek durumdan fazlasına ilişkin olarak düzenlenen sahte belge bu hafifletici nedenin uygulanmasına engel olacaktır.<sup>509</sup>

<sup>503</sup> ERMAN-ÖZEK,s.443-444

<sup>504</sup> “ Ancak maddenin yazımına göre bir hukuki alacağa dayanan alacağın ispatı için sahtecilik yapılması, mevcut olmayan ve fakat kendisinin mevcut saydığı bir alacağın ispatı için de yapması mümkündür. Bu durumda herkes muhayyel bir alacağından söz ederek sahte bir belge kullanabilir veya düzenleyebilir. Bu ise bu tür sahte eylemlerin artmasına neden olabilir.” Bkz. S. DONAY- M.KAŞIKÇI,s.276

<sup>505</sup> EKİNCİ-ESEN,343-344 ; Haydar EROL,s.860

<sup>506</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, s.412 ; ERMAN-ÖZEK,s.442 ; Haydar EROL,s.860

<sup>507</sup> Necati MERAN,s.304 ; EKİNCİ-ESEN,s.343

<sup>508</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, 412

<sup>509</sup> ERMAN, Sahtecilik Cürümleri, 412

Manevi unsuru genel kastın yanında özel kasttır.<sup>510</sup> Hafifletici sebebin uygulanabilmesi için failin ispat etmek istediği olayı başka gerçek bir vasıta ile kanıtlama imkanının olup olmamasının bir önemi yoktur.<sup>511</sup>

## **V. YAPTIRIM VE KOVUŞTURMA**

### **A. YAPTIRIM**

Özel belgenin ispat kuvveti resmi belgeninki kadar güçlü değildir. İspat kuvveti, yazı veya imzanın inkar edilmemiş olmasına bağlıdır. Bu itibarla resmi belgede yapılan sahteciliğin cezası, özel belgede yapılan sahteciliğin cezasına oranla daha ağırdır. Bunun yanında resmi belgede yapılan sahteciliğin failinin kamu görevlisi ile bunun dışında bir kimse olması arasında kamunun kamu görevlisine duyduğu güvenin daha fazla olmasından ötürü, kamu görevlisinin yapmış olduğu resmi belgede sahtecilik suçu kamunun güvenini daha fazla sarsacağından diğer kişilere nazaran daha ağır cezalandırılma yoluna gidilmiştir.

Bu suretle, incelemeye çalıştığımız kamu görevlisinin görevi gereği düzenlediği resmi belge üzerinde yapılan sahtecilik suçunun düzenlendiği 204 ncü maddenin ikinci fıkrası uyarınca fail kamu görevlisi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası hükmolunacaktır.

Cezanın alt sınırı üç yıl olduğu ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun 49ncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca hükmedilen bir yıldan fazla hapis cezasının kısa süreli hapis cezası sayılmayacağından 50 nci maddenin 1 nci fıkrası gereğince adli para cezasına çevrilmesine imkan yoktur.

5237 Sayılı Kanunun 204/2 nci maddesi ile 765 Sayılı Kanunun 339/1 nci maddeleri karşılaştırıldığında her iki kanunda cezanın alt sınırı korunmakla birlikte üst sınırın 10 yıldan 8 yıla indirildiği görülmektedir. Bu itibarla yeni kanunun madde hükmü daha lehedir.

<sup>510</sup>Doğan SOYASLAN , Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2005,s. 435

<sup>511</sup>ARTUK- GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.767

5237 Sayılı Kanunun 53 ncü maddesinin 1 nci fıkrasının a bendi uyarınca bu suçtan mahkum olan kamu görevlisi mahkumiyetin kanuni sonucu olarak kamu görevini ifa etmekten mahkumiyetin kesinleşip hapis cezasının infazının tamamlanmasına kadar yoksun bırakılır.<sup>512</sup> Bununla birlikte 5237 Sayılı Kanunun aynı maddesinin 5 nci fıkrasında “ sayılan hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla hapis cezasına mahkumiyet halinde , ayrıca cezanın infazından başlamak üzere hükmolunacak cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir.” hükmü gereğince kamu görevlisi kamusal faaliyetten men edilecektir.

## B. KOVUŞTURMA VE YETKİLİ MAHKEME

Tezimizin konusunu oluşturan 5237 Sayılı Kanunun 204 ncü maddesinin 2 nci fıkrasında yazılı suç için yargılama yapmakla görevli mahkeme Adli Yargı İlk derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve yetkileri hakkındaki Kanunun 12 nci maddesi uyarınca Ağır Ceza Mahkemeleridir.<sup>513</sup>

<sup>512</sup> İzzet ÖZGENÇ, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler,s.686

<sup>513</sup> “İddianame : Sanığın, sadece borçlu ve kefil isim ve imzalarının bulunduğu diğer kısımlarının boş bırakıldığı senedi(bonoyu) doldurarak müşteki (kefil) aleyhine kambiyo senetlerine mahsus icra yolu ile takip yaptığı, kefil kısmındaki imzanın müştekiye ait olmadığı tespit edildiği, bu nedenle özel evrakta sahtecilik suçunu işlediği iddiası ile 765 sayılı TCK.nun 345. maddesi gereğince cezalandırılması talep edilmiştir.

Asliye Ceza Mahkemesi Kararı : 18.05.2005 günlü kararı ile ;

Bono'nun 765 sayılı TCK.nun 349/2. maddesi gereğince Resmi Evrak niteliğinde olduğunu,her ne kadar başlangıçta TTK.daki şekil şartlarını taşııyorsa da icra takibine konulduğu sırada tüm şekil şartlarını içerdiğini, bu nedenle yapılan sahteciliğin 765 sayılı TCK.nun 342/1. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini, bu itibarla görevli mahkemenin Ağır Ceza Mahkemesi olduğunu, iddia ederek görevsizlik kararı vermiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi Kararı :17.06.2005 günlü kararı ile ;

Bono'nun boş olarak verildiği, sanık tarafından sonradan doldurulduğu iddia edildiğine göre sanığın eyleminin 765 sayılı TCK.nun 345/1. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekir, iddiası ile görevsizlik kararı verilmiştir.

Yargıtay 5. C.D.nin kararı :5235 sayılı yasanın 12. maddesi, iddianamede olayın anlatılış biçimi,atılı suçun niteliği ve Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararındaki gerekçeye göre , yerinde görülmeyen Asliye Ceza Mahkemesi'nin görevsizlik kararının kaldırılmasına...11.10.2005 gününde oybirliği ile karar verilmiştir.” 5.C.D.5 11.10.2005 gün ve 2005/16452 -21071sayılı kararı için bkz. <http://www.adalet.org.tr>. (20.12.2005)

Kamu görevlisinin görevi gereği düzenlediği resmi belgede sahtecilik suçu, 3628 Sayılı Kanunun 17 nci maddesinde yer alan suçlardan olmadığı için savcılıkça soruşturma yapılabilmesi için 4483 Sayılı Kanun hükümlerine göre izin alınması gerekmektedir.<sup>514</sup> Bununla birlikte Yargıtay'ın 765 Sayılı Yasa döneminde “özel yasalarda yer alan memur gibi cezalandırılırlar” biçimindeki ifadelerin “ memur gibi yargılanır” olarak algılamadığından bu özel yasadaki kişilerin 4483 Sayılı Kanuna tabi olmayacakları şeklindeki uygulamaları<sup>515</sup> yukarıda ifade ettiğimiz özel yasalarda memur gibi değerlendirilen kişilerin yürürlük kanununun atfı dolayısıyla kamu görevlisi olarak kabul edilmekle birlikte Memuru Muhakemat Kanunu hükümlerine tabi olmayacaklardır.

---

<sup>514</sup> Ahmet GÖKCEN, Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları, Hukuk ve Adalet Dergisi, Yıl.2 Sayı.6-7, Ekim 2005, s.216 ; ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, 5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümler ,s. 364

<sup>515</sup> Sami SELÇUK, İdare ve Ceza Hukukunda Memur Kavramı, s.45

## SONUÇ

Belgelerin, hukuk sistemi içinde hukuki ilişkiler kurma ve hukuki işlemler oluşturma ve bunları ispatlama açısından önemi büyüktür. Toplumda belgelerin inandırıcı ve doğrulukları konusunda kamu güveni denilen ortak bir inanç oluşturmıştır. 10.10.2004 tarihinde kanunlaşan ve 01.06.2005 tarihinde yürürlüğü giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204/2 nci maddesinde yer alan kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçunda korunan hukuki menfaatinin diğer sahtecilik suçlarında olduğu gibi toplumun doğruluğuna inandığı belgelere yönelen haksız menfaatin kamunun ortak inancını zedelediği olgusunu oluşturan kamu güvenidir. Zaten bu husus maddenin yer aldığı bölüm başlığından da açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Toplumsal ve ortak yaşamın huzur ve güven içinde olağan akışı takip ederek sürmesi, bu güvenin devamı ve korunması zorunludur. Bu sebeple, devlet bir düşünceyi kanıtlama yeteneğini evrakların öz ve şekilleri ile doğruluklarına beslenen ortak toplum inancını kamu güveni içinde korumak ve o yüzden bu soyut varlık veya yararın veya değerın somutlaştığı evrakları dokunulmaz kılmak istemiştir.

765 Sayılı Kanunda belgelerde sahtecilik suçları aslı-sureti, fikri-maddi şeklinde ayrıma tabi tutularak değişik maddelerde yer almışken, 5237 Sayılı Kanunda sadeleştirilmeye gidilerek resmi belgede sahtecilik suçları tek maddede düzenlenmiş ve bu da basitliği sağlamıştır.

765 Sayılı Kanunda yer alan fikri sahtecilik ve maddi sahtecilik suçları yeni 5237 Sayılı Kanunun 204/2 nci maddesinde maddi unsurun seçimlik hareketi olarak düzenlenmiş, bu düzenleme neticesinde sahtecilik yapılması yeterli olacak ve ayrıca olayda fikri sahtecilik mi yoksa maddi sahtecilik mi olduğunun araştırılmasına gerek kalmayacaktır.

Sahtecilik suçları, tarihin her aşamasında ağır yaptırımlarla cezalandırılmış, Roma hukukunda failin statüsüne göre ölüm cezasından, malların müsaderesine kadar



çeşitli yaptırımlarla cezalandırılmış, İslam hukukunda cezası hakimın takdirine bırakılmış taz'ir cezası ile cezalandırılmıştır.

Belgede sahtecilik suçlarında doktrinde korunan hukuki menfaat konusunda birlik olmamakla birlikte; bir grup yazar korunan hukuki menfaatin kamu düzeni olduğu, diğer grup ise kamu düzeni ile özel menfaatin birlikte mevcut olduğu yönünde görüşler mevcuttur.

İnceleme konumuzu oluşturan suçun konusu olan resmi belgenin kanunun gerekçesinde belirtilen belgenin taşınması gereken yazılı, anlaşılır bir içeriğe sahip, irade beyanı ihtiva eden, belirli bir kişiye izafe edilen ve hukuki hüküm ifade etmesi yanında, failin kamu görevlisini yetkisi dahilindeki görevinden dolayı yasal dayanağı ve biçimsel koşullara uygun olarak düzenlemesi gerekir.

Sahte düzenlenen resmi belgenin aldatma yeteneğinin tespiti mahkemeye ait olup, sahtecilik ilk bakışta açık ve bariz bir şekilde anlaşılıyor ise mahkeme doğrudan bu gücün varlığının olduğunu takdir edebilirken, mahkemenin re'sen bu durumu belirleyecek durumda olmaması durumunda bilirkişilerin görüşüne başvurulmalıdır.

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda belgede sahtecilik suçlarında “genel ve özel zarar” kavramları suçun maddi unsuru içerisinde yer almışken, 5237 Sayılı Kanunda bu hususa yer verilmemiş olması bu hususun bu suçlarda aranmayacağı anlamı taşımamaktadır. Bu husus, resmi belgelerde sahtecilik suçlarında genel zararın her zaman olası olacağından cihetle 204/2 nci maddesinde aranacaktır.

Suçun 765 Sayılı Kanunun 279 ncu maddesinde yer alan Ceza Hukuku bakımından memur sayılanlara ait tanımın karmaşıklığı ve bu kanun döneminde uygulamada meydana gelen aksaklıkları ortadan kaldıran, Yeni Türk Ceza Kanunu'nda memur kavramı yerine kamusal faaliyet görmek için yegane kriter olarak ele alındığı kamu görevlisi kavramının ithal edilmesi yerinde olmuştur. 765 Sayılı Kanunun 279 ncu maddesinde tamamen soyut kavramlar olan ve kavramların tanımlanmasında fikir

birliği sağlanamamış olan kamu hizmeti ve kamu görevi ayrımı yeni kanun ile kaldırılmış ve anlam karmaşası sona erdirilmiş oldu.

Bunun yanında eski kanun döneminde özel yasalardaki memur gibi sorumlu tutulacağına dair hükümler 5252 sayılı Yürürlük Kanunu'nun yürürlükten kaldırılan Türk Ceza Kanunu'nda yapılan yollamalar yeni kanunda bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelere yapılmış sayılacağından bu özel kanun düzenlemelerinde memur olarak gösterilenler kamu görevlisi olarak kabul edileceklerdir.

Bu suçun mağduru daima devlet olup, bu suçlardan maddi veya manevi zarara uğrayan bir kişi mağdur olmayıp, suçtan zarar görendir.

Suçun maddi unsurunu, belgeyi sahte olarak düzenlemek, gerçek belgeyi başkasını aldatacak şekilde değiştirmek, gerçeğe aykırı olarak düzenlemek ve sahte resmi belgeyi kullanmak seçimlik hareketleri oluşturmaktadır.

5237 Sayılı Kanunun 204/2 nci maddesinde yazılı suçun maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerinden belgeyi değiştirmede sahteciliğin başkalarını aldatması gerektiği şeklindeki ifadenin diğerk seçimlik hareketleri de kapsadığının göz ardı edilmemesi gerekir.

Suçun manevi ögesini, zarar vermek bilinci ve iradesiyle hareket etmek oluşturun.

Bu suçun işlenmesinde mağdurun rızası, zaruret hali ve amirin emrinin failin icra ettiği eylemi hukuka uygun hale getirmez.

Suç şekli bir suç yani neticesi hareketle bitişik suç olması ve icra hareketlerinin bölümlere ayrılamaması yanında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda eksik-tam teşebbüs ayrımı kaldırılması neticesinde teşebbüs mümkün değildir.

İncelediğimiz 204/2 maddesi ve özgü suç niteliğinde olduğundan 5237 Sayılı Kanunun 40/2 nci maddesi uyarınca yetkili kamu görevlisi ile özel kişiler arasında bir anlaşmanın varlığı halinde kamu görevlisinin sıfatı esas alınarak, 38 nci maddedeki

azmettirme ile 39 ncu maddede yazılı faile yardım etmeye ilişkin hükümler uyarınca 204/2 nci madde uyarınca cezalandırılacaktır.

Sahte olarak tanzim edilen resmi belgenin aldatma yeteneğinin bulunmaması bunu düzenleyen kamu görevlisinin 257 nci maddesinde yazılı şartlar olduğu takdirde görevi kötüye kullanmak suçundan cezalandırılması gerekecektir. Aksi halde kamu görevlisi memur ise disiplin cezası verilebilir.

Resmi belgelerin sahteliği ispatlanıncaya kadar geçerli resmi belge mi yoksa aksi ispatlayıncaya kadar geçerli belge mi konusunda tespitin yapılması bu suçun ağırlaştırıcı nedeni olan 204/3 ncü maddenin uygulanması için önemlidir.

765 Sayılı Kanunun 341 nci maddesinde yer alan resmi belgenin suretlerinde yapılan sahteciliklerin, 5237 sayılı kanunda yer almamış olması nedeniyle, bu tür belgelerin 204 ncü madde kapsamında değerlendirilmedi.

Suçun bir suç işlemek kaydıyla aynı suçun değişik zamanlarda işlenmesi durumunda zincirleme suç olarak kabul edilecek ve faile tek suç verilecek, fakat cezası artırılabilecektir.

Düzenlemesi çok yerinde bulduğumuz, yeni kanunun 212 nci maddesinde belgede sahtecilik suçlarında özel içtima kuralı gereği bir başka suçun işlenmesi halinde, yani sahtecilik suçunun vasıta olarak kullanılması halinde hem sahtecilik hem de ilgili suçtan ayrı ayrı ceza verilecektir. Bunun doğal sonucu olarak, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde 204/2 nci maddede yer alan nitelikli zimmet suçunun kanuna aykırı olarak, Yargıtay tarafından sahtecilik suçunun unsuru kabul ederek sadece nitelikli zimmetten cezalandırması, bu kanun hükmü karşısında mümkün görülmemeyecektir. Bununla birlikte dolandırıcılık suçunun oluşumunda da kullanılan sahteciliğin ayrı ayrı suç oluşturacağı kabul edilecektir.

Suçun Askeri Ceza Kanunu'nda özel bir düzenlemesi olan 134 ncü maddenin ceza sınırlarının Yeni Türk Ceza Kanunu'nun aynı hükümlerine tekabül eden 204/2 nci maddesinin müeyyidesinden farklı olması ve Türk Ceza Kanunu'nda yetkili kamu

görevlisinin yaptığı resmi belgede sahtecilik suçunun cezası yetkisiz kişilerce yapılan sahtecilikten daha ağır müeyyide ile hayatın gerçeklerine ve adalet duygusuna uygun olarak cezalandırılmışken Askeri Ceza Kanunu'na tabi asker kişi olan yetkili kamu görevlisi failin, resmi belgede sahteciliğinin daha hafif müeyyide öngören 134 nci madde mucibince daha az bir ceza ile cezalandırılması ve yetkili olmayan bir kamu görevlisinin ise daha ağır müeyyide öngören genel hüküm 204/1'den cezalandırılması hem Türk ceza Kanunu'nun ceza prensibine aykırı hem de yetkili kamu görevlisinin sahteciliğinin yetkisiz kişinin sahteciliğinden daha az cezaya tabi olması hakkaniyete aykırıdır.

## KAYNAKÇA

### *Kitaplar*

AKDAĞ Selami, **Türk Ceza Kanunu Şerhi Emsal İçtihatlar ve İlgili Kanunlar**, Ankara: Olgaç Matbaası, 1976.

ALİKAŞİFOĞLU Kemalettin - DOĞU Engin, **Son Değişikliklerle İçtihatlı- Notlu Türk Ceza Kanunu**, Ankara : Doruk Matbaacılık, 1981.

ARSLAN Ç. - AZİZAĞAOĞLU B., **Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi**, Ankara : Asil Yayıncılık, 2004.

ARTUÇ Mustafa, **5237 Sayılı Gerekçeli Karşılaştırmalı, tablolu Türk Ceza Kanunu** Ankara : Kartal Yayınevi, 2004.

ARTUK- GÖKCEN-YENİDÜNYA, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 5 nci bsk., Ankara: Turhan Kitabevi, 2004.

ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, **5237 Sayılı Kanuna göre hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 6 ncı bsk,Ankara : Turhan Kitabevi, 2005.

BAYRAKTAR Köksal, “ **Kamu Düzeni Aleyhine İşlenen Suçlar ” ,Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında Türk Ceza Kanununun 50 nci Yılı ve Geleceği Sempozyumu ( 22-26 Mart 1976 )** , İstanbul : İstanbul Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Enstitüsü, Sermet Arkadaş, 1977.

BAYTOK N.-ERGİL R.-SANAL A.-AYAN Ş.-ÜLGENERK Z.,DOĞRUER T., **Türk Ceza Kanunu**, Ankara: Işık Matbaacılık, 1958.

BECARİA Cesare, **Suçlar ve Cezalar Hakkında**, Çev. Sami SELÇUK, Ankara: İmge Kitabevi, 2004.

ÇAĞLAYAN Muhtar, **Türk Ceza Kanunu Açıklamalı İçtihatlı Gerekçeli**, 3ncü bsk, Ankara: Yetkin Yayınevi,1983.

ÇAĞLAYAN Ramazan, “ **Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yargılanmasına ilişkin 4483 Sayılı Kanunun hakkında bir değerlendirme ” Kamu Personeli Sorunları İdare Hukuku Sempozyumu, Eskişehir 4-5 Nisan 2003**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2004.

CENTEL Nur, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, İstanbul: Beta Yayınları,Kasım 2001.

ÇELEN Orhan, **Askeri Ceza Kanunu** , 3 bsk., Ankara: Cantekin Matbaacılık, 2001.

ÇETİN – MALKOÇ, **Uygulamada Sahtekarlık Suçları, Bilgisayar Suçları, Tebligat suçları ve İlgili Mevzuat**, Ankara: Adalet Yayınevi, 1995.

ÇINGİ M. - KARDAŞ Ü., **Askeri Ceza ve Ceza Yargısı** , İstanbul: Kazancı Yayınları, 2001.

DEMİRBAŞ Timur , **Ceza Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002

DONAY S. - KAŞIKÇI M., **5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve yürürlük Kanunu**, İstanbul: Vedat yayıncılık, 2004.

DÖNMEZER-ERMAN, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım Cilt.II**, 14 ncü bsk, İstanbul: Beta Yayıncılık 1997

DÖRTGÖZ Gürsal Öcal, **Tapu ve Kadastro İşlemlerinde Sahtecilik Suçları ve Alınması Gereken Tedbirler**, Ankara: 1993.

EGESELLİ Hakkı - ALTAY Hakkı, **Evrakta Sahtecilik Suçları**, Ankara: Yeni Matbaa, 1961.

EKİNCİ M. - ESEN S., **Anlatımlı ve gerekçeli Yeni Türk Ceza Kanununda yer alan Hırsızlık, Yağma,güveni kötüye kullanma,dolandırıcılık,hileli ve taksirli iflas, karşılıksız faydalanma, belgelerde sahtecilik ve bilişim alanında suçlar** , Ankara: Adalet yayınevi , 2005.

EKİNCİ M. - ESEN S., **Açıklamalı ve İçtihatlı Sahtecilik, Hırsızlık,Gasp, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal, bilişim alanında suçlar ile Müsterek Hükümler**, Ankara: Adalet yayınevi , 2003.

EREM Faruk, **Türk Ceza Kanunu Şerhi II**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1993.

EREM Faruk,**Türk Ceza Hukuku II**, Ankara: Ajans-Türk Matbaası ,1962.

EREM – TOROSLU , **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler** , 6 ncı bsk., Ankara: Savaş Yayınevi, 1994.

EREM-TOROSLU, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Ders Kitabı**,3ncü bsk, Ankara: Sevinç matbaası, 1978

ERMAN –ÖZEK ,**Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamu Güvenliğine Karşı işlenen Suçlar ( TCK 316-368)** , İstanbul: Dünya Basınevi, 1996.

ERMAN Sahir, **Sosyal ve Ticari Ceza Tatbikatı Dersleri**, 2 nci bsk, İktisadi ve İdari Bilimler Yüksek okulu Yayınları,, İstanbul 1979,s.113

ERMAN Sahir, **Sahtecilik Cürümleri** ,3 ncü bsk.,İstanbul: Sulhi Garan Matbaası 1970.

ERMAN Sahir, **Sahtekarlık Suçları**,5nci bsk., İstanbul : İ.Ü.Fen Fak. Basım Atölyesi, 1987.

EROL Haydar, **En Son değişiklikleri ile Madde Açıklamalı En Yeni İçtihatlı Türk Ceza Kanunu**, Ankara : PYS Matbaacılık, 2003.

ESİN Kemal, **Yargıtay Altıncı,Sekizinci ve Dokuzuncu Ceza Dairelerinin Görev Kapsamına Giren Devlet ve Şahıs Mallarına Karşı İşlenen Suçlar**, Ankara: Yetkin Yayınları, 1987.

EVLİYAOĞLU Erkan, **Memurlarla İlgili Suçlar**, Ankara: Adalet Yayınları, 2001.

GÖKCEN Ahmet, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri**,

GÖRGÜN Mehmet, **Uygulamada Ağır Ceza Davaları**,Ankara: Adalet Yayınevi, 1996.

GÖZÜBÜYÜK A.Şeref - Turgut TAN, **İdare Hukuku-I Genel Esaslar**,3 ncü bsk, Ankara: Turhan Kitabevi, 2004.

GÖZÜBÜYÜK Abdullah Pulat,**Türk Ceza Kanunu Şerhli III**,5nci bsk.,İstanbul :Kazancı Yayınları,

GÜLTAŞ Veysel, **Uygulamada Ağır Ceza Davaları**, 2 nci bsk, Ankara: Adalet Yayınevi, 2002.

GÜNDEL Ahmet , **Açıklamalı- İçtihatlı Zimmet,Sahtecilik, Hırsızlık, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal Suçları**, 2 nci bsk, Ankara: Seçkin Kitabevi, 2002.

GÜNEY N. - ÖZDEMİR K. – BALO Y., **Yeni Türk Ceza Kanunu**, Ankara: Adil Yayınevi, 2004.

GÜNGÖR Şener -Mustafa KAYA, **4814 Sayılı Kanunda Değişik Çek Suçları**, 2 nci bsk., Ankara: Turhan Kitabevi, 2004

İÇEL Kayıhan, **Sahir Erman’a Armağan**, İstanbul: Alfa Yayıncılık, 1999.

İÇEL K. - BAYRAKTAR K. - YENİSEY F. , **Almanya Fedaral Cumhuriyeti Ceza Hukukuna Giriş** , İstanbul:Beta Basımevi, 1989

Nazif KAÇAK, **Ansiklopedik Yargı İçtihatları Külliyyatı**, 2 bsk., Ankara: Kartal Yayıncılık,2004.

KARAKAŞ Fatma, **Memur Yargılama Hukuku ve Uygulaması**, , İstanbul: Legal Yayıncılık 2002.

KOCALAR Salih - KOÇ E.Ahsen, **4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve ilgili mevzuat**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2003.

KOÇ Cihan, **Gerekçeli,Karşılaştırma tablolı Yeni ve Eski Kanun Metinleri ile birlikte Türk Ceza Kanunu**, , Ankara: Kartal Yayınevi, 2004

KÖROĞLU Hasan, **Uygulamada ve İçtihatlarında Bilirkişilik**, Ankara:Adil Yayınevi 1995.

MALKOÇ İsmail, **2004 Değişikleri ve İçtihatlarıyla Türk Ceza Kanunu**, Ankara: Malkoç Kitabevi, 2004.

MALKOÇ İ. – GÜLER M. , **Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-3** , Ankara: Adil Yayınevi,1999.

MERAN Necati , **Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik – Malvarlığı Bilişim Suçları ile Ekonomi ve Ticaret Alanında Suçlar**, Ankara: Seçkin Yayınevi , 2005.

NOYAN Erdal,**Yeni Türk Ceza Kanunu**, Ankara: Adil Yayınevi, 2004.

OK Sinan - KELEŞOĞLU Muhattar, **Gerekçeli,Karşılaştırma tablolı Yeni ve Eski Kanun Metinleri ile birlikte Yeni Türk Ceza Kanunu**, Ankara:Adalet yayınevi 2004.

OKADAN Recai, “Romalıların Suç Telakki Ettikleri Fiiller”, **Ordinaryus Profesör Dr. Tahir TANER’e Armağan**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul: İsmail AKGÜN Matbaası, 1956

ÖNDER Ayhan,**Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**,4 ncü bsk., İstanbul: Filiz Kitabevi, 1994.

ÖZBEK Mustafa, **Noter Senetlerinde Sahtelik**, Prestij Matbaacılık,Ankara 2001.

ÖZGENÇ İzzet,**Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005.

ÖZKAN İsmail, “ **Sahtecilik-İğfal Kabiliyeti**”,**Adli Belge İncelemesi**,Editör.Faruk AŞÇIOĞLU, İstanbul: Beta yayıncılık, 2005.

ÖZMEN Remzi, **Notlu- Gerekçeli- Karşılaştırmalı 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2004



ÖZÜTÜRK Nejat, **Türk Ceza Kanunu Şerhi ve Tatbikatı II**, 2 nci bsk., İstanbul: Filiz Kitabevi, 1970.

PINAR İbrahim, **4883 Sayılı Kanuna göre Memur Suçlarında İdari ve Adli Soruşturma Usülleri**, 4 ncü bsk, Ankara: Seçkin yayıncılık, 2003

PINAR İbrahim, **Devlet Memurları Kanunu Şerhi ve İlgili Mevzuat**, 8 ncü bsk, Ankara; Seçkin yayıncılık, 2001.

SAVAŞ V. - MOLLAMAHMUTOĞLU S., **Türk Ceza Kanunu Yorumu III**, , Ankara: Seçkin Yayınları, 1995.

SELÇUK Sami, **Dolandırıcılık**, Ankara: Yasa Yayınları, 1982.

SELÇUK Sami, **Dolandırıcılık Cürümünün Kimi Suçlardan Ayrımı ve Çekle İlgili Suçlar**,Ankara : 1986.

SOYASLAN Doğan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 5 nci bsk, Ankara:Yetkin yayınları, 2005.

SOYASLAN Doğan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 4 ncü bsk, Ankara:Yetkin yayınları, 2002.

ŞAHİN Ali Oğuz, **Başbakan ve Bakanların Görevleri ile İlgili Cezai Sorumlulukları**, Ankara: Palme yayınları, 1999.

TAŞDEMİR Kubilay - ÖZKEPİR Ramazan, **Belgelerde Sahtecilik, Mala Karşı Suçlar ve Bilişim Alanındaki Suçlar**, Ankara: Adil Yayıncılık, 1999.

TEKİL Fahiman, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2 bsk, Fakülteler Matbaası,İstanbul 1994.

TOPALOĞLU Mustafa, **Bilişim Hukuku**, ,Adana: Karahan Kitabevi, 2005.

TOROSLU Nevzat, **Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu**, Ankara: Sevinç Matbaası,1970.

TÜMERKAN Somay, **Dolandırıcılık Suçu ( Karşılıksız Çek Keşidesi Fiilleri )**, İstanbul: Kazancı Yayınevi, 1987.

ULUKAPI Ömer - ATALI Murat, **Noterlik Hukuku**, Konya: Mimoza yayıncılık, 1994.

ÜÇÖK Ç. - MUMCU A.— BOZKURT G.,**Türk Hukuk Tarihi**, 9 ncü bsk., Ankara: Savaş Yayınevi, 1999.

YALVAÇ Gürsel, **Yeni Türk Ceza Kanunu**, ,Ankara: Adalet Yayınevi, 2004.

YAŞAR Osman, **Uygulamada Türk Ceza Yasası Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin yayıncılık, 2000.

YAŞAR Osman, **İçtihatlı Türk Ceza Kanunu**, Ankara: Seçkin Yayınevi,2001.

YENER Orhan, Tatbikatta Ağır Ceza Davaları, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1994.

YURTCAN Erdener, **Yeni Türk Ceza Kanunu ve Yorumu**,İstanbul: Kazancı yayıncılık 2004.

### ***Sürelî Yayınlar***

AĞAR Serkan, “Sahte ve Muhteviyatı Yanıltıcı Belge Düzenleme veya Kullanma Suçları”,**Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı 58, Mayıs-Haziran 2005.

AKIŞ Ercüment, “Resmî Evrak ve Sahtecilik”, **Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi**, C.2,S.5, Temmuz 1997.

Askeri Yargıtay Dergisi, Sayı 15-16

ARICA M. Nadir, “Evrakta Sahtekarlık Suçları”, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, 2002

AYDEMİR Süleyman Ruhi, Evrakta Sahtekarlık Suçları, **Mevzuat Dergisi**, Y.6, S.69, Eylül 2003

AYTAÇ Mehlika , “Resmî Evrakta Sahtecilik Üzerine Bir İnceleme”, **Adalet Dergisi**, Sayı 6,1987.

BAFRA JALE, “İmza incelemeleri ve bilirkişilik”, **İstanbul Barosu Dergisi**,C.75,Sayı 4-5-6, 2001.

BAKICI Sedat,”Ceza Davalarında Bilirkişi”,**Yargı Dünyası**,Sayı 53,Mayıs 2000.

BAYRAMOĞLU Reşad, Evrakta Sahtekarlık, Ankara Barosu Dergisi, S.2, Y.1944,ss.11-14

BERKİN Necmettin, “Senetlerde Sahtecilik”, **İ.Ü.H.F.Mecmuası**,C.XIV, 1948.

DELİDUMAN Seyithan, “Noter İşlemlerinde Sahtelik”, **Türkiye Noterler Birliği Dergisi**, Sayı 110, Mayıs 2001.

DEMİREL Hakkı, “ Türk Ceza Kanunun Evrakta Sahtekarlık Cürmü Hakkındaki Hükümlerin Sistematik İzahı Üzerine Bir Deneme”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, , C.8, Sayı 1-2 ,1956.

DONAY Süheyl, “Hukuken Batıl Olan Senetlerin Varaka Olup Olmayacağı Sorunu”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**,C.. XXXV,Sayı.1-4,1970

DÜLGER Murat Volkan,”5237 Sayılı TCK’da Kastın unsurları ve türleri özellikle Olası kastın değerlendirilmesi” , **Hukuk ve Adalet Dergisi**, Sayı 5, Nisan 2005.

DÜLGER Murat Volkan,”Yeni Türk Ceza Kanununda Suç Ortaklığı”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** , C.1, Sayı 2, 2005

ELÇİN Bora, “Yeni Türk Ceza Kanununda Kamu Görevlisi Sıfatının Sonuçları”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı13, Temmuz 2005.

ERDOĞAN İhsan, “Hukuki Muamelelerde Şekle Aykırılığın Sonuçları”,**Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**,C.1, Sayı 1, Haziran 1997.

EREM Faruk, “Açığa İmzanın kötüye Kullanılması”,**Yargıtay Dergisi**,C.9,Sayı 4,1983.

EREM Faruk, Ammenin İtimadı Aleyhine Cürümler, **A.Ü.H.F. Dergisi**, Y: 1961, C.XXVIII, S.1-4,s.105

ERGÜN Mevci, “ Sahtekarlık ”, **Yargıtay Dergisi**, C.9, S.3, Yıl.1983.

ERMAN Sahir, Mahkeme İçtihatları, Adalet Mahkemesi Kararları, Resmi Evrakta Sahtekarlık, **İ.Ü.H.F. Mecmuası**,Y.1951,C.XVII, S.1-2 s.448

ERMAN Sahir, Evrakta Sahtekarlık, İğfal Kabiliyeti, Resmi evrakın aslı ve sureti, **İ.H.F.Mecmuası**, Y.1953,C.XIX,S.1-3,s.1045

ERMAN Sahir , “Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları”, **İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C.XVI, Sayı.1-2 ,1950

ERMAN Sahir, “Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Resmi evrak Tabiri”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.4, Sayı.1-4,1949.

ERMAN Sahir, Hususi Evrakı Taklit ve Tağyir etmek, **Adalet Dergisi**, Y.1949,S.XI,s.1541

FİDAN Fahrettin,”Resmi Evrakın Özünde Sahtecilik Suçu”, **Adalet Dergisi**, Yıl.80,Sayı.6,Kasım Aralık 1989.

GÖKCEN Ahmet, “Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları”,**Hukuk ve Adalet Dergisi**, Sayı 6-7, Ekim 2005.

GÖZÜBÜYÜK Abdullah Pulat, “Belgelerde Sahtecilik Cürümleri”,**Adalet Dergisi**, Yıl.61,S.2,Şubat 1970

GÜÇLÜ Mithat, “Ceza Kanunumuzun 343 ncü Maddesi Üzerinde Bir İnceleme”,**Adalet Dergisi**, Sayı.2, 1948.

GÜRAL Muzaffer, “Evrakta Sahtekarlık”, **İstanbul Barosu Dergisi**, Yıl.19,Sayı 6, Haziran 1945

İÇEL Kayıhan, “Fikri İhtima Üzerinde bir İnceleme”, **İ.Ü.H.F.Mecmuası.**, C.30,Sayı.1-2,1970

KAVAS Hakkı - KAVAS Hatice, “Türk Ceza Kanununda Memur Kavramı, Adalet Dergisi”, Sayı6,1985.

KAYLAN Keskin , “Belgelerde Sahtecilik Suçları ”, **Türk Ceza Kanunu Reformu II, Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2nci bsk.,Ankara: Şen Matbaa, Eylül 2004

KELECİOĞLU M. Aykut, “Sahte Faturanın tanımı ve Faturanın Sahteliğinin İspatı”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı.94, Ekim 2000.

KOÇ Cavit , “ Açığa imzanın kötüye kullanılması suçu ” , **Yeni Adalet Dergisi** ,Yıl. 5, Sayı. 34, Ekim-Kasım-Aralık 1994.

ÖZGENÇ İzzet, “Kamu Görevi, yükümlülük suçları,yükümlülük suçlarına iştirak”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**,C.4, Sayı 1-2, 1994

ÖZGENÇ İzzet, “Ana Hatlarıyla TCK Tasarısı”, Hukuki Perspektifler Dergisi, Sayı 2, Sonbahar 2004

ÖZTEL Ahmet,“Adli Belge İncelenmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı 50, Ocak- Şubat 2004.

SELÇUK Sami , “Özel Belgede Sahtecilik /Dolandırıcılık/İnancı Kötüye Kullanma Suçlarıyla İlgili Ceza Genel Kurulunun Bir Kararı Üzerine” , **Türkiye Noterler Birliği Dergisi**, Sayı.101,Şubat 1999

SELÇUK Sami, “İdare ve Ceza Hukukunda memur kavramı”, **Yargıtay Dergisi**, C.23, 1997.

UYAR Talih, Kambiyo Senesinde Sahtekarlık Yapılması, Açığa Atılan İmzanın Kötüye Kullanılması, **Manisa Barosu Dergisi**, Y.2, S.5, s.16

VİTU Andre, “Yabancı Memlekette Tanzim edilen Resmi Evrakta Sahtekarlık”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C.55, Sayı 6-7-8-9, 1981

Yargı Dünyası Dergisi, Sayı.116, Ağustos 2005

YURTSEVEN Yılmaz, “Klasik Dönem Osmanlı Ceza Hukukunda Taz’ir Suç ve Cezaları”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt.9, Sayı. 3-4, Yıl.2001.

### ***Diğer Kaynaklar***

AKÇAL Nevin, Pasaport Sahteciliği, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1999.

AKÇIL Mustafa, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, Gümrük Dünyası, S.45, İlkbahar 2005, <http://www.gumrukkontrolor.org.tr/45sayi/08.doc> (20.12.2005)

AVCI Mustafa, “Osmanlı Uygulamasında infazı Özellik Gösteren Hapis Türleri : Kalebentlik, Kürek ve Prangabentlik”, [www.esoydan.org.tr](http://www.esoydan.org.tr). (14.11.2005 )

AYDEMİR Süleyman Ruhi, Görev ve Yetkinin Kötüye Kullanılması, <http://www.sonbaski.com/subat2005suleyman.htm> (25.10.2005 )

BAHADIR Mehmet, Paralarda Sahtecilik Suçları, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003.

GÖKCEN Ahmet, “Memur Tarafından İşlenen Resmi Evrakın Aslında Sahtekarlık Suçu, Kamu Hukuku Arşivi , Eylül 2004, [http:// www.akader.org / khuka / index.asp](http://www.akader.org/khuka/index.asp) (11.10.2005)

KARACA Defne, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununa Göre Zimmet Ve İrtikap Suçları, **Gümrük Dünyası**, s.46, <http://www.gumrukkontrolor.org.tr/46sayi/08.doc> (20.12.2005)

KAYLAN Keskin, Kamu Güvenliğine Karşı Suçlar, <http://www.adalet.gov.tr>. (15.10.2005)

KURU Kadir, Evrakta Sahtekarlık Suçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1999.

11 Mart 2005 tarihinde Türkiye Barolar Birliği Ankara Barosu tarafından icra edilen Yeni Türk Ceza Kanunu Seminerinde Prof. Dr.Doğan Soyaslan'ın konuşmasından bir bölüm bkz. <http://www.ankarabarusu.org.tr/download/panel/9.doc> (24.11.2005)

UYAR İbrahim, “Kambiyo Senetlerinde Sahtecilik”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992.

YİĞİT Nuri, “Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler”, Seminer Notları, <http://www.adalet.gov.tr>.(27.10.2005 )

5.C.D. 2.5.1984 gün ve 973/1879 sayılı kararı için <http://tkb.meb.gov.tr/yayinlar/inceleme%20-%20sorusurma%20rehberi.htm> (19.12.2005)

5.C.D.5 11.10.2005 gün ve 2005/16452 -21071 sayılı kararı için bkz. <http://www.adalet.org.tr>. (20.12.2005)